

Fragmenta / Digessit et curavit Christianus Gottlieb Gumpert. Praefatus est D. Christian. Gothfridus Gruner.

Contributors

Asclepiades, of Bithynia, approximately 130 B.C.-approximately 40 B.C.

Gruner, Christian Gottfried, 1744-1815.

Gumpert, Christian Gottlieb, 1772-1832.

Publication/Creation

Vinariae : Sumptibus novi bibliopolii vulgo Industrie-Comptoir dicti, 1794.

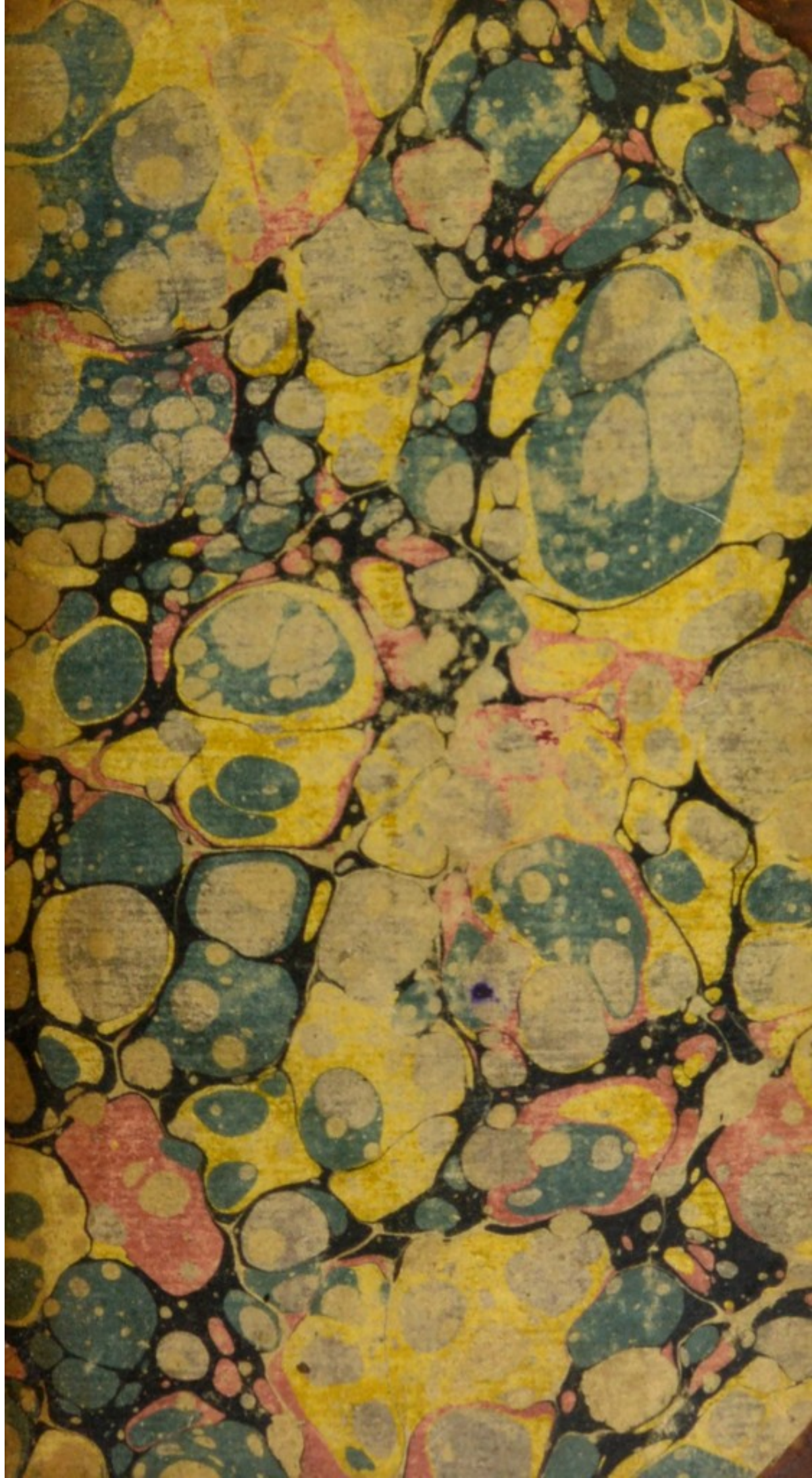
Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/jv9pdnc7>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

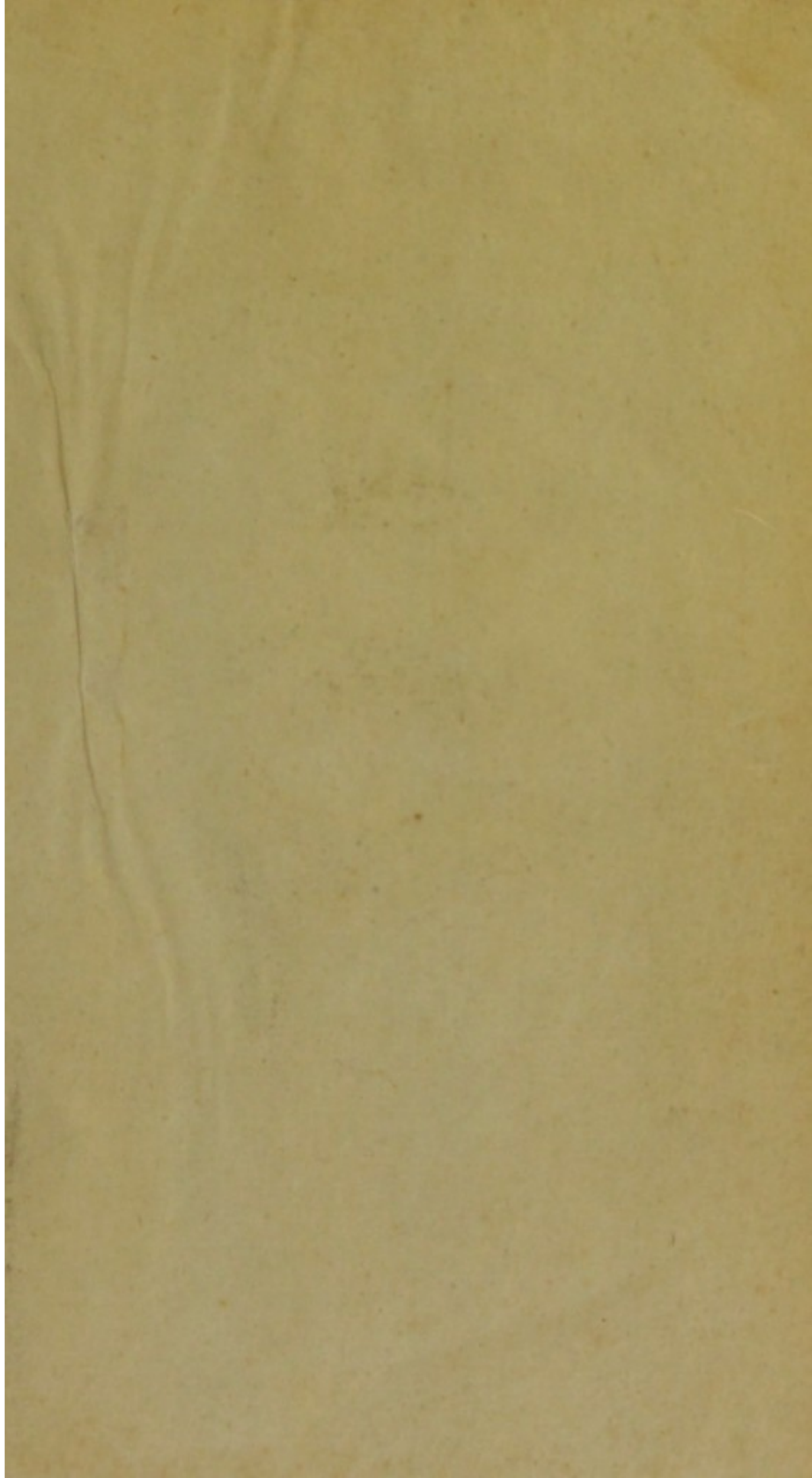

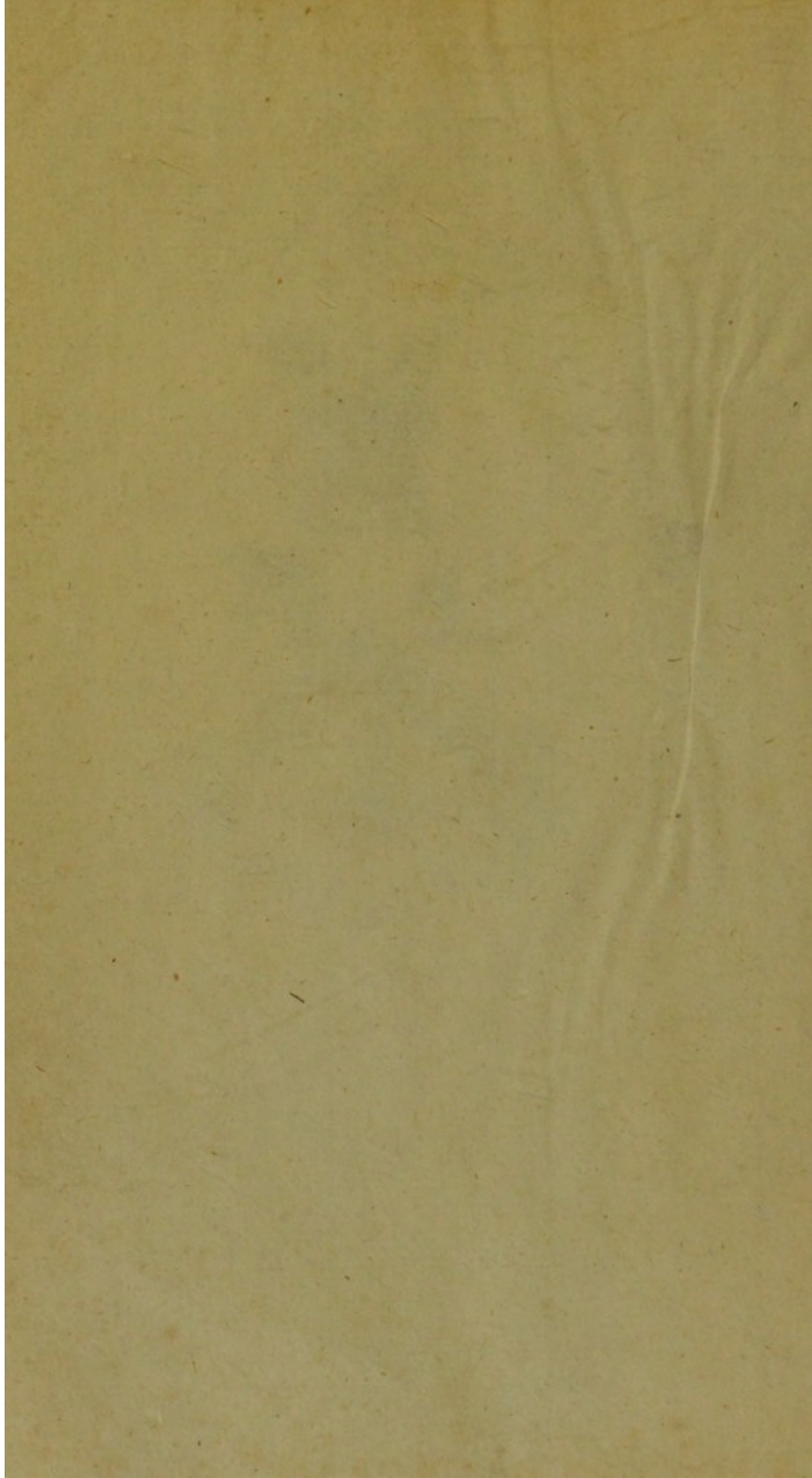
AD 25 / A. XVI Asc

leaf 2-88 157

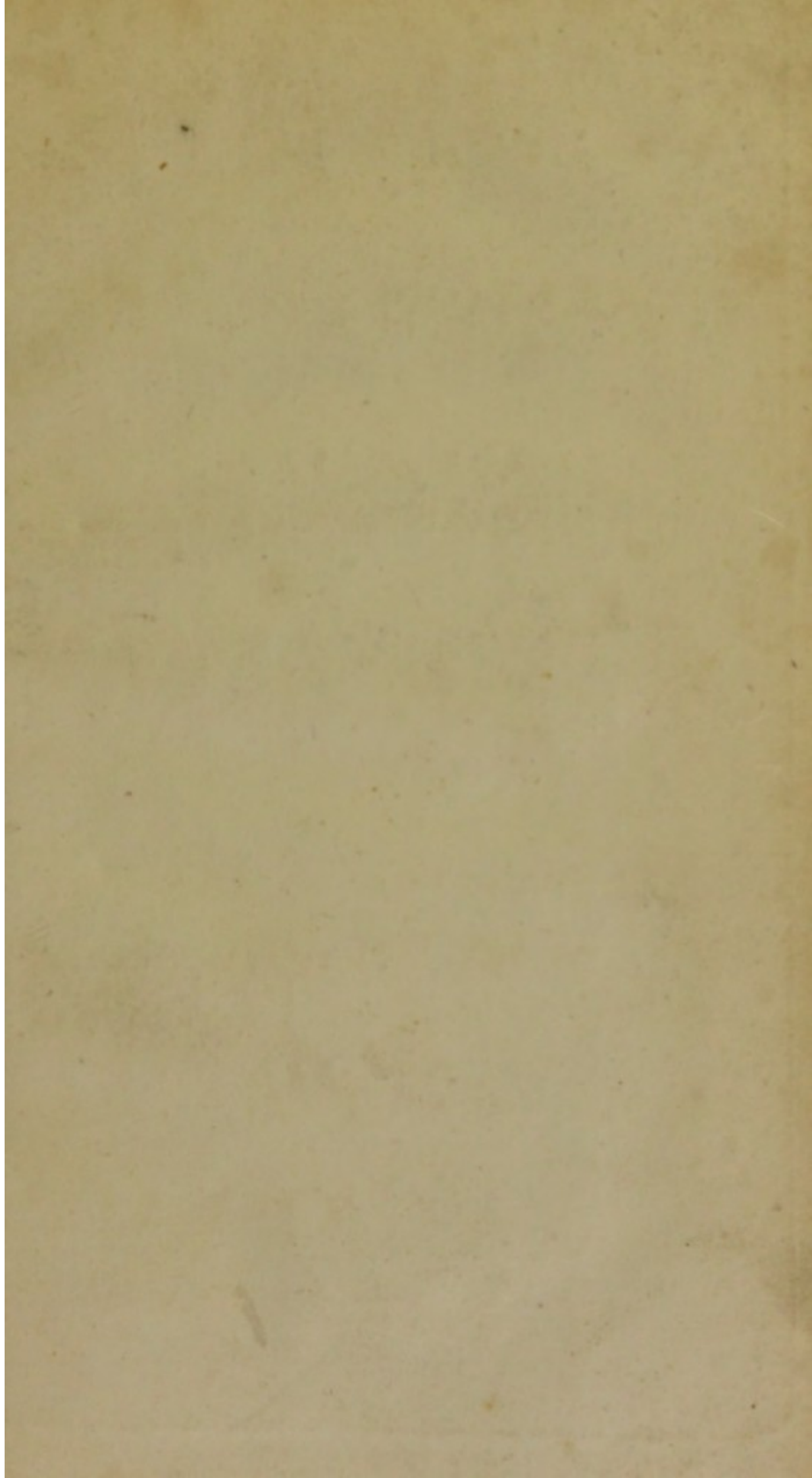
Clark,
Huddington, Yorks.

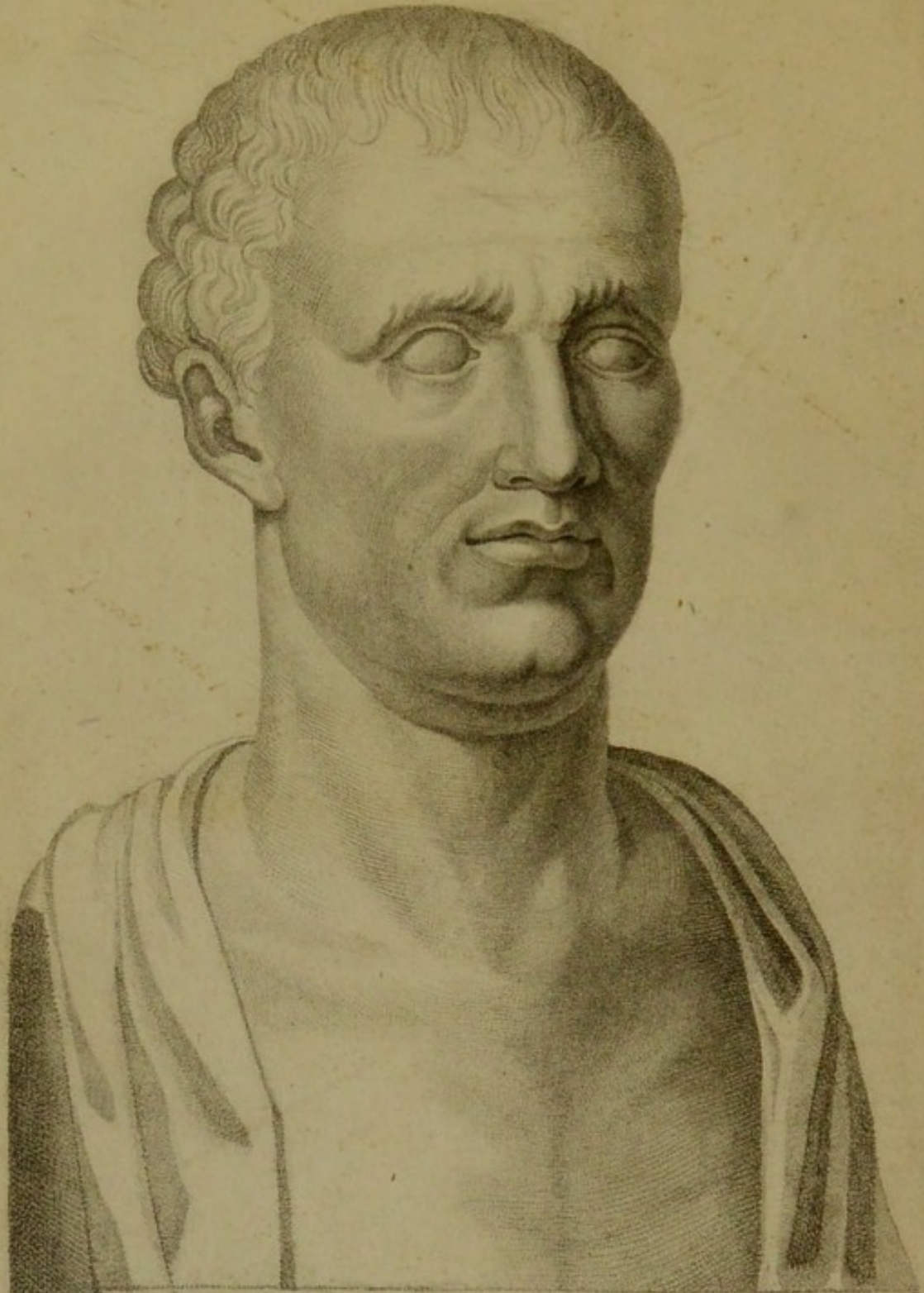

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΕΣ

ASCLEPIADIS BITHYNI

FRAGMENTA.

DIGESSIT ET CVRAVIT

CHRISTIANVS GOTTLIEB GVMPERT

MED. AC CHIR. DOCT.

PRAEFATVS EST

D. CHRISTIAN. GOTHFRIDVS GRVNER.

VINARIAE 1794.

Sumtibus novi Bibliopoliæ

vulgo *Industrie-Comptoir* dicti.

THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF MEDICINE

BY JOHN HENRY CLARKE

IN TWO VOLUMES

LONDON: ADAM AND CHARLES BLACK

1881

PRINTED BY RICHARD CLAY AND COMPANY, BUNGAY, SUFFOLK

WINDSOR

Printed and Published by RICHARD CLAY AND COMPANY, BUNGAY, SUFFOLK

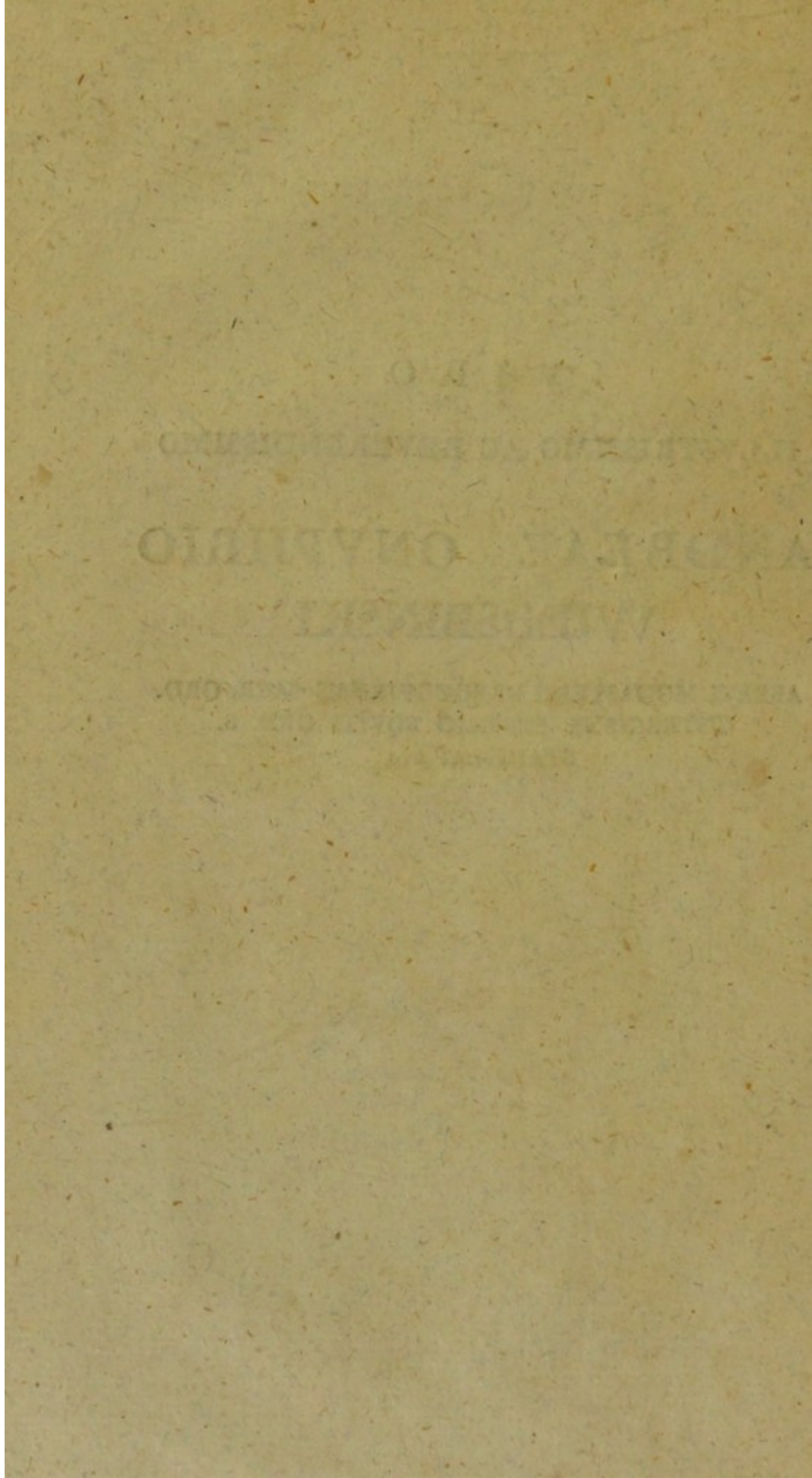
1881

V I R O

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO

ANDREAE ONVPHRIO
WIERSBINSKI

ABBATI MONASTERII BLEDZOVIENSIS SACR. ORD.
CISTERCIENS. PISSIMO EQVITI ORD. S.
STANISLAI etc.

NEC NON

V I R O

NOBILISSIMO EXCELLENTISSIMOQVE

BOGVSLAO MAXIMILIANO
BOIANOWSKI

EQVITI ETC. ETC.

FAVTOBIBVS AC PATRONIS

DIGNISSIMIS

ATQVE

SVMMA PIETATE COLENDIS

HANC SCRIPTIVNCVLAM

D. D. D.

AVCTOR.

*Nolite mirari, quod dignissima VESTRA nomina
in fronte huius libelli conspiciatis. Ea sunt VES-
TRA in me merita, ut ter quaterque beatum me
praedicem ob hancce occasionem, qua contingit
mihi esse tam felici, ut publice VOBIS obtester
animum pium atque gratum. Profecto immensa
sunt, quae a VOBIS mihi profecta sunt bene ac
egregie facta. Utinam omnem VOBIS exponere
possem animum, quo tandem perspiciatis, quot
quantisque nominibus VOBIS sum obstrictus. Ne
vero omnia, quae ex VESTRA benevolentia mihi*

nata sunt commoda, prorsus apud ingratum
perire videantur, publice hic declarare ausus sum
mentem VOBIS obligatissimam. Quod superest,
nisi magis in votis habeo, quam ut favore, quo
me semper dignum habuistis, et in posterum erga
me uti pergatis. Sint VOBIS semper fata mol-
lia!

NOMINVM VESTRORVM

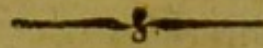
observantissimus

CH. GOTTL. GUMPERT

LECTURIS

s.

Saepe miratus sum nostrorum hominum in agitando historiae medicae studio negligentiam, centorum in reprobandis aliorum scriptis hoc argumentum tractantibus audaciam, quasi vero ars ipsa sine hac cognitione bene consistere, aliquis magnus doctor esse ac haberi possit. Insunt enim monumentis veterum, maiorum et recen-

tiorum femina et principia doctrinae multiplicis atque variae, multumque refert scire, quid et quatenus de rebus medicis scripserint, quae decreta et praecepta posteris consignata reliquerint, vel ad imitandum, vel ad damnandum, vel ad restringendum. In his dextre aestimandis opus est recto et subacto iudicio, ne in contrarium abripiaris, vel studio ipsi parum aut nihil des, vel ad lucrum omnia referas, ad humanitatem, suavitatem et recreationem animi nihil. Hinc non possum non subridere quorundam iudicum sedulitatem, qui et foenum in cornu habent, et libello identidem inscribunt, *nisi utile est, quod facis, stulta est gloria*. Hoc quidem per se laudo et probo, quatenus ad operarios pertinet, damno et redarguo, si de docto viro quaeritur. Nemini placet pauperies, nisi affectanti, quidni magni faciamus eum, qui malit esse ceteris opulentior, doctior, instructior, quam curta contentus esse supellectile, malit satur esse, quam esuriore? Parvi vero est animi scientiam ex utilitate sola metiri,
cum

cum in hac taxanda alius aliam viam ingredi soleat et debeat. Suo quisque utitur modulo, neque laudat, nisi quod ipse didicit vel fecit, sed hoc demum mihi utile esse videtur, quod rem medicam iuuat, et lectoribus placet, et ad scientiam prorogandam facit. Cetera pertinent ad fortuita, neque habent aliquam vim, nisi ad utilitatem vel augendam, vel minuendam.

Nuperrime quidam medici, quos honoris causa nomino, ACKERMANN, METZGER, SPRENGEL, historiam medicinae literariam aliquo abhinc tempore contemtam temereque neglectam velut ab inferis resuscitarunt, et suo exemplo concitarunt alios, ut redirent in pristina secula, vetera cum nouis coniungerent, historiae artis aliquid temporis darent, quae etsi medicum non facit, tamen ornat, a praediuicio nouitatis liberat, iudicium moderatur, eumque omnibus seculis vindicat. Hinc equidem bonam spem concipio, si tyronem nostros homines cum antecessoribus

con-

conferre, multa legere, sed prudenter et multum audio. Is enim, cum mature quaesierit historiam, et se in viros historiae ope transcribi passus sit, nec sibi, nec scientiae deerit, et imbutus praeclara disciplina, arti medicinali stilo, et eloquentiae paratus, recte ponet tyrocinium, primo doctrinae specimine edito gloriolam aucupabitur, neque hunc litterarum amorem, nisi cum vita ipsa deponet.

Restant in historia veteri, media et recentiori multa, in quibus possit audentium diligentia ulterius exspatiari, multa derelicta, et inculta, quae vberius colere, multa obscura, quibus lucem adferre hic est. Haec periclitari, rem ipsam ad umbilicum reducere, vera et digna iuvene laus est. Talia etiam ausus est huius libelli auctor, cum sibi ASCLEPIADIS BITHYNI, medici sua aetate longe clarissimi, vitam, fata, scripta, adumbranda sumeret. Neque, quantum equidem video, ausum euentus destituit, cum bene praeparatus et instructus ad scribendam historiam accesserit.

Noui

Nouit medicinam et veterem, et nouam, potuit ergo ex aequo de ASCLEPIADE suo iudicare, Nouit fontes, unde narrationis momenta haurire debuit, hinc neglexit turbidos rivulos, in quibus, si e nuperis aliquos excipias, vix est, quod adeo desideres. Inspexit praeterea posterioris aetatis scriptores, quorum erat copia, sed ita, ut primas daret veteribus, CELSO, CAELIO AVRELIANO, GALENO cet. secundas recentioribus, quorum alii ex professo ASCLEPIADEM describendum curarunt, vt ANT. COCCHIVS *) et BIANCHINVS **), alii curatius dederunt historiam vitae et dogmatum, vt CLERICVS ***) et BARCHVSEN ****), ceteri fere reperierunt, quae ab aliis dicta vel scripta inuenerant, sed haec nec satis vere, nec recte. Denique narrator ASCLEPIADIS hoc in negotio nec leui, nec proletario ita versatus est, vt nihil fere intactum vel inexploratum

*) Discors. sopra Asclepiade Fior. 1754.

**) La Medicina d'Asclepiada, Venez. 1769.

***) Hist. de Medec. P. II. 3. p.

****) Hist. med. Dial. XII, p. 248.

ratum relinqueret, quod e re sua esse arbitrabatur, curate, docte, late ac copiose percensuit, quae imaginem eius perfectam exprimerent. Sic profuit auctor multis, placebit etiam plurimis, quibus otium et animus sedulo anquirendi deest, curiositas minime. Prospiciet etiam tali opella ni omnis fallor, famae suae, quoniam is, qui primum prodiens talia audet, etiam maiora et praeclariora sperare nos iubet. Equidem bono, modesto et egregie instituto iuveni fausta quaeuis lubens et gratus apprecor. Scripsi Ienae Saxonum III. Non. Mias c1o1occlxxxiiii.

D. CHRIST. GOTHFRID. GRVNER.

INDEX CAPITVM

	Pag.
Cap. I. De nonnullis viris, qui in veterum scriptis Afclepiadis nomine insigniti occurrunt.	1
Cap. II. Afclepiades Bithynus.	12
Cap. III. De scriptis Afclepiadis.	50
Cap. IV. De rerum romanarum statu ante et circa Afclepiadis aeuum.	83

Cap.

Cap. V. Principia philosophiae, quae atomos complectitur.	40
Cap. VI. Aesclepiadis doctrina philosophica et physio- logica.	57
Cap. VII. Generalia quaedam pathologica et therapeu- tica.	86
Cap. VIII. De morborum cognitione et curatione se- cundum Aesclepiadis doctrinam.	155
Cap. IX. Corollaria.	185

C A P. I.

*De nonnullis aliis viris, qui in Veterum
Scriptis Asclepiadis nomine insigniti
occurrunt.*

§. 1. Ab Aesculapio, inclyto illo remotif-
simae antiquitatis averrunco Deo, primum pro-
sapiam eius, deinde vero, cum, ob cultum eius
divinum auctum, pluraque ei exstructa templa
sola progenie ipsa non amplius sufficiente sacris
rite perpetrandis, $\acute{\omicron}\iota\ \epsilon\acute{\xi}\omega\ \tau\acute{\alpha}\ \gamma\acute{\epsilon}\nu\epsilon\tau\epsilon\varsigma$ quoque societati
adscriberentur, qui aegrotis templa opis efflagi-
tandae causa celebrantibus adsisterent, totum sa-
cerdotum ordinem *Asclepiadarum* nomen acce-
pisse, inter omnes constat. Proprium fuit hoc-
ce nomen procedente tempore omnibus illis,
qui scholis, Aesculapii nomine atque auctoritate
florentibus, inprimis Cnidiae Coaeque, sacra-
mento obstricti erant. De his omnibus vero
hic nullus fit sermo. Deprehendimus potius
aevoposteriori viros quosdam in arte nostra pe-
ritos eodemque insignitos nomine, qui, nullo
cum Aesculapii progenie aut sacerdotum colle-
gio coniuncti nexu, nomen illud vel hereditate
acceptum referebant proavis, vel ob multa in
arte egregie facta sibi vindicaverant: quorum

bemus. Nimirum cum animus nobis sit, in Asclepiadis, inclyti illius atque ingeniosissimi apud Romanos medici, qui primus cum medicinam Graecam severioribus Romuli nepotibus invidiosam, tum illam proprio Marte excultam, iucundiolem ac fere omnibus acceptam reddidit, vitam, historiam atque doctrinam paulo accuratius inquirere: eo magis nil nobis antiquius esse debet, quam, ut, prius quam ad Nostri res tractandas progrediamur, verba faciamus de ceteris illis viris, qui Asclepiadis nomine inclaruerunt, quo magis cavere debemus, ne forsitan alius cuiusdam eodem nomine celebris res cum illis Bithyni nostri commisceamus, atque inde impediamur, quo minus rite diiudicare possimus. a) Priusquam vero ulterius progredimur, id memorasse iuvabit, plurima, quae ad virorum illorum spectant historiam, iam tractata legi apud Reinesium, b) Walchium, c) Sponium d), Fabricium e), Le Clerc f), aliosque, quos in scriptiun-

a) Quod iam factum esse, docent exempla. Sic Le Clerc Hist. de la Med. II, III, 10, narrat, *Lionardo di Capoa* Raggion. p. 369. putasse nostrum Bithynum unum eundemque cum illo Pharmacione, cuius historiam succinctam tradimus § 2. et *Spon* recherches curieuses d'antiquit. diss. 37. sibi finxisse L. Arruntium Sempronianum Asclepiadem §. 3. nihil differre a Pharmacione.

b) in notis ad inscriptiones, et in epistolis ad Rupertum et Hoffmannum.

c) in antiquitatibus medicis selectis.

d) recherches curieuses d'antiquité.

e) Bibliothec. Gr. To. XIII, p. 90. 199.

f) Hist. de la Med. II, III, 10. p. 417.

vincula ipsa nominabimus. Nostrium igitur est, ea, quae in scriptis illis singulaprehenduntur delibata, hic colligere, atque totam exhibere Asclepiadarum coronam, praesertim vero curare, ne forsitan ea, quae in scripta virorum illorum eruditione sat magna insignium irrepperunt falsa, hic denuo reculantur.

ASCLEPIADES PHARMACION.

§. 2. Agmen ducit *Asclepiades* quidam, qui *Pharmacion* audit, sic dictus ob medicamenta, quorum descriptioni, compositioni, ac adhibendi rationi praecipuam navavit operam. g) Vixisse videtur temporibus Neronis aut Domitiani, ut probare conantur *Garofalo*, et eius sententiam amplectens *Walch*. h) Nominantur

A 2

eius

g) Gal. de composit. medic. sec. gen. lib. I. To. II. p. 325, edit. Basil. Ἀσκληπιάδης ὁ ἐπικληθεὶς Φαρμακίαν, δὲνα [ἔγραψε βιβλία] χωρὶς τῶν θηριακῶν καὶ γυναικείων προσθεὶς καὶ αὐτὰς ἐκάστω Φαρμάκῳ τὴν ἐπαγγελίαν, ἐπὶ πολλῶν δὲ καὶ τὴν ἔψησιν, ἐπ' ἐνίων δὲ καὶ τὸν τρόπον τῆς χρήσεως.

h) *Garofalo* Giornal. de' Letter. d'Ital. 1712. T. II. (Le Clerc II, 3, 9, p. 413.) et *Walch* in antiq. medic. select. l. 1. Id ex his elici posse crediderunt, quod Galenus (de composit. medic. sec. loc. II, 2. To. II. p. 180.) refert, medicamentum, quod *Asclepiades* in libris suis tradiderat, iam a *Charicle* quodam, medico Tiberii aevo insigni (*Tacit. annal. VI, 50.*) usurpatum fuisse. Si vero hac investigandi ratione *Asclepiadis* huius aetas extra omnem dubitationem poni debeat, maiori cum verisimilitudine, potius certitudine secundum eundem *Galenum* contendere possu-

eius libri pharmaceutici a Galeno in scriptis de compositione medicamentorum secundum locos et secundum genera: nimirum scripserat decem de medicamentis libros, quorum quinque priores enarrabant medicamenta externa, atque nomen Marcellae in fronte gerebant, ceteri quinque posteriores medicamenta interna, atque denominationem Mnasoni cuidam debebant. i) Le Clerc l. c. immerito ei tribuit pronomen Marci Terentii. k)

L.

possumus vixisse post Andromachum, post Dioscoridem et Scribonium Larg. Galen. de compos. medic. sec. loc. VII, To. II. p. 263. VIII, To. II. p. 280 et 284. X, To. II. p. 309. sec. gen. VII, To. II. p. 409. Vid. Rhod. ad Scribon Larg. p. 7.

i) Galen. de compos. medic. sec. gen. I. To. II. p. 325. ἐπιγράψαι δ' αὐτὸς αὐτὰ (τῶν ἐκτὸς) πρῶτην Μαρκέλλαν, καὶ δευτέραν, καὶ τρίτην, καὶ τετάρτην, καὶ πέμπτην, ὡς περ τὰ ἄλλα τῶν ἐντὸς πέντε, πρῶτον Μνάσωνα, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον, καὶ τέταρτον καὶ πέμπτον. Huius Aesclepiadis scripta collegit Fabric. Bibl. Gr. To. XIII. p. 91. sqq. add. Walch. l. c. et, quem ibi laudat Reines. in epist. ad Rupert. ep. 36.

k) Omittere hic non possumus errorem, quem commisit Le Clerc l. c. Dicit nempe, huncce Aesclepiadem celebrem fuisse pronomine Marci Terentii, nixus loco Galeni de compos. medic. sec. gen. VII, p. 410. Si vero paulo accuratius locum illum inspiciamus, docemur, Galenum ibi enarrare malagmata, quae Pharmacion in libris suis lustraverat, atque ex iis depromere μάλαγμα Μάρκου Τελεντίου (sic legunt edd. Basil. et Charter.) Ἀσκληπιάδου. Patet igitur, huncce Marcum Telentium aut esse virum peculiarem, nomine Afolepiadis insignem, aut pro Ἀσκληπιάδου legi debere Ἀσκληπιάδου (ex secta Bithyni nostri) quod valde mihi arridet, quoniam ex illo Galeni loco comper-

tum

L. ARRVTIVS SEMPRONIANVS ASCLEPIA-
DES.

§. 3. Memoria huius viri oblivioni est erepta lapide in Via Nomentana reperto, atque apud Reinesium exsculpto, cuius inscriptio est: L. ARRVTIO SEMPRONIANO ASCLEPIADI IMP. DOMITIANI MEDICO T. F. I. Cf. Walch et Le Clerc,

C. CALPVRNIVS ASCLEPIADES.

§. 4. Inter ceteros Asclepiadas praecipue eminent C. Calpurnius, Traiani temporibus inclytus, cuius memoriam insigne antiquitatis monumentum sic prodidit: 1) C. CALPVRNIVS ASCLEPIADES PRVSA AD OLYMPVM MEDICVS PARENTIBVS ET SIBI ET FRATRIBVS CIVITATES VII A DIVO TRAIANO IMPETRAVIT NATVS III NONAS MARTIAS DOMITIANO XIII COS. etc. Ex hocce monumento colligere possumus, quam maxime ab honestissimis aevi sui viris aestimatum fuisse. Nam in eodem marmore legimus: *Studiorum et morum causa probatus a viris clarissimis adsedit magistratibus populi Romani.* A

A 3

Tra-

tum habemus, malagma illud a Marco Telentio prolatum referri debere ad Bithynum Asclepiadem.

- 1) Walch. in antiq. med. select. l. c. praeter Reinesium atque Sponium, ubi hoc marmor legitur, laudat quoque Almelov ad Strab. p. 850. Lamp. de honor. privil. et iurib. medicor. p. 110. et Vinck. amoenit. philol. medic. p. 169.

Traiano iuribus septem civitatum donatus fuit. *m*) Natus est A. U. C. 840. P. C. N. 88. defunctus anno aetatis septuagesimo p. U. C. 910. Antonino Pio imperante. Quoniam ex Prusa ortum ducebat, Reinesius (not. ad inscript. p. 608.) Sponius, (recherch. curieus. d'ant. p. 431.) et Walchius, eorum sententiae calculos adiciens, persuasum sibi habebant, Prusiensis nostri non solum civem, sed etiam gentilem, immo heredem artis et forte nepotem eum fuisse. Sed valde errarunt. Nam quamvis civis ac gentilis, tamen nepos esse non potuit, quoniam inter Calpurnium et illum Bithynum intercessit spatium fere ducentorum annorum, ut bene observat Le Clerc. II, 3, 10, p. 420.

ASCLEPIADES PHILOPHYSICVS.

§. 5. Galenus memorat alium quendam medicum, Asclepiadis nomine insignitum, qui, ut discerni posset ab aliis, a rerum naturalium studio appellatus est *Philophysicus* (ΦιλοΦυσικός) *n*) Citra medicamenta nonnulla, quae Galenus enarrat, nihil amplius de eo notum est.

T.

m) Sponium, Le Clerc, aliosque, qui sibi persuasum habebant, quasi ipsas septem civitates dono dedisse Calpurnio Traianum, iam refutavit Walch. l. c. atque egregie ibi demonstrat id de iuribus tantum septem civitatum intelligendum esse.

n) Galen. de composit. medicam. sec. loc. VII, To. II. p. 271, et lib. VIII, To. II. p. 283. Perperam legitur ab aliis Φιλοσόφικος pro ΦιλοΦύσικος: et hacce perversa lectione haud dubie deceptus Rhodius ad Scrib. Larg. p. 137. putavit hunc

T. AELIVS ASCLEPIADES.

§. 6. Lapidī antiquo, quem apud Gruterum reperimus exsculptum (p. 335. 1.), iuxta Amphitheatrum Romae effosso, debemus memoriam huius medici. Compertum ex eo habemus Augulti quendam libertum, quem sic lapis exhibet: T. ΑΙΛΙΟC ΑCΚΛΗΠΙΑΔΗC ΙΑΤΡΟC ΛΟΤΑ. ΜΑΤ. ΧΕΙΡ. i. e. *medicus matutini ludi chirurgus.* o)

P. NUMITORIVS ASCLEPIADES.

§. 7. Walchius ex marmore, quod apud Gruterum, ut et apud Onuphr. Panuvinium et Scip. Maffium exsculptum occurrit, in medium profert *Publium Numitorium Asclepiadem*, Publii, libertum, medicum ocularium, et sevira-tus apud Veronenses honoribus olim functum.

L. SCRIBONIVS ASCLEPIADES.

§. 8. Dubitari potest, an alius quidam medicus, huic Asclepiadarum coetui accensendus sit,

A 4

sit,

hunc Asclepiadem philosophicum nil differre a Prusensi illo, medico ac philosopho: id, quod iam refutavit Le Clerc. — Omnino fatius videtur ΦιλοΦύσικος legere, quod et editio Charteriana suadet, et res ipsa, cum hoc nomen magis pertineat ad pharmaceuticum, quam illud ex philosophiae studio petitur.

o) Praeter Walchium in antiq. medic. select., ubi de hoc Asclepiade verba facit, et, quem ibi laudat, Lipsium Saturn. I, p. 909. vid. Mercurial. de art. gymnast. lib. I, c. 12. p. 95.

fit, qui perinde ac alii, quorum historiam aut iam adumbravimus, aut adumbratum tendimus, memoriam sui nominis acceptam refert inscriptioni, quae sic se habet: SCRIBONIAE IVCVNDAE L. SCRIBONIVS ASCLEPIADES VXORI STATVIT. Rhodius ad Scrib. Larg. autumat, huncce Scribonium Asclepiadem fuisse ipsum Scribonium Largum. p)

ASCLEPIADES TITIENSIS.

§. 9. Profert Cael. Aurel. (III, morb. acut. 5, §. 55.) alium *Asclepiadem*, quem *Titiensem* appellat. Le Clerc dubitat, an discerni debeat a ceteris illis medicis Asclepiadis nomine insignibus, aut pro *Titiensem* legere vult *Citiensem* i. e. *Citiaeum*. Praeterea nil de eo notum est.

ASCLEPIADES APOLONII FILIVS.

§. 10. Memoria huius ad nos pervenit lapide Smyrnae effosso, quem ex Reinesio (XI, 5. p. 610.) describit Fabricius (Bibl. Gr. T. XIII, lib. VI, p. 90.) quadratum in fastigium desinentem sursum, in quo sculpta statua togata ad dextram, ad sinistram cippus quadratus, cui caput senis *παρθύβωνος* impositum, subterque adstans puer, ad dextram statuae fasciculus voluminum: in limbo superiore lapidis ista leguntur: Ἀσκληπιάδην Ἀπολλωνίε τῆ Ἀρτεμιδός, et in medio horum

p) vid. Rhod., ad Scribon. Largum.

horum nominum fertum, cui insculptum: ὁ
Δῆμος.

ASCLEPIADES EPHESEVS.

§. 11. Hic denique agmen claudit, de quo hanc inscriptionem ex Fulv: Ursino p. 98. protulit idem Fabricius l. c.

Θ. Κ.

Εντε Φίλοισι Φίλοιο καὶ ἰητῆρος ἀρίστου

Παιδείης θ' ἱερῆς ἐγγύθεν ἀψαμένω.

Σῶμ' Ἀσκληπιάδου καὶ ἠέος ἐνθάδε Βήρου.

Ὡς ἐπέισα Φίλοις εἰς ὄδε τύμβος ἔχει.

Α. Φοντεῖω Φόρτι Ἀσκληπιάδῃ q) τῷ γένει Ἐφεσῖω, βιώσαντι ἔτεσιν μ', μηνσὶν β', ἡμέρ. κέ. ὠρ. ζ. Ἐγνατία Βρισηῖς σύμβεος, μνήμης χάριν.

ARIUS, AN HVIC ASCLEPIADARVM COETVI SIT
ADNUMERANDVS?

§. 12. Le Clerc numero Asclepiadarum adscribere quoque vult *Arium* quendam *Asclepiadem*; sententiam suam suffulciens auctoritate Galeni, cuius tamen locos, ubi de eo loquitur, citare negligit. Omni igitur, qua decet, diligentia evolui Galeni libros, quo invenirem, quod huc pertineat. Inde compertum habemus, mentionem quidem facere Galenum *Arii* cuiusdam, qui fuit *Asclepiadeus* sive ex secta Asclepiadis

A 5

Bi-

q) Le Clerc huncce Fonteiium Fortim ex Asclepiadarum numero eiiciendum putat, propterea, quod ille de se praedicarit, se genus suum deducere ab Aesculapio eiusque

Bithyni, minime vero ipse Asclepiadis nomine insignitus. r)

GALLVS MARCVS, AN HVC PERTINEAT?

§. 15. Nec minus ambigere possumus de *Gallo Marco*, quem Le Clerc, ut Arium illum, temere locum obtinere passus est inter ceteros Asclepiadas. Omnis res redit ad locum Galeni (de compos. medic. sec. loc. VIII. To. II. p. 283.), ubi mentionem facit Γάλλε Μάρκε τῷ Ἀσκληπιάδῃ. Sic legunt editiones Basil. et Charter. Sed putamus, mendam hic delitescere. Quorsum articulus τῷ ante Ἀσκληπιάδῃ? Quid? si legamus Γάλλε Μάρκε τῷ Ἀσκληπιάδῃ? ut de compos. med. sec. gen. V, To. II. p. 592. Ἀρείῳ τῷ Ἀσκληπιάδῃ κ. τ. λ. — Ex his igitur, quae cum maxime locuti sumus, colligimus, Le Clerc hac in re deceptum fuisse, nec ei adstipulari possumus edicenti, Galenum praeter Asclepiadem Bithynum quatuor aliorum eiusdem denominationis mentionem facere, cum potius praeter Bithynum, quantum eius scimus, nullus alius occurrat, nisi Pharmacion et Philophysicus: et locus Galeni (de compos. med. sec. loc. VI, To. II. p. 252) ubi sermo est de duobus Asclepiadis, qui
de

que progeie: ex inscriptione ipsa vero nil eiusdem patet.

r) Galen. de compos. medic. sec. loc. IV, To. II. p. 217. Ἀρείος Ἀσκληπιάδῃος. V. To. II. p. 296. sec. gen. V, To. II. p. 592. sec. loc. VIII, To. II. p. 283. mentio quidem fit Ἀρείς Ἀσκληπιάδῃ, sed cum in omnibus aliis Galeni locis Arius occurrat Asclepiadeus, etiam in hoc loco pro Ἀσκληπιάδῃ legendum putamus Ἀσκληπιάδῃος.

de medicamentorum compositione scripserunt, non de Pharmacione et Ario intelligendus est, ut falso autumat Le Clerc, sed de Pharmacione et Philophyfico.

ASCLEPIADES MYRLEANVS.

§. 14. En! haec est Asclepiadarum, qui ipsi medici, medici principis Aesculapii memoriam, nominibus suis aeternam reddere voluerunt, tota corolla, quam, priusquam ad rem ipsam nos adtingeremus, componere operae pretium putavimus, quo integrior inde evaderet Asclepiades Bithynus. Minime quidem dubitamus, quin in rei antiquariae scriptoribus, monumentorum, lapidum ac nummorum collectoribus, alii medici eodem nomine gaudentes, adhuc incogniti delitescant. Sed sufficiunt haec, quae collegimus, ad scopum nostrum. Nunc nil amplius superest, quam ut paucis immoremur *Asclepiadi Myrleano*, qui forsitan Plinio *f*) ansam dedit, ut falsa ediceret de Bithyno. Vixit temporibus Pompeii M., et Romae artem grammaticam docebat. Vid. de eo Fabric. ad Sext. Empiric. advers. Gramm. I, 2. p. 225. et in Bibl. Gr. Vol. II, p. 54. — Alios viros, qui, quamvis non medici, tamen Asclepiadis nomine inclyti fuere, quorumque catalogum edidit *Garofalo* Giornal. de' Letter. d'Ital. 1712. T. II. (Le Clerc p. 413.) hic plane omittimus, quod nil ad rem nostram conferunt.

f) vid. infr. cap. II. §. 20.

CAP. II.

Asclepiades Bithynus.

§. 15.

PROLEGOMENA.

Expositis iis, quae praefanda erant, transgrediamur nunc ad ipsam rem, quae nobis curae cordique est. Consuetudine atque more omnium, qui insignium virorum vitas enarrant, auspicamur ab iis rebus, quae ad originem atque genus Bithyni nostri spectant. Sed mirum, quam pauca, quae vitam eius illustrent, in scriptis veterum quasi immerisa, ad nostra tempora usque pervenerint: et pauca illa, quam luxata atque mutilata, quam depravata et fictitiis ingenii imaginibus obnubilata. Non recentiores solum, qui de Asclepiade quid literis consignarunt, sed inter veteres ipsos nonnulli, ut Plinius, *t*) nihil curaverunt, quid scriberent. Inter recentiores alii operae pretium facturi visi sunt, si multis animi ac voluptatis causa, ut lecturis tempus fallerent, belle excogitatis rebus histo-

t) vid. infra §. 20.

historiam eius exornarent: u) alii id neglexerunt, ut varios Asclepiadis nomine insignes invicem a se discernerent: v) quo factum est, ut alia commiscerentur, quae separata, alia separata enarrarentur, quae coniuncta proferri deberent. Nostrum igitur est, pauca illa, quae reliqua nobis sunt, consarcinare, vera a falsis discernere, commenta reiicere, temere commixta separare, et omnino ita nos gerere, ut Asclepiades evadat integer, nec depravatus, nec immerito exornatus.

ASCLEPIADIS TERRA PATRIA.

§. 16. Quod ad terram eius nativam attinet, prodiderunt Veteres, natum eum esse in urbe *Bithyniae*, quae *Prusa* x) vocatur: quo
factum

u) Quod ab Anton. Cocchi Discors. I. sopra Asclepiade factum esse refert Bianchini La medicina d'Asclepiad. Discors. I. §. VIII. cf. supra praefat.

v) vid. supra cap. I, §. I, not. a. et §. 5. not. n.

x) In veterum scriptis tres obveniunt urbes eiusdem nominis. Prima earum est *Prusias* antiquissimis temporibus a flumine eam alluente *Cius* vocata, ut patet ex Apollon Rhod. Argon,

Τῆμος ἀρ' οἶγε ἀφίκοντο Κιάνιδος ἢ Θερυαίνης
'Αμφ' Ἀργυροθώνειον ὄρος προχάσσει Κίσιον.

Cius vero est flumen per *Myfiam* means. Vid. Plin. H. N. V, 40. *Cium* *Myfiae* urbem confirmat Apollod. Biblioth. I, c. 9. p. 50. cf. Heyne in not. ad Apollod. p. 185. sq. Salmaf. exercit. Plin. ad Solin. p. 877. Stephan. Byzant. f. v. Κίσιος. Ceterae utraeque urbes sunt *Bithyniae* et vocantur *Prusae*, quarum altera ab Hannibale sub *Olympo*

factum est, ut tantum non semper in veterum scriptis occurreret nomine *Bithyni* vel *Prusien-
sis*, γ) quo facilius ab aliis distingui posset. Sed apud auctorem introductionis sive medici, Gale-
ni scriptis intrusi falsoque ei adscripti aliud ob-
venit nomen, quo insignitur Asclepiades: nimi-
rum audit ibi *Cianus*. Ἀσκληπιάδης Βιθυνός, Κιη-
νός ὅς καὶ Πρῆσιεύς ἐκαλεῖτο. Gal. T. IV. p. 372.

AN CIANVS VOCARI POSSIT.

§. 17 De Asclepiade *Ciano* z) per magna est exorta lis inter viros doctos. Nullibi apud veteres occurrit Asclepiades hoc nomine orna-
tus, nisi in loco illo introductionis: et, si pau-
lo accuratius inspiciamus verba ipsa, luxata atque depravata deprehenduntur: quo factum est, ut viri docti in diversas inter se abirent sententias. Editio Charteriana legit: Ἀσκληπιάδης Βιθυνός Κιανός ὅς καὶ Πρῆσιεύς ἐκαλεῖτο. Edit. Basil. Ἀσκλη-
πιάδης

condita, altera sub Hypio monte sita est, ut testatur Plin. H. N. V, 45. Prolixius de his tribus urbibus commentatus est *Garofolo* (Le Clerc p. 411.)

μ) Ἀσκληπιάδης ὁ Βιθυνός. Sext. Empiric. pyrrh. hypotyp. III. 9. l. 32. p. 136. Strabo XII. p. 249. edit. Almel. Frag. in Gr. chir. libr. e collect. Nicet. edit. Cocchi p. 154. Ἀσκληπιάδῃ τῷ ἀπὸ τῆς Βιθυνικῆς ἰατρῶ κ. τ. λ. Galen. de Theriac. ad Pison. T. II. p. 418. et idem in pluribus locis. *Prusien-
sis* Plin. H. N. VII, 37.

z) Lionardo di Capoa Raggion. I. sibi finxit, Asclepiadem atque Cienum esse varios viros, atque adscribit Cienum ceteris illis sectarum principibus, qui in loco illo nomi-
nantur. vid. Le Clerc. Hist. de la Med. II, 3, 9.

πιάδης Βιθυνός, κινός ο καὶ Πρασιας ἐκαλεῖτο. Manifesto apparet, hancce lectionem posteriorem menda laborare. Le Clerc Hist. de la Med. II, 3, 12, p. 135. in edit. prim. Amst. 1702. mutilato illi loco medelam exhibiturus, pro κινός legere mavult ἐκείνος sive κῆνος. Coniectura sat ingeniose excogitata. Nimirum auctor introductionis nominat illibi principes sectarum, sectaeque rationalis, Hippocratem, Dioclem, Praxagoram, Herophilum, Erasistratum, Mnesitheum: tunc sequitur *Asclepiades Bithynus ille, qui etiam vocatur Prusiensis*. Sed aliam praeter memoratam profert coniecturam Le Clerc. Nempe si forsitan, inquit, esset superfluum verbum ἐκείνος, nec in hac significatione scriptoribus usurpatum, posset plane eiici ex contextu verbum κινός, ortum forsitan errore librariorum ex syllabis posterioribus verbi Βιθυνός, mutatis literis θ et υ in κ et ι, possitque totus locus sic constitui: Ἄσ. Βιθυνός ός καὶ Πρ. ἐκ. — Alteram lectionem in editione Charteriana expressum amplectuntur *Bianchini* (la medic. d'Asclepiad. diff. I. §. 11.) *Cocchii* discors. d'anatom. et in collect. chir. graec. e collect. Nicet. p. 154. *Fabric.* Bibl. Gr. To. XIII, p. 87, inprimis *Garofalo* (Le Clerc hist. de la Med. p. 410. sqq.) Qui ab hac posteriori stant sententia, suffulciunt eam, quod Prusias olim Cius nuncupata fuisset (vid. §. 16. not.) unde Asclepiades vocaretur Cianus. Cf. *Salmas.* exerc. Plin. ad Solin. p. 877. sq. Le Clerc irrisus a Garofalo, quod verbum Κιανός non intellexisset, dubia quaedam profert contra hanc sententiam. Hist. de la Med. II, 3, 9. p. 416. edit. post. Amst. 1723. Omne, quod profert argumentum eo rōdit, ut
 pro-

probet, temporibus auctoris Isagoges iam dudum praevaluisse nomen urbis mutatum, nec amplius pristinum illud in usu fuisse: nimirum putat spatium, quod intercessit inter tempus illud, quo Rege Prusia regnante, nomen pristinum mutatum est, et hoc, quo conscripta est Isagoge, circiter annorum trecentorum. Ex his colligit, nemini tunc temporis in mentem venisse, Asclepiadem Prusiensem vocare Cianum. Pergit deinde his verbis: „ce dernier passage est si embrouillé, qu'il semble, qu'on ne peut guere y faire de fond. *Asclepiade Bithynien, Cienien, qui etoit aussi appellé Prusien.* Que signifie cela? quel renversement d'ordre, ou quelle obscurité? Il aurait fallu dire: *Asclepiade Bithynien de la ville de Cios, qu'on appelloit aussi Prusias, ou plutot, Asclepiade Bithyuien, de la ville de Prusias, qu'on nommoit auparavant Cios.* Περσιάς, dit Strabon, πρότερον Κιός ὀνομασθεῖσα. On dira peut-etre, qu'il faudroit traduire ainsi ce passage, *Asclepiade Bithynien, Cienien, qu'on appelloit communement le Prusien:* mais il faudroit, que l'article eût été ajouté à ce dernier mot, et au lieu, qu'il y a simplement Περσιεὺς, qu'il eût ὁ Περσιεὺς. On pourroit enfin soupçonner, que le mot Κιηνός a passé de la marge dans le texte, et que c'est une note, que quelqu'un avait faite pour expliquer la quelle de trois Pruses etoit la patrie d'Asclepiade, mais il faudroit toujours également ajouter l'article. „ Haec sunt, quae Le Clerc opposuit sententiae a Garofalo vindicatae, quae tamen, ut arbitramur, infirmis nituntur adminiculis. Etenim si vel verum est, non amplius illis temporibus pristinum urbis nomen viguisse, quamvis Sal-

ma-

maius l. l. contrarium sibi persuasum habeat, auctoritate fretus Plinii, qui nunquam Prusiam, sed semper Cium memorat, quid repugnat, auctorem Isagoges addere potuisse nomen Ciani, ut indicaret pristinam nec amplius usurpatam urbis patriae Asclepiadis denominationem? Qui ergo introductionis locus, ut a Garofalo perhibetur, si verissime est sanatus, potius nos pellit, ut opinemur, nec a Galeno, nec Galeni temporibus Isagogen sic dictam conscriptam fuisse. Nam Galenus in scriptis suis semper simpliciter nunciat Asclepiadem, aut ei impertit nomen Bithyni, aut alio modo eum denotat, quoniam illis temporibus nondum e memoria hominum evaserat Asclepiades, sectae methodicae illo aetate vigentis princeps auctor. Sed tempestate Galenum excipiente, ubi coeca ac tantum non divina Galeni auctoritas omnem antiquiorum medicorum memoriam penitus fere deleverat *a)* aut necesse erat, ut auctor Isagoges
Ascle-

- a)* Evidenter id apparet ex collectionibus illis medicis usus itinerarii causa vel imperatorum iussu confectis, ut bene observat Bernard ad Theophan. Nonnum (in prooemio not. 1.) nunc primum, opus posthumum, ut dicunt, immensa eruditionis suppellectile exornatum, in lucem publicam emissum. Pertinent huc collectiones Oribasii, Aëtii, aliorumque, qui iam satis fecisse persuasum erant, si Galeni immensa volumina, aut aliorum medicorum coaevorum opera coeco animo excerpere atque exscriberent, nulla antiquiorum celebrium medicorum ratione habita, quorum egregia opera illis temporibus penitus fere oblivioni tradita erant: quo factum quoque est, ut Asclepiadis nostri opera eleganter conscripta prorsus perirent, quod iam moesto animo advertit

Asclepiadem hisce nominibus denotaret, quo Asclepiadis illius antiquissimi memoriam eo citius revocaret, atque inde caveret, ne cum aliis viris eiusdem nominis, qui et vixerant, et adhuc vivebant, commisceretur, aut auctor qualiscunque qualemcunque doctrinam suam hoc modo manifestare voluit. — Obscuritatem vero et ordinem deletum, quem in verborum consecutione deprehendere voluit Le Clerc, ingenue profiteor, me reperire non posse. Ἀσκληπιάδης Βιθυνὸς Κίανος ὃς καὶ Περσειεύς ἐκαλεῖτο. Quid obscuri? — Pergit Le Clerc, ante Περσειεύς poni debuisse articulum, ut loco Περσειεύς legeretur ὁ Περσειεύς. Sed proprio se iugulat ferro: nam in coniecturis illis, quas ipse proposuit, quoque ante Περσειεύς desideratur articulus: et profecto nil refert, utrum articulus adsit, nec ne, ut potius stare debeat ante Βιθυνὸς, ut videre licet ex exemplis, quae §. 16. in nota dantur. — Ex his omnibus igitur uno obtutu consideratis evidenter liquet, hisce armis, quibus Le Clerc usus est, nondum debellatum esse Garofalo, nec, ut arbitror, debellari posse.

Haec sunt, quae hucusque a viris doctis prolata fuere hac de re, quae eo prolixius hoc loco enarrare e re putauimus, quo magis curae cordique nobis est litem illam forsitan dirimere. Nam manifestum est, illis digladiationibus nondum compositam esse. Quaestio nunc oritur, an ex auctoritate loci illius Asclepiades iure vocari possit Cianus? — Minime: et quam maxime miramur, quo tandem factum sit, ut viri illi alias in rebus antiquariis perscrutandis tam dili-

diligentes ac ἀκριβεῖς Asclepiadi impertirent nomen, quod plane ab eo alienum est. Nimirum in eo consentiunt omnes scriptores, Asclepiadem originem deducere e Bithynia, idque ex urbe eius Prusa. Duae eiusdem nominis in Bithynia sitae sunt urbes: sed, quaenam earum fuerit Asclepiadis patria, ignoramus. Sit vero haec illave: neutra antiquissimis temporibus nomine Cii distincta fuit, unde Asclepiades audire posset Cianus: ut potius Prusias illa, antea Cius nuncupata, sita sit in Myfia, ut citra omnem dubitationem probavimus §. 16. not. Cum vero Asclepiades non ex Myfia sed ex Bithynia perhibeatur exortus, iam per se liquet, immerito exornatum fuisse hucusque nomine Ciani. Nam nil curarunt viri eruditi illi, ut discernerent Prusas illas Bithyniae urbes, et Prusiam in Myfia sitam: quo errore factum est, ut tota illa lis, quae hucusque viguit, exoriretur, quae, ut opinor, hac ratione ad omnium animum optime componi potest.

Locus vero ille introductionis, quo omnis litis causa continetur, nunc plane nil probat. Nam ad liquidum perducere non potest, haec illave lectio sit vera: et omnino lectio in edit. Chart. exhibita, ea esse potest, quae manu ipsius auctoris exarata fuit, et tunc confirmatur iudicium nostrum, quod iam de seriori huius libri aetate protulimus, et auctor ipse aut incitiam aut temerariam doctrinam ductus errorem commisit. Veruntamen quoque negari non potest, coniecturas, quas Le Clerc medicinam loco illi faciens, ingeniosas exhibuit, forsitan aevo posteriori confirmari posse, cum codices aut MSS. clariorem affunderint lucem. Ad nostrum

strum vero scopum loco illo plane carere possumus.

ASCLEPIADIS ITJNERA.

§. 18. De Asclepiadis anno natalitio, parentibus, aetate puerili aequae ac iuvenili, de educatione eius, institutionibus atque praeceptoribus, de ratione, qua doctrinis operam navavit, nil nobis notum est. *b)* Id tantum compertum habemus, eum Parium *c)* atque per Hellepontum profectum, et Athenis commoratum esse: quibus in locis artem professus, multas ad eam spectantes collegit observationes, quarum nonnullas tradiderunt Cael. Aurel. II, morb. acut. 22, §. 129. p. 131. edit. Amman. et Fragn. illud apud Cocchi in script. chir. Gr. e collect. Nicet. p. 154. Romam deinde se contulit, ubi usque ad senectam supremam et mortem exercuit artem ingenti laude ornatus, atque bono gaudens successu, ut pluribus demonstrabimus.

DE

b) Quam belle hancce historiae partem exornaverit Ant. Cocch (disc. sopra Asclepiade) enarrat *Bianchini* (la medicina d'Asclep. disc. I, §. V II. vid. supra praefat.) Walch in antiquit. medic. select. l. I. refert, veteres Asclepiadem memorare discipulum Apollonii Erasistratei. Inter Erasistrati sectatores vero nullum alium cognitum habeo Apollonium, nisi illum, qui Memphitis audit. Vid. Cael. Aurel. III, chr. morb. 8. §. 101. et IV. chr. morb. 8. §. 114. Sed nullibi in scriptis veterum reperi, memorari hunc vel alium Apollonium praeceptorem Asclepiades: hinc plane ignoro, quonam ex fonte hauserit Walch.

c) clarum Mysiae oppidum. Vid. Plin. H. N. V, 22, f. 40. et VII, 2, f. 2.

§. 19. Nomen vero, quod praeceteris tulit inlignae, nactus tunc primum est, cum Romanis medicinam faceret. Aetas ipsa, qua Romam advenit, ibi vixit, diemque obiit, nondum est tam liquida, ut ad minutissimum temporis momentum computari possit. Difficultates quibus tota res premitur, ex duobus profiscuntur Plinii et Ciceronis locis, quorum ille (H. N. XXVI, 5.) refert Asclepiadem ad Pompeii Magni, hic vero (de orator. I, 14.) ad Crassi, oratoris celeberrimi aevum: quo factum est, ut et ii, qui de Asclepiade quid scripserunt, diversas culcarent vias. Alii, sola Plinii auctoritate ducti, ut Ackermann. (inst. hist. med. p. 135.) coevum eum arbitrantur cum Pompeio: alii, Ciceronem testem provocantes ut Walch. (in antiq. medic. select. l. c.), sibi persuasum habent, Ciceronem ipsum Asclepiade usum esse medico ac amico. Alii nec huic nec illi sententiae calculos adiiciunt; atque ab hac posteriori parte stant Cocchi (ad script. chir. Gr. p. 154.) et Bianchini (la medic. d'Ascl. §. V. et VII.) Nimirum hi viri edicunt, finxisse Ciceronem, confabulationem illam habitam fuisse a viris sapientissimis ac omni dignitate exornatis A. V. C. DCLXII, quo L. Marcius Philippus et Sext. Iulius Caesar Cff. fuere, et M. Livius Drusus tribunus plebis, adeo, ut praeclarum illud de Asclepiade testimonium non ipsi Ciceroni tribuendum videatur, sed Crasso homini antiquiori, qui paucis diebus post sermonem illum habitum extinctus est, ut idem Cicero narrat (de Orator. III, ab init.)

Pergit deinde Cocchi his verbis: „cum illa Crassii verba Asclepiadem tum vita functum fortasse indicent (Plin. H. N. VII, 37.), vix credibile est, illi vel cum Cicerone vel cum Pompeio consuetudinem fuisse, qui tum pueritiam non excesserant, nati A. V. DCXLVII, ideoque non omnino recte ad aetatem Magni Pompeii retulisse Asclepiadem videtur Plinius, eo fortasse deceptus, quod eius libros nonnullos Mithridati inscriptos viderit, quem regem a Pompeio devictum fuisse sciebat., Eodem modo indicat Bianchini, qui praeterea addit: „al tempo di Pompeo Magno: cioè a dire, sotto il suo Consolato, o nell'auge maggiore di sue fortune., Cf. Bayle Diction. f. v. — Sed ingenue confiteor, me paululum recedere a sententia horum virorum. Nam si vel verum est, secundum locum illum Ciceronianum Asclepiadem pertinere ad Crassii aevum *d*) qui eo usus sit medico atque amico: tamen inde non sequitur temporibus Ciceronis ac Pompeii eum diem iam obiisse. Nati sunt Cicero et Pompeius uno eodemque anno A. V. C. DCXLVII, habitus vero est ille sermo, ut Cicero fingit, A. V. C. DCLXII, anno Ciceronis atque Pompeii decimi sexti. Sed quid est, quo commoti Cocchi et Bianchini contendere possunt, his temporibus Asclepiadem iam e vivis ereptum fuisse, cum Plinius (H. N. VII, 37.)
nil

d) Forsitan ambigere possumus, an iure referantur haec verba ad Crassum. Nimirum scimus, Ciceronem tantum finxisse Crassum et Antonium confabulantes, re ipsa vero Crassii sermoni subiicere suas sententias, ut Antonio illas Quinti fratris,

nil de morte eius memoret, ut potius supremæ senectutis, ad quam pervenerat, mentionem ibi faciat? Quid est, quo ductus Bianchini edicere potest, Plinium, cum Asclepiadem ad Pompeium referret, intelligere voluisse tempus, quo Cl. fuit, summumque iam gloriæ adeptus erat fastigium, cum nullibi tale quid prodatur in scriptis? — Praeterea, quod hucusque plane omissum est, apud Sext. Empiric. adv. Math. VI, p. 412. memoratur Asclepiades coævus cum Antiocho Ascalonita, quem Athenis docentem audivit Cicero A. V. C. DCLXXIV, anno Ciceronis vigesimo octavo. Vid. Cic. Quæst. acad. IV, 45. et Plutarch. in vit. Cicer. — Ex his omnibus satis superque elucere videtur, et Crassii et Ciceronis ævo adsignandum esse Asclepiadem, quod iam fecisse videtur *Sprengel* (*Verf. einer pragm. Gesch. der Arzneik. T. I. p. 456.*), quamvis negari non potest, Asclepiadem iam attigisse senectutem, cum Cicero ac Pompeius annis gauderent pubertatis. Vid. Ernesti in *Clav. Cic. Ind. hist. s. v. Asclep.* Verum igitur quidem est, non certam interponi posse sententiam nec de anno, quo Asclepiades Romam pervenerit, nec, quo functus sit fato: tamen id evictum est, vitam ibi traxisse seculo urbis septimo, maximam vero partem in priori huius seculi parte. e)

B 4

PLI-

e) Ad certam atque liquidam annorum computationem pervenire non possumus, quod iam discrimen, quod inter varias scriptorum rationes intercedit, satis superque probat. Sic Anton. Cocchi (*disc. I. sopr. Asclep.*) sibi fingit, annum, quo natus sit Asclepiades, respondere illi U. C. DLXXX.

A. C.

PLINIVS, PERHIBENS, ASCLEPIADEM ROMAE
DOCVISSE RHETORICEN, REFVTATVR.

§. 20. Obtinuit, et obtinet hucusque inter nonnullos viros, qui Asclepiadis res tractarunt, error, quo plurima splendoris ac decoris ei detrahitur pars. Hinc nil nobis antiquius esse debet, quam, ut Plinium, qui primus errori illi ansam dedit, virosque, eius verba secutos, refutemus. Nimirum Plinius H. N. XXVI, 3. s. 7. sic verba facit: „Durabat antiquitas firma, magnasque confessae rei vindicabit reliquias, donec Asclepiades aetate Magni Pompeii orandi magister, nec satis in arte ea quaestuosus, ut ad alia, quam forum, sagacis ingenii, huc se repente convertit: atque, (ut necesse erat homini, qui nec id egisset, nec remedia nosset, oculis usuque percipienda) torrenti ac meditata quotidie oratione blandiens omnia abdicavit.„ Quae si vera essent dicta, exinde quam maxime diminui Asclepiadis merita, in aprico est. *f*) Sed bonum factum! Deceptus fuit

A. C. N. CLXXIV, ut narrat Bianchini (la medic. d'Asclep. disc. I. §. VIII.) *Ackerman.* in conspectu chronologico ad inst. hist. medic. p. 585. ad annum U. C. DCL, A. C. N. C. refert, circa hoc tempus fato functum esse Asclepiadem. Vid. *Bianconi* epist. de Cels. aetat. p. 41. — *Sprengel* e contrario (Verf. einer pragm. Gesch. d. Arzneik. T. I. p. 480.) contendit, circa idem tempus Romam eum venisse.

f) Le Clerc (Hist de la Med. II, 3, 4.) et *Ackerm.* (instit. hist. medic. § 188. p. 135.) soli Plinio hac in re fidem irrogantes in eundem cum eo inciderunt errorem, quem inprimis refellere studet Bianchini (la medic. d'Asclep. disc. I, §. VII.)

fuit Plinius qualicumque ratione. Nam scimus iam (§. 18.) Asclepiadem, ante quam Romam accederet, in Hellesponto, Parii, atque Athenis medicinam professum fuisse, ibique varias ad rem medicam spectantes sibi proprias fecisse observationes. Et si vel hac de re nos certiores non fecissent veteres, iam omnis eius doctrina satis superque probaret, fieri non potuisse, ut ex rhetore, plane nullis antea imbuto artis medicae disciplinis, subito, quasi Protei artibus adiutus, prodiret medicus tam probus omnibus dilectus, atque ingeniosus. Est igitur extra omnem positum controversiam, Plinium ibi memorare tam falsa de Asclepiade, ut statim primo obtutu contrarium feriat oculos. Cum vero quaestio oritur, qua tandem ratione fieri potuerit, ut erraret Plinius in re, quae non multum ab suis abesset temporibus: valde nobis verosimile videtur, eum vel non satis discreviffe Bithynum nostrum ab illo Myrleano (Cap. I, §. 14. Cf. Conring. de hermet. medic. c. 9.) claro Pompeii Magni aetate apud Romanos Grammatico, resque huius iisdem illius immiscuisse, aut ipsius Prusienfis nostri historiam adeo non habuisse perspectam, ut scriptorem decet probum ac diligentem. Nam omnino id verum est, prae ceteris excelluisse Asclepiadem eloquentia, quod iam ipse locus ille Plinianus testatur, quo oratio eius torrens ac meditata laudatur, inprimis vero Crassi insignia verba apud Cicer. de orator. I, 14. g) Quin Galenus, quamvis semper Ascle-

B 5

piadis

g) Cic. „neque vero Asclepiades is, quo nos medico amicoque usi sumus, tum, cum eloquentia vincebat ceteros
medi-

piadis merita carpere tentet, pluribus tamen in locis eloquentiam aut saltem orationem eius arte ingeniosa exornatam praedicat. *h)* Fieri igitur potuit ut Asclepiades, cum Romam veniret, necdum compertum haberet, quamnam medicus experturus esset sortem, antea hominis disertis ac eloquentis partes agere maluerit, quo forsitan Romanorum huic literarum disciplinae imprimis faventium caperet gratiam, atque inde efficeret, ut in arte olim exercenda minoribus obviis fieret impedimentis ac molestiis. Nimirum sortem, qua non multum abhinc Archagathus functus erat, odiumque, quo Romani, imprimis severiores illi, qui mori tralatitio, ac maiorum institutis pertinaci acquiescebant animo, erant inflammati, ignorare non poterat. Cum vero sensim pededentimque innotesceret Romanis, illique oratione eius perfecta atque arte ita essent abrepti, ut medicinam, qua polleret, plane ab illa Archagathi perspicerent diversam mentisque Romanae aptissimam: et cum in univ-
 sum Romanorum severitas iam labefactata, magis magisque vacillare inciperet, ut tandem intelligerent, magno esse emolumento ac voluptati Graecorum disciplinas: Asclepiades bono animo nec expectato successu medicinam exercere incepit. Sed non subito ex rhetore factus est medicus, qui nulla remedia nosset, nullisque

medicos, in eo ipso, quod ornate dicebat, medicinae facultate utebatur, non eloquentiae.

h) Galen. de naturalib. facult. I, 19. T. I. p. 94. contr. ea, quae a Juliano in Hipp. aph. etc. c. 6. et in pluribus aliis locis.

que artis imbutus esset doctrinis: ut potius iam medicus expertus Romam veniret.

ASCLEPIADIS ELOGIA.

§. 21. Quae cum ita se haberent, non ita multum post Romae plurimum nactus est gloriae ac splendoris, tum ob medicinam suam et philosophiam, Romanorum animo aptissimas, cum ob eloquentiam et prudentiam, quibus consuetudinem gratam ac omnibus dilectam reddere conabatur. Id elogia, quae in scriptoribus occurrunt multa, satis superque probant. Pertinent huc in primis verba illa Crassi, quorum iam in paragrapho praecedenti mentionem fecimus. Strabo XII, p. 849. edit. Almelov. eum numerat inter Bithynus ἀξιολόγους κατὰ παιδείαν ἄνδρας. Apuleius (florid. p. 562. edit. Elmenh.) dicit, *interpraecipuos medicorum, si vius Hippocrates exciperetur, ceteris principem eum fuisse.* Ab Antiocho Academico apud Sext. Empiric. (adv. Log. I, f. 201. p. 214.) vocatur ἐν τῇ ἰατρικῇ μὲν ἄδενος δεύτερος, ἀπτομενος δὲ καὶ φιλοσοφίας. Celsus valde eum aestimat, nuncupatque multarum rerum, quas ipse secutus esset, auctorem bonum. Scribonius Largus in epistola ad Callistum nominat eum magnum medicinae auctorem, multaque contra obtrectatores eius facit verba. An laus illa, qua Marcellus (de medicam. c. 14.) Asclepiadem insignit, ad nostrum pertineat, dubium est. Dioscorides (lib. I. praefat.) quam maxime eum, eiusque sectatores praedicat. Ipse Galenus (de natural. facult. I, 17. T. I. p. 97.) quamvis tantum non semper rodere

rodere solet Asclepiadis merita, quodammodo laudem ei denegare non potest. Famam, qua laetatus est, quam maxime quoque auget secta ab eo instituta atque denominata, quae per longum temporis spatium summam obtinuit gloriam. Infra pluribus de ea sermo erit.

MITHRIDATIS POLLICITATIONES RECUSAT.

§. 22. Quod vero inprimis Asclepiadis clarum et apud exteros quoque insigne testatur nomen est Mithridates ille Bithyniae rex celeberrimus atque literatus, nec minus artis medicae gnarus, qui immensis pollicitationibus doctum suum gentilem sollicitare tentabat, ut Romam relinqueret, atque suo adventu augeter numerum virorum eruditorum, quibus ipse quotidie stipatus erat. Asclepiades vero dilectus et magni factus a Romanis, familiaritatis ac amicitiae vinculo coniunctus cum viris omni dignitate principibus, spretis legatis atque pollicitationibus illis, Roma discedere recusavit. Ad illum Asclepiades volumina composuerat, quae, sollicitatus ex urbe, praecepta pro se mitteret. *i)*

ASCLEPIADIS MORS.

§. 23. Romae vitam traxit Asclepiades usque ad supremam senectutem summa cum laude, bene meritus de omnibus, quibus sanitas labefactata erat, magni factus a coaevis suis, singulari

i) vid. Plin. H. N. XXV, 3. et VII, 37.

lari illa fruens fortuna, ut per totam vitam nullo vexaretur morbo, nec diem obiret morbo corporis compagem solvente, sed lapsu scalarum. Hinc aequè falso ac ridicule delirat Plinius H. N. VII, 37., sponfione cum fortuna facta, ne medicus crederetur, si unquam invalidus fuisset ipse; et victor suprema in senecta lapsu scalarum exanimatus est., k)

k) Fabric. Bibl. Gr. T. XIII, p. 87. laudat Longavillium Harchetum in hist. macrobior. (Mem. de Trevoux A. 1718. Octbr. p. 630.) enarrantem: „Asclepiade, Medecin de Pruse, seroit encore en vie sans une chute, qui termina ses jours à 150 ans.“ Nec minus temerarie ac ne ulla quidem scriptorum nixus auctoritate contendit Ant. Cocchi (disc. sopr Asclep) vitam vixisse circiter octoginta annorum: et secundum eius arbitrariam computationem defunctus est A. U. DCLXII. CII. M. Philippo et Sext. Julio Caesare.

C A P. III.

De scriptis Asclepiadis. l)

§. 24.

De communibus adiutoriis. m)

Περὶ ἀλωπεκίας. n)

Περὶ ἀναπνοῆς καὶ τῶν σφυγμῶν (βιβλίον. o)

De clysteribus. p)

Περὶ ἐλκῶν. q)

De periodicis febribus. r)

Li-

i) Cf. Fabric. Bibl. Gr. T. XIII. p. 90. Bianchini La medicina d'Asclepiade disc. I. §. IV.

m) Cael. Aurel. lib. I. acut. c. 16. p. 59. lib. II, chron. c. 13. p. 417.

n) Galen. de comp. medic. s. l. lib. I. p. 157. To. II.

o) Galen. de differ. puls. lib. IV. p. 51. T. III.

p) Cael. Aurel. lib. II. chron. c. 13. p. 415.

q) Cassius Quaeft. med. probl. XXX.

r) Cael. Aurel. lib. II. acut. c. 10. p. 96.

Liber de finibus. s)

In obscuriores Hippocratis libros scripsit. t)
In librum *περὶ τῶν κατ' ἰητρείον*. u)

Libros scripsit explanatorios aphorismorum
Hippocratis. v)

De hydrope. x)

De lue (cardiaca). y)

Ad Mithridatem Asclepiadis volumina ex-
tabant composita cum sollicitatus ex urbe Roma,
praecepta pro se mitteret. z)

Ad Erasistratum scripsit libros parasceuas-
ticos. a)

Libri III. de celeribus sive acutis passioni-
bus. b)

De

s) Idem esse videtur cum libris, quos scripsit definitionum.
Cael. Aurel. lib. I. acut. prooem. p. 6. lib. II. acut. c. 13.
p. 111. lib. III. acut. p. 255.

t) Galen. Comment. I. in Hippocr. de offic. med. T. V. p.
665.

u) Galen. Comment. I. in Hippocr. de offic. med. T. V. p.
667. 674.

v) Cael. Aurel. lib. III. acut. c. 1. p. 181.

x) Cael. Aurel. lib. III. chron. c. 8. p. 478. et 489.

y) Cael. Aurel. lib. II. acut. c. 59. p. 176.

z) Plin. H. N. XXV. 3.

a) Cael. Aurel. lib. II. chron. c. 13. p. 416. Scrib. Larg.
in praefat.

b) Cael. Aurel. lib. I. acut. p. 2. lib. I. acut. c. 15. II. 45.
et saepissime in opere toto.

De pulsibus. c)

Libri salutarium ad Geminium. d)

De tuenda sanitate. e)

Περί σιχηείων. f)

De vini datione. g)

c) Galen. T. III, p. 51. de differ. puls. lib. IV. nisi idem cum eo, quod supra iam memoravimus.

d) Cael. Aurel. II. chron. c. 7. p. 386.

e) Cels. I, 5.

f) Galen. de element. lib. I. §. 56.

g) Cael. Aurel. lib. II, acut. c. 29. p. 144. Sext. Empiric. adv. Logic. I. l. 91. p. 338.

C A P. IV.

*De rerum Romanarum statu ante et circa
Asclepiadis aevum.*

§. 25.

STATVS RERVM PVBLICARVM AC CIVILIVM.

Cum rerum Romanarum statum, qualis fuit exeunte urbis seculo sexto, septimoque in-
eunte, uno perlustramus obtutu, non potest non
unusquisque summa suffundi laetitia: adver-
tens, quam ad insigne splendoris ac potestatis
fastigium pervenerit civitas Romana, tam exi-
gua, tam infirmis in exortu nixa adminiculis,
adeo, ut nunc tantum non totius terrarum or-
bis tenere videretur principatum ac imperium.
Nec minus tamen multis, quae de republica Ro-
mana prolata sunt ratiocinia, satis superque
evictum est, iam hisce temporibus praecipuas
adverti causas, quibus factum est, ut ingens illa
moles ocyus seriusve propria sua rueret ruina.
Post bellum cum Hannibale finitum, *h)* Phi-
lippus, *i)* Antiochus, *k)* Aetoles, *l)* Galates-
que

h) A. U. C. 552.*i)* A. U. C. 557.*k)* A. U. C. 562.*l)* A. U. C. 565.

que *m*) devicti Romanorum cesserunt potestati Legiones, quae diu cum his gentibus divitiarum abundantia diffluentibus, luxuria mollitiaeque effeminatis manus conseruerant, non opes solum immensas, sed mores quoque perquam depravatos Romam deportant: quid mirum civitatem Romanam mox a maiorum descitam deprehendi virtutibus. Post Perseum tandem devictum *n*), post Corinthum, Carthaginemque *o*) deletas, non gradu, sed praecipiti cursu a virtute descitum, ad vitia transcursum: vetus disciplina deserta, nova inducta, in somnum a vigiliis, ab armis ad voluptates, a negotiis in otium conversa civitas. Luxuria, libido, molities, effeminatio, epulae, mensae omnibus gulae oblectamentis distinctae, commestationes, commercia cum cinaedis ac scortis, et, mirum quot et quanta id genus vitae obscenae documenta, ad quotidianae ac fere honestae pertinere videntur vitae rationes. Ingens fervorum vis e provinciis debellatis in urbem invecta, omnem hucusque Romanis reliquam evellit morum probitatem, artibusque ac praestigiis Graeculis penitus depravat iuventutem pubescentem.

Vid. *Meiners Geschichte des Verfalls der Sitten und der Staatsverfassung der Römer*, §. 2—5, ubi, ut in toto libello, egregiam huius aevi depinxit effigiem.

STATVS

m) A. U. C. 566.

n) A. U. C. 586.

o) A. U. C. 608.

STATVS LITERARVM HVIVS Aevi.

§. 26. Mentem Romanorum, quamvis aevo, quod cum maxime descripsimus, valde a genuina illa maiorum descitam, tamen nunc primum proficuum fuisse factam literis ac humanitatis studiis excolendis, inter omnes constat. Perpauca tantum ante hoc tempus extant ingenii Romani rudimenta. Mens quasi e profundo expergefata somno repente reiicit propugnacula atque claustra, quae hucusque eam continuerunt probam quidem ac firmam, tamen rudem atque inconditam, et omnes, quibus pollet, vires impertit literis. Viri literis innutriti e Graecia migrant Romam, ibique spargunt semina, quae mox insigni popullulant luxuria ac frugis abundantia.

PHILOSOPHIAE STATVS.

§. 27. Quod vero imprimis philosophiae cultum apud Romanos attinet, notum est, magnum praeterlapsum fuisse temporis spatium, priusquam de ea quid cogitarent: et scriptores, fata, quae philosophia apud Romanos experta est, enarrantes, auspiciantur ab insigni illa Atheniensium legatione, exeunte urbis seculo sexto, quo nempe tempore legatos Romam miserunt philosophos; Carneadem Academicum, Diogenem Stoicum, Critolaum Peripateticum. Dicitur iuvenes Romanos disertis virorum illorum oratione adeo fuisse abreptos, ut toto animo, ac furore amplecterentur sapientiae doctrinam: nec Catonis auctoritas, nec senatus consulta non ita multum post, contra rhetoras promulgata, nec

alia id genus praefidia, quibus severiores ac austeri Romani sapientiae profectus studuerunt incidere, efficere potuerunt, ut philosophiae amor, qui tantas iam egerat radices, penitus extingueretur: ut potius deprehendamus ineunte seculo septimo viros clarissimos ac primas in republica tenentes partes tanto inflammatos philosophiae amore, ut reditus, qui iis essent ex rerum publicarum administratione, soli eius studio impertirent. Instar omnium hic nominare licet Scipionem Africanum et Lucillum, quorum hic, Antiochi Ascalonitae, Asclepiadis Bithyni coevi, (§. 19.) discipulus, immensa librorum collectione, quae eius sumptibus in xysto fuit recondita, philosophiae studium valde inter Romanos divulgat. Circa hoc igitur tempus Romae iam advertimus Stoam, Academiamque celebratas, nec defuerunt, qui syncretismo essent addicti. Quod vero ad Epicuri adinet doctrinam, Asclepiades inter primos videtur censendus, qui Romanam eam transplantarent. Notum est, disciplinam morum ab Epicuro institutam a nonnullis eius in Graecia sectatoribus adeo fuisse diffamata ac inquinata, ut fere in omnium abiret contemptum: nec mirum Romanos, qui, quamvis ex eorum vivendi ratione colligere liceret, Epicuri de voluptate doctrinam valde distortam ad suum vitae genus adcommodasse, ex nondum plane extincta maiorum mente severiore affectarent saltem et adspirarent philosophiam austeram, non tanto amore amplexos fuisse Epicuri philosophiam, quam Stoam, aliasve scholas. Nihilominus tamen et inter insignes Romanos non defuerunt, qui in hoc philosophandi genere toti essent. Instar omnium

ex aevo hoc excipiente memoramus Atticum et Lucretium. Coaevi vero cum Asclepiade nostro fuisse videntur Torquatus, Velleius, Titus Albutius, forsitan et alii, quorum catalogum recenset *Gassendi de vit. et morib. Epic.* lib. II. c. 6.

Cf. Brucker hist. crit. philos. T. II. P. I. lib. I. c. I. p. 3 — 70. Kindervater. Anmerk. und Abhandl. über Cicero's Bücher von der Natur der Götter. T. I. p. 59 — 114.

STATVS MEDICINAE.

§. 28. Antiquioribus reipublicae temporibus ars medica nulla fuit alia, quam quae omnibus est gentibus incultis: nec eius necessitas invaluit Romanis summa laetantibus sanitate militaria ac agriculturae laboribus corroborata. Ex descriptione vero huius aevi (§. 25.) vidimus, res ita mutatas fuisse, ut Romani medicinae exercitium summe necessarium deberent efflagitare. Compages corporum firma ac robusta, morum pravitate, pretiosis unguentis ab exteris Romam delatis, *p*) vestibus stragulisque mollibus, commercio cum scortis et pueris vitae funditus extirpante *q*), mensis lautis esculentorum opibus ornatis *r*), commestationibus nocturnis praetextu sacrorum celebratis *s*) aliis-

C 5

p) Plin. H. N. XIII, 1—5. Scip. apud Gellium N. A. VII, 10.

q) Gell. N. A. XIII, 25. Polyb. II, 1457. ed. Gr. Macrob. Saturn. II, 10.

r) Polyb. II, 1459. edit. Gron. Gell. N. A. II, 14.

s) Liv. lib. XXXIX. c. 8—18.

aliisque id genus obscuro omnemque tollentibus humanitatem rebus ita erat labefactata, ut nulla alia ratione, nisi medicinae ope, toti eius solutioni occurrere posset. Cum vero Aesculapii ars ultima fere esset disciplinarum Graecarum, quae subinde Romae colerentur: non mirum, Romanos, priusquam illis innotesceret doctrina salutaris vera, usos esse iatraliptis ac medicastis, servis e Graecia invectis. Anno tandem urbis DXXXV, Archagathus primus venit Romanam medicus: et ex benevolentia, qua exceptus est, colligere licet, quae et quanta eius fuerit necessitas Romanis. Malevolentia autem, qua Romani in medicos Graecos erant incensi, quamque ipse auxerat crudeli, ut fertur, medendi ratione, nondum penitus evaserat ex hominum mentibus: quo factum est, ut Archagathi ars mox abiret in omnium fere contemptum.

CONCLUSIO EX HIS, QVAE HVCVSQVE ENARRAVIMVS.

§. 29. Nunc Asclepiades advenit, et quasi e coelo demissus omnium in se convertit oculos. Ex adumbratione aevi, circa quod Romanam eum accessisse vero simile est, luce meridiana clarius apparet, comparuisse eum tempestate sibi et ipsi artique felicissima. Rebus externis adiutus, ipse eas egregie in usum suum convertit: id quod ex toto libello colligere licet. Ob Epicuri doctrinam t) cui propriam suam

t) Sprengel Versuch einer pragmat. Gesch. der Arzneik. T. I. p. 456. „Auch hierinn lag ein Kunstgriff des Asclepiades“

suam superstruxerat, multis idem cum eo cogitantibus aequae fuit carus, ac omnibus fere ob artis exercitium, aliasque virtutes, auram captantes popularem, quibus odium, quod Romanorum menti inerat reliquum, profus dissipabat.

piades, grade dasienige System zur Grundlage seines theoretischen Lehrgebäudes zu machen, welches gar keine überfinnlichen oder intellectuellen Principien zur Erklärung der Veränderungen des thierischen Körpers anwandte, sondern alles aus unmittelbaren Wirkungen körperlicher Kräfte erklärte, und daher für eine Nation ganz gemacht war, die die Anstrengungen des Geistes weder liebte, noch auch ihrer gewohnt war., Nequeo huic sententiae calculos adiacere. Nam profecto is ab omnibus contemnendus est, qui, ut meliori suae fortunae ac quaestuosae vitae consulat, totam suam doctrinam cuiusvis accommodet hominum menti. Minime vero Asclepiades hac notandus videtur macula, qui ob Epicuri doctrinam primum ab eo medicis disciplinis subiectam bene de arte meritus est. Deinde cum compertum habeamus, arti exercendae iam operam eum navasse in patria, haud dubie verosimile est, illo tempore iam condidisse sibi systema, quo profecto nondum cogitaret, se iturum quondam oblatum Romanis medicinae opem. Deinceps ex descriptione fortunae, quam subiit philosophia apud Romanos (§. 17.) videre licet, perpauca tantum eorum fuisse, qui Epicuri doctrinae verba darent: et ad summum ab his et multis aliis, qui literarum aestimabant ambitum omnino omnem, magni factus est Asclepiades ob systema, quo res medicas adumbraverat. Aegroti vero, opem eius efflagitantes haud dubie nil curaverunt, utrum huic, ullive alii philosophiae systemati esset obstrictus?

C A P. V.

Principia philosophiae, quae atomos amplectitur.

§. 30.

P R O L E G O M E N A.

Cum ad doctrinae, quae res divinas humanasque tractat, primas redimus origines, animadvertimus, mentem humanam, priusquam vim, omnium, quae sensus feriunt, rerum effectricem, potuerit sibi cogitare, soli materiei acquievissent cognitioni: cum deinde in veterum philosophorum inquirimus disciplinas, id certum atque earum menti probatum facile eruere possumus, rerum exortum ex nihilo plane iis fuisse incomprehensum nec animo perceptum: non mirum igitur, primos illos philosophos materiam, rerum naturae matrem, perhibuisse aeternam. A philosophis, quibus schola Ionica continetur, primum adumbrata materiae notio, posteriorum, potissimum Pythagorae exulta ratiociniis, tandem Eleaticorum subtiliori ingenio fere ad argutias usque examinata est. Nimirum Xenophanes et Parmenides eo usque pervenerunt, ut materiam exhiberent continuam, nec ullo, quod vocamus, interceptam spatio inani: quo factum est, ut omnem tollerent motum, rerum

rum ortum ac interitum. Primus eorum doctrina, quae omni repugnat experientiae, offensus Leucippus *u)* materiam illam proposuit in minutissima solutam corpuscula: qua ratione eam rerum naturae ac experientiae accommodavit. Subsecuti Democritus, et aevo posteriori Epicurus doctrinam, quam nunc enarrare animus est, novis suffulcire conati sunt argumentis.

CORPUSCULA ET SPATIVM INANE.

§. 31. Viris, qui huic potissimum sapientiae disciplinae navarunt operam, aequae ac totius antiquitatis philosophis id erat extra omnem positum dubitationem

Nullam rem e nihilo gigni divinitus unquam, quo factum est, ut corpuscula illa, quae omnium rerum in se suspiciunt ortum, perhiberent aeterna *v)*. Quibus corpusculis et spatio inani, aequae ac illa, aeterno, omnes, quas cernimus res, ortum debentur: nec ullum quid tertium datur praeter nuncupata illa corporum primordia duo *x)*. Natura, qua laetantur corpuscula,

C 5

una

u) Egregie totam hanc rem exposuit Aristoteles de generat. et corrupt. I, 8, p. 395, 96, et dignus est locus, qui totus ibi perlegatur.

v) Aristot. de Coelo I, 7. T. I. p. 345. ed. Casaub. Diogen. Laert. lib. IX, l. 44. 45. Lucret. de rer. nat. lib. I, l. v. 160 — 265. I, v. 603 sqq.

x) Aristot. de Coel. I, 7. T. I. p. 345. Galen. de element. I, p. 46. [T. I. ἐπειδὴ δ' ἄτομον καὶ κενόν ὁ Δημόκριτος φησὶν, Lucret. de rer. natur. I, v. 430 — 483.

una eademque est omnibus γ). Sunt minutissima, quae, cum sub sensum non cadant, mente tantum concipi possunt z): sunt inseparabilia a): neque enim in infinitum dividi corpus potest: sunt solida b) ut corpuscula spatio inani opposita: sunt numero infinita, ut spatium inane nullis comprehendi potest terminis: hinc in aprico est, univrsum quoque ex omni parte esse infinitum c). Caeterum omnium, quas vocamus sensibiles, expertia sunt qualitatum, quamvis ex iis res sensibiles componantur. d) Ad affectiones vero seminum illorum pertinet figura, quarum infinita perquiritur copia, e) quo facilius

- y) Aristot. de Coel. I, 7. T. I. p. 345. Cicero de fin. I, 6.
- z) Aristot. de generat. et corrupt. I, 8. p. 396. ἀόρατα διὰ σμικρότητα τῶν ὀγκῶν. Galen. l. l. σοιχεῖον ελάχισον. Lucret. I, v. 265 — 329.
- a) Aristot. de generat. et corrupt. lib. I. T. I. p. 384. Galen. l. c. σοιχεῖον ἄτομον, ἄναρμον, ἀμέρισον, ὑπο σμικρότητος ἀδιαίρετον, ὑπὸ σιληρότητος ἀθραυσον. Cf. Epicur. epistol. ad Herodot. apud Diog. Laert. lib. X. σώματα ἀμετάβλητα, ἀμερῆ, Lucret. I, v. 528 sqq.
- b) Cic. Acad. quaest. IV, 37. Diog. Laert. IX, 50. 31. Lucret. I, v. 483 — 635. Hinc scriptoribus nuncupantur πλήρη, μεσᾶ, νασᾶ, ἀμέτοχα κενᾶ, σερεᾶ, σιληρᾶ.
- c) Lucret. I, v. 919 sqq. Aristot. de gener. et corrupt. I, 8. T. I. p. 396. ἀπειρα τὸ πλήθος.
- d) Aristot. de gener. et corrupt. I, 1. T. I. p. 384. Sext. Empir. Pyrrhon hypotyp. III, 4. f. 33. p. 137. idem adv. Phys. II, f. 318. p. 686. ἀπρια, ἀπαθῆ. Galen. l. l. Lucret. II, v. 729 sqq.
- e) Aristot. de gener. et corr. I, 1. T. I. p. 384. ἀπειρα τὸ πλήθος καὶ τὰς μόρφας. Cic. de Nat. Deor. I, 24. Hinc apud

lius inde explicari possit exortus tot et tam diversarum ac multivariarum, rerum, quae sensus feriunt. Citra hasce varias formas differunt inter se pro ratione atque situ, quam versus sese in rebus concretis obtinent. f)

Praeter corpuscula illa, rerum primordia, alia quaedam innuisse videtur Epicurus corpora, quae nec corpuscula proprie sic dicta, nec corpora, ut sensibus obveniunt in rerum natura, ex corpusculis quidem concreta et composita, ipsa componunt corpora, ut sensibus advertuntur. g)

MOTVS

apud Sext. Empiric. adv. Phys. l. c. nuncupantur *ἀνόμοια*.
Lucret. II, v. 333 sqq.

f) Aristot. Met. I, 4. T. II. p. 645. *διαφέρειν γὰρ φασιν Δευκίππος καὶ Δημόκριτος τὸ ὄν ἔυσμῶ καὶ διασθηγῆ καὶ τροπῆ μόνου. τῶν δὲ ὁ μὲν ἔυσμος σχῆμά ἐστιν, ἡ δὲ διασθηγῆ τάξις, ἡ δὲ τροπῆ θείσις.*

g) Urget imprimis hoc discrimen inter atomos, concretiones ac corpora Ackerman. instit. hist. med. p. 133, ut explicet inde Asclepiadis systema. Hinc necesse est, ut paulisper hac in re enucleanda immoremur. Nititur Ackerman. loco apud Diog. Laert. X. l. 42. epist. ad Herod. „Τὰ ἄτομα τῶν σωμάτων, εἴ τι ᾧν καὶ αἱ συγκροίσεις γίνονται καὶ εἰς 2 διακλύονται. Subeunt mihi duo ex Lucretio loca, quae eandem demonstrare videntur rem. Lucret. I, 484 sqq.

Corpora sunt porro partim primordia rerum,
Partim concilio quae constant principiorum.

Lucret. II, v. 132 sqq.

Prima moventur enim per se primordia rerum;
Inde ea, quae parvo sunt corpora concilatu,
Et quasi proxima sunt ad vireis principiorum,
Ictibus illorum coecis impulsa cientur;
Iplaque, quae porro paulo maiora, lacessunt.

Quod

MOTVS CORPUSCULORVM.

§. 32. Porro ad corpusculorum affectiones pertinet motus, qui, cum omnibus una eademque infit natura (§. 31.), ipse unus est idemque, nec diversus, vagus, inconcinnus *h*). Sunt corpuscula, ut spatium inane, per quod feruntur, aeterna (§. 31.): hinc et motus ipse est aeternus, nec ullo a principio exortus. *i*) Cum vero secundum naturam suam corpuscula sint simplicia, perfecte solida, indivisibilia (§. 31.), nec ullam sic dictam mutationem internam subire possint: nullo gaudere possunt alio motu, nisi qui locum habet respectu variorum corpusculorum. (μετάβασις ἀπὸ τόπου εἰς τόπον.)

EXOR-

Quod discrimen, si re vera locum habet, an soli debeat Epicuri doctrinae valde dubito. Nam apud Galenum de Element. I, T. I. p. 47, secundum Democritum discernuntur τὰ συγκρίματα et τὰ ἡμέτερα σώματα. De Leucippo idem innuere videtur Diog. Laert. IX, 31. Forfitan huc quoque trahi potest locus ex Euseb. praep. evan. XIV, 23, ubi Didymus notat, Democritum nonnullas statuisse atomos maiores. Vid. Fabric. ad Sext. Emp. Pyrh. Hypot. III, 4. p. 136.

h) Aristot. de Coel. I, 7. T. I. p. 345. τὴν δὲ φύσιν φασὶν Δευκίππος καὶ Δημόκριτος αὐτῶν εἶναι μίαν — τῶν δὲ καθάπερ λέγομεν ἀναγκάϊον εἶναι τὴν αὐτὴν κίνησιν. De ratione et norma, qua moventur corpuscula differunt inter se philosophi. Vid. Cic. de finib. I, 6. de fat. 12. Plut. de placit. philos. I, 23. Galen. de elem. I, p. 47. T. I. Lucret. II, v. 60. sqq.

i) Galen. de Elem. I, T. I. p. 47. τὸ δὲ κενὸν χώρα τις, ἐν ᾗ φερόμενα ταῦτα σώματα ἄνω τε καὶ κάτω σύμπαντα διὰ παντὸς τῶ ἀιώνοσ. Lucret. II, v. 294, sqq. Aristot. Phys. VIII, 2. T. I. p. 322.

EXORTVS RERVM SENSIBILIVM.

§. 35. Motus vero ille corpusculorum (§. 32.) causa est, qua omnium, quas cernimus, rerum fit exortus. Coeunt, et hacce coacervatione formatur omnis rerum natura. Nimirum corpuscula illa, tam infinita formarum copia inter se diversa, infinitam constituunt rerum vim pro infinita coacervationum, quas subire possunt, ratione *k*). Ortus igitur rerum, est corpusculorum coitio, ut interitus, eorum discessio: et mutatio, situs ac ordo mutati *l*). Cum vero nec facultas nec qualitas insit corpusculis, et illae debeantur ortum horum coacervationi necesse est *m*).

FACVL-

k) Galen. de elem. I, p. 47. T. I. ἡ περιπλέσσεται πρὸς ἀλλήλους, ἢ προσηράει καὶ ἀποκόλλεται, καὶ διακρίνεται δὲ, καὶ συγκρίνεται πάλιν εἰς ἀλλήλα κατὰ τὰς τοιαύτας ὁμοίας. καὶ τὰς τὰς ἄλλα συγκρίματα πάντα ποιεῖ, καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα. Diog. Laert. IX, 51. Lucret. II, 864. 199.

v. 1018. Sic ipsis in rebus item iam materiei,

Intervalla, viae, connexus, pondera, plagae,

Concurfus, motus, ordo, positura, figurae

Cum permutantur, mutari res quoque debent.

Aristot. de gen. et corrupt. I, 8. T. I. p. 596.

l) Arist. de gen. et corrupt. I, 2. T. I. p. 585. Δημόκριτος καὶ Λευκίππος ποιήσαντες τὰ σχήματα, τὴν ἀλλοίωσιν καὶ τὴν γένεσιν ἐκ τῶν ποιῶσι. διακρίσει μὲν καὶ συγκρίσει, γένεσιν καὶ φθορᾶν. τάξει δὲ καὶ θέσει, ἀλλοίωσιν.

m) Galen. de Elem. I, p. 46. T. I. ὑπόκειται γὰρ ἅπασιν ἑτοιμοῖς, ἀποιοῦν εἶναι τὸ πρῶτον στοιχεῖον, μήτε λευκότητι σύμφυτον ἔχον, ἢ μελανότητα, ἢ ὄλως ἡντιναῶν χροιάν, ἢ γλυκίτητα, ἢ πικρότητα. ἢ θερμότητα, ἢ ψυχρότητα, ἢ ὄλως ἡντιναῶν ἑτέραν ποιότητα. νόμῳ γὰρ χροίῃ, νόμῳ πικρῶν, νόμῳ γλυκῶν.

FACULTAS RATIONALIS. FATVM.

§. 54. Cum id esset philosophorum animo comprehensum, ac probatum, praeter corpuscula ac spatium inane nil esse aequae ac primordia illa aeternum (§. 31.): luce clarius est, nil cogitare potuisse de mente aeterna, qua rerum natura aut esset formata aut effecta. Nec erat, quod eiusmodi vim anxie accommodarent doctrinae, quae et sine ea bene staret condita et constructa. Etenim lege aeterna ac inviolabili omnia ita sunt comparata, ut hoc nec alio modo possint procedere. Lege et natura corpuscula sunt solida, infecabilia, minutissima: lege multiplicariis instructa figuris: lege moventur per spatium inane: lege tandem coeunt, ac rerum naturam, ut sensibus advertitur, constituunt. Nec igitur est, quod philosophos illos nequitiae aut mentis inertiae condemnemus, quod rerum exortum adscripsissent temerario ac fortuito casui, cum potius fatum aeternum ac immutabile perhiberent. Omnia hinc fiunt necessitate, et nihil sine causa. n)

Et

γλυκὺ, ἐτεῆ δ' ἄτομον καὶ κενὸν ὁ Δημόκριτος Φησὶν, ἐν τῆς συνόδου τῶν ἀτόμων γίνεσθαι νομίζων ἀπάσας τὰς αἰσθητὰς ποιότητας, ὡς πρὸς ἡμᾶς τὰς αἰσθανομένους αὐτῶν. Aristot. Metaph. VIII, 2. T. II, p. 707. Lucret. II, v. 729. sqq.

n) Stob. Ecl. phys. I, 8. I. 24. Diog. Laert. IX, 35. Cic. quaest. acad. IV, 37. Aristot. Phys. VIII, 2. T. I. p. 322. Galen. l. c. in not. r., ubi secundum Democritum enarrat, qualitates νόμων esse exortas. Sext. Emp. Pyrrh. Hypotyp. I, 213. adv. Math. VII, 135 sqq. VIII, 184. Quibus argumentis ductus negavit Epicurus rationem divinam, enarrat Lucretius in libro quinto, et in pluribus carminis locis.

Et Epicurus huic fato doctrinam suam superstruxit, quamvis multi et recentiores historiae philosophiae scriptores valde eam distorquere ac eludere conentur. Plura protulit ac proferre debuit, de quibus nondum cogitarunt Leucippus ac Democritus: ut vel eorum doctrinam vindicaret contra ea, quae Socrates, Plato, atque Aristoteles illi obiecerant, vel, quas hi de mente divina enarraverant sententias, refutaret, ac refelleret.

Vt exemplum enarrem, quod simul illustrat Aesclepiadis doctrinam, Socrates mentem divinam probare conatur ex sapiente ac egregia partium corporis humani structura, atque demonstrat, ita esse comparatas, ut praestarent homini designatas utilitates ac functiones *o*.) Quam contra Socratis sententiam se commovisse videtur Epicurus, cum contenderet, fato ac lege aeterna exortas esse corporis partes, eademque lege nos duci, ut iis hac nec alia ratione utamur, minime vero mentem divinam designasse earum usum *p*).

DE ANIMO ET ANIMA.

§. 35. Aequae ac omnis rerum natura, et anima debetur atomorum coacervationi ortum, structuram, et vires. Cum vero diligentius inquirerent philosophi in naturam corpusculorum quae

cis, ut et Cicero in libris de natura deorum. Hic vero multis fati Epicurei vindicias scribere, locus et scopus prohibet.

o) vid. Xenoph. Memorab. Socrat. lib. I. c. 6.

p) Lucret. IV, v. 821. sqq. Galen. de Vf. part. I. p. 367. T. I.

quae constituunt animam: id optime putabant elici posse ex eius viribus. Nempe secundum eorum sententiam praecipua eius vis est illa, qua motum ac vitam excitat in corpore animato. In rerum natura vero nulla deprehenditur materia, quae maiori ac faciliori instructa est vi moventi, quam ignis, quem id circo ex tenuissimis ac rotundis compositum esse opinabantur corpusculis q) Anima igitur, ut ignis, coacervata est ex corpusculis rotundis, minutissimis ac tenuissimis, nec in certo quodam corporis loco sedem habet fixam, sed per totum vagatur ac dissipata est corpus. r)

Cum

q) Aristot. de anim. I. 2. T. I. p. 478. ὁμοίως δὲ καὶ Λευκίππος • τρίτων δὲ τὰ σφαιροειδῆ (πῦρ καὶ) ψυχὴν, διὰ τὸ μάλιστα διὰ παντὸς δύνασθαι διαδύνειν τὰς τοιαύτας ῥυσμάς, καὶ κινεῖν τὰ λοιπὰ, κινέμενα καὶ αὐτὰ, ὑπολαμβάνοντες τὴν ψυχὴν εἶναι τὸ παρέχον τοῖς ζώοις τὴν κίνησιν. Idem memorat Aristoteles de Democrito. Nemes. de nat. hom. c. 2. p. 38. ed. Oxon. Quae plura ac alia, quam Leucippus et Democritus, protulit hac de re Epicurus praeterire non possumus. Nimirum secundum eius sententiam differunt animus et anima, cum ille sit pars praecipua, et ad cuius nutum anima, in qua vis sita est movens, moveatur. Animus et anima ortum debentur corpusculis minutissimis, ac rotundis, vel potius quatuor diversis partibus, calori, vento, aeri et rei cuidam innominatae, quae ex tenuissimis, minutissimis ac maxime mobilibus atomis composita, sensus est principium atque origo. Vid. Lucret. III, v. 178. sqq. Plutarch. de placit. philos. IV, 3. Stob. l. I. τὸ μὲν πνεῦμα κίνησιν, τὸν δὲ ἀέρα ἠρεμίαν, τὸ δὲ θερμὸν τὴν φαινομένην θερμότητα τῶ σώματος, τὸ δὲ ἀκατονομαστὸν τὴν ἐν ἡμῖν ἐμποιεῖ αἰσθησιν. Diog. Laert. X, 65. 66.

r) Epicurus animi sedem fingit in pectore, animam vero per totum dissipatam esse corpus. Lucret. III, v. 138. sqq.

Dio.

Cum vero ulterius progredimur in perscrutanda de anima doctrina, comperimus, autumasse philosophos, corpuscula illa, quibus formata et animata evadit anima, per pulmones transferri in corpus: nec mirum, cum adverterent, quid et quantus inter vitam, omnesque corporis motus, et inter respirationem sit nexus, adeo, ut hac intercepta, illa sine exteritus periculo esse nequeat. Finis igitur respirationis est vitae generatio. Nimirum aer externus impletus est corpusculis illis rotundis, quae in inspiratione simul cum aere intrant in pulmones, ibi discernuntur, eos distendunt, atque inde impediunt, quo minus pulmones comprimi, et residua materia vitalis possit expelli. Quod si materia illa non amplius resistere potest aeri circumfuso, comprimuntur ab eo pulmones, vita secedit, et moritur corpus s).

Cum

Diog. Laert. X, 66. Hinc falso idem de Democrito memorat Plutarch. de placit. philos. IV, 4. quod vel refutatur ex Lucret. III, v. 571. sqq.

- 1) Aristot. de respirat. T. I. p. 565. o. 4. λέγει δ' ἄς ἡ ψυχή καὶ τὸ θερμὸν ταῦτόν, τὰ πρῶτα σχήματα τῶν σφαιροειδῶν· ἐκκρημομένη δ' ἐν αὐταῖς ὑπὸ τῷ περιέχοντος ἐκθλίβοντος, βοηθητικὴ γίνεται τῆς ἀναπνοῆς φησὶν. ἐν γὰρ τῷ ἀέρι πολλὸν ἀριθμὸν εἶναι τῶν τοιούτων, ἃ καλεῖται ἐκκῆνος ὕδωρ καὶ ψυχῆν. ἀναπνεύοντος δ' ἐν καὶ εἰσιόντος τῷ ἀέρος, συνισκίεται ταῦτα καὶ ἀνείργονται τῆν θλίψιν, καλύμει τῆν ἐκκῆσαν τοῖς ζώοις διίεναι ψυχῆν. καὶ διὰ τῆτο ἐν τῷ ἀναπνεύει καὶ ἐκπνεύει εἶναι τὸ ζῆν καὶ ἀποθνήσκειν. ὅταν γὰρ κρεττῆ τὸ περιέχον συνθλίβον, καὶ μηκέτι τὸ θερμαθῆν εἰσιόν δ' δύναται ἀνείργειν, μὴ δυναμένως ἀναπνεύειν, τότε συμβαίνει τὸν θάνατον τοῖς ζώοις. εἶναι γὰρ τὸν θάνατον, τῆν τῶν τοιούτων σχηματικῶν ἐκ τῷ σώματος ἐξοδὸν ἐκ τῆς τῷ περιέχοντος ἐκθλίψεως. Cf. Aristot. de anim. I, 2. T. I. p. 478.

D

Cum in rerum natura omnia, quae cernuntur, qualitates referant acceptas atomorum coitioni (§. 33.): idem valere quoque de anima, nil est, quod miremur, cum ipsa sit coacervata ex corpusculis. Hinc putant Leucippus atque Democritus, rationem, ceteras alias facultates, quibus pollet anima, ex sola corpusculorum rotundorum explicari posse miscela, et, animam, rationem atque ignem iisdem gaudere partibus componentibus *t*). Epicurus mutavit eorum sententiam, quod discrimen poneret inter animum, et animam, quae ad illius moveretur nutum *u*).

DE RERUM COGNITIONE ATQUE VERITATIS
CRITERIIS.

§. 36. Omnem rerum cognitionem ac veritatem fieri per sensus, id philosophis fuisse perceptum atque ratum iam ex his, quae hucusque tradita sunt, satis colligere licet.

Ut primum de Epicuro loquar, is sensus citra omnem elatos fallaciam demonstravit, indeque veram fieri cognitionem. Nam ratio nil veri aut falsi contra sensus edicere potest, quae ipsa omnis oriatur omnino a sensibus. Hinc ratio sensus refellere non potest, cum ea tantum aut negare aut affirmare debeat, quae iam a sensibus aut vera aut falsa percepta sunt. Sensibus
vero

t) Aristot. de anim. I, 2. p. 479. ψυχὴν μὲν γὰρ εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ νῦν. — Τοιαῦτα δ' εἶναι τὸν τε ἴσιν καὶ τὸ πῦρ. Cf. §. 35. not. k.

u) Lucret. III, v. 138 sqq.

vero fides est habenda, quod omnis expertes sint rationis et facultatis spontaneae, quae rebus perceptis aut addere aut demere quid possit. Hinc fit, ut cuique id verum sit, quod cuiquo videatur ν).

Notiones vero, quae ratione tantum percipi possunt, nec in rerum natura obveniunt, omnino intelliguntur ratione, quae tamen ex notionibus rerum sensibilibum eliciat illas, per analogiam, inductionem, ratiocinia, aliasque id genus facultates α).

Aliud veritatis criterium est illa anticipatio (πρόληψις), quae fit ex crebra ac reiterata notio- nis cuiusdam perceptione γ).

D 2

Πάθη,

ν) Diog. Laert. X, 31 sq. Πρῶτοι μὲν δὲ λέγουσι τὰς αἰσθήσεις εἶναι ἀληθῆς. Πᾶσα γὰρ φησὶ αἰσθησις ἀλογός ἐστι, καὶ μνή- μης ἄδειμιᾶς δεχτική. ὅτε γὰρ ὑφ' αὐτῆς κινῶνται, ὅτε ὑφ' ἑτέ- ρα κινήσασιν δύναται τι προσθῆναι ἢ ἀφελῆναι, ὥστε δεξιάζειν, ἢ ψεύδεσθαι. — Neque ratio refellere potest sensus — πᾶς γὰρ λόγος ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ἔρχεται κ. τ. λ. Sext. Empir. adv. logic. II, l. 8. p. 460. l. 63. p. 469. Lucret. IV, v. 480 sqq. ubi cetera argumenta, quibus fulcire studuit doc- trinam suam Epicurus, prolixis adumbrata leguntur ver- bis.

α) Diog. Laert. l. l. ὅθι καὶ περὶ τῶν ἀδῆλων ἀπὸ τῶν φαινο- μένων χρὴ σημαῖσθαι. καὶ γὰρ καὶ ἐπίνοιαι πᾶσαι ἀπὸ τῶν αἰσ- θήσεων γεγούκασιν καὶ τε περιπτώσει καὶ ἀναλογίαν, καὶ ὁμοιό- τητα, καὶ σύθεσι, συμβαλλομέναις τὴ καὶ τῷ λογισμῷ.

γ) Diog. Laert. X, 33. τὴν δὲ πρόληψιν λέγουσι οἰοῦναι κατάλη- ψιν, ἢ δέξασθαι ὁρθῆν. ἢ ἐπίνοιαν, ἢ καθολικὴν νόησιν ἐνκόκμημέ- νην, ταῦτ' ἐστὶ μνήμη τῷ πολλάκις ἐξῶθεν φαινέσθαι. Sext. Emp. adv

Πρόθη, tertium secundum Epicuri sententiam veritatis criterium^{z)} hac non pertinent z).

Nunc reliquum est, ut paucis differemus de Democriti doctrina, quae ab illa Epicuri, quam cum maxime enarravimus, primo obtutu diversa videtur. Etenim exhibuit Democritus cognitionem, quae sensibus fit, fluxam, atque incertam, propterea, quod nil occurreret nobis re vera sensibus subiectum, cum quae omnia congregant et cogunt atomi, habeant naturam vacuum omni sensibili qualitate *a*. Praeter duo illa primordia, corpuscula et spatium inane, revera (εἴς τῆν) nil est: (§. 31.) qualitates vero, quae

adv. grammat. l. 57. p. 228. Vid. Kindervater's Anmerk. u. Abhandl. über Cicero's Büch. v. d. Nat. d. Gött. C. 16. 17. T. I. p. 219. Cicero l. c. notionem de prolepsi prorsus diversam profert: „quam appellat πρόληψιν Epicurus, id est, anteceptam animo rei quandam informationem, sine qua nec intelligi quidquam, nec quaeri nec disputari potest. Verosimile non est, Ciceronem falsa hic elocutum esse. Forsitan, cum omnium rerum qualitates exoriantur ex atomorum coitione, et ipsae animae facultates ex corpusculorum, quae eam constituunt, proficiantur coaccervatione, forsitan, inquam, finxit sibi Epicurus, has quoque praenotiones ortum deberi corpuscularum illarum tenuium ac rotundorum concilio, nec sola pendere crebra notionis cuiusdam perceptione. Id suadent nonnulla Ciceronis verba, qui ibidem praenotiones nuncupat insitas vel potius innatas cognitiones, ab ipsa natura animis omnium impressas. Id suadent principia totius doctrinae, vel significatio verbi ipsius.

z) Sext. Emp. adv. logic. I. l. 203. p. 412. Diog. Laert. l. c.

a) Sext. Emp. adv. logic. II. l. 7. p. 459.

quae sensibus sunt subiectae, revera non sunt, sed lege tantum (*νομος*) tales sensibus perspiciuntur *b*). Fides igitur iis deroganda est, cum tradant ea, quae revera non sunt, et ea sola sunt vera, quae sub rationem cadunt *c*).

Quibus expositis, id nobis evictum videtur, Democritum solummodo differuisse de veritate eius, quod est, et quod non est, et secundum principia, quae proposuerat, citra corpuscula et spatium inane nil esse verum contendere eum oportebat. De veritate, quam vocant, iudicii, quid opinatus sit, nescimus: sed vero simile est, eius doctrinam ab illa, quam antea Epicuri enarravimus, haud discrepasse. Quod ut credam, commoveor, quod in privo libello sensus certos adstruere promiserat. *d*)

DE CORPORIS HUMANI STRUCTURA.

§. 37. Lucretius *e*), ut explicet, cur sit aliquid aliis suave, aliis acerbum, ex mutua rerum ac corporis humani structura, de hoc ita loquitur:

Porro omnes, quaecunque cibum capiunt animantes,
Ut sunt dissimiles extrinsecus et generatim,

D 3

Extima

b) Sext. Emp. Pyrrh. hypotyp. I, 213. adv. mathemat. VII, 135 sqq. advers. mathem. VIII, 184. cf. supra §. 34 not. *q*.

c) Sext. Emp. Pyrrh. hypotyp. I, 213 sqq. advers. mathem. VII, 138.

d) Sext. Emp. advers. mathem. VII, 136.

e) Lucret. lib. IV, v. 649 sqq.

Extrema membrorum circumcaesura coercet,
 Proinde ac seminibus distant variantque figura.
 Semina cum porro distent, differre necesse 'st
 Intervalla, viasque, foramina quae perhibemus,
 Omnibus in membris, et in ore, ipsoque palato,
 Esse minora igitur quaedam, maioraque debent,
 Esse triquetra aliis, aliis quadrata necesse 'st:
 Multa rotunda, modis multis multangula quaedam,
 Namque figurarum ut ratio motusque reposcunt,
 Proinde foraminibus debent differre figurae;
 Et variare viae, proinde ac textura coercet.

Nunc facile ex his est rebus cognoscere quaeque,
 Quippe, ubi quoi febris, bile superante, coorta 'st,
 Aut alia ratione aliqua 'st vis excita morbi;
 Perturbatur ibi totum iam corpus, et omnes
 Commutantur ibi positurae principiorum.

DE SEMINE.

§. 38. Semen est humor secretus, qui ex toto corpore per membra atque artus decedit in loca, ex quibus in coitu excernitur. Inest vero semen non viris solum, sed foeminis quoque *f*).

Semper enim partus duplici de semine constat.

DE SOMNO.

§. 39. Liceat in fine huius capituli subiungere suavidicos illos versus, in quibus Lucretius de somno secundum Epicuri sententiam loquitur.

f) Lucret. VI, v. 1051. sqq.

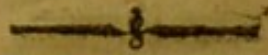
tur. Quae de eo ab Asclepiade prodita leguntur, obscura sunt, egregieque illustrantur verbis illis g).

Principio somnus fit, ubi est distracta per artus
 Vis animae, partimque foras eiecta recessit:
 Et partim contrusa magis concessit in altum.
 Dissolvuntur enim tum demum membra, fluuntque.
 Nam dubium non est, animai quin opera sit
 Sensus hic in nobis, quem cum sopor impedit esse,
 Tum nobis animam perturbatam esse putandum 'st,
 Eiectamque foras; non omnem; namque iaceret
 Aeterno corpus perfusum frigore lethi:
 Quippe ubi nulla latens animai pars remaneret
 In membris, cinere ut multa latet obrutus ignis,
 Unde reconstari sensus per membra repente
 Possit, ut ex igni caeco confurgere flamma. —

Qua vero ratione perturbari anima, et corpus
 languescere possit, hisce expedire studet verbis:

Principio, externa corpus de parte necessum 'st,
 Aëriis quoniam vicinum tangitur auris,
 Tundier, atque eius crebro pulsariet ictu. —
 Interiorem etiam partem spirantibus aër
 Verberat hic idem, cum ducitur atque reflatur.
 Quare utrinque secus quam corpus vapulet, et quam
 Perveniant plagae per parva foramina nobis
 Corporis ad primas partes, elementaque prima;
 Fit quasi paulatim nobis per membra ruina.

g) Lucret. IV, v. 916-199.

Conturbantur enim positurae principiorum
 Corporis atque animi, sic, ut pars inde animai
 Eiiciatur, et introrsum pars abdita cedat;
 Pars etiam distracta per artus, non queat esse
 Coniuncta inter se, nec motu mutua fungi:
 Inter enim seipit aditus natura viasque.
 Ergo sensus abit mutatis motibus alte.
 Et quoniam non est, quasi quod suffulciat artus,
 Debile fit corpus, languescunt omnia membra:
 Brachia, palpebraeque cadunt, poplitesque procum-
 bunt.

Deinde cibum sequitur somnus, quia, quae facit
 aër

Haec eadem cibus, in venas dum diditur omneis,
 Efficit: et multo sopor ille gravissimus extat,
 Quem sature, aut lassus capias; quia plurima tum se
 Corpora conturbant magno contusa labore.
 Fit ratione eadem coniectus porro animai
 Altior, atque foras eiectus largior eius,
 Et divisior inter se, ac distractior intus.

CAP. VI.

Asclepiadis doctrina philosophica et physiologica.

§. 40.

PROLEGOMENA.

Cuius animus est, Asclepiadis doctrinam, quam de philosophia ac physiologia statuit, interpretari, antea eum illustrare oportet, quid sint pori, tumores, incompacta elementa, atque spiritus subtilis *h*). Quod ni faciat, non potest non in ambages incidere plexuosas inextricabilesque, unde nec salus est, nec refugium. Nimirum his principiis superstruxit totum quod condidit systema. Videtur igitur e re esse, primum versari in principiis eius explicandis, quae iam a veteribus enarrantur obscura, quo distinctius deinde atque rectius interponere possimus iudicium de iis, quae in medicina docuit.

Adnumerari debet Asclepiades iis philosophis, qui rerum primordia atomos statuunt: et

D 5

cum

h) Galen. in libr. III. Hippocr. de morb. vulgar. Comm. l. T. V. p. 596.

cum illius doctrina manca nobis tradita sit a veteribus, optime illustrari potest ac debet ex horum placitis, quae hunc ad finem in capite quinto enarravimus.

PHILOSOPHIAE ELEMENTA.

§. 41. Quae ab Asclepiade de rerum primordiis prolata sunt, hisce descripta verbis apud Caelium Aurelianum leguntur: i)

„Omnium, quae in toto terrarum orbe conspicimus, corporum primordia sunt corpuscula k), quae in eo statu, quo nondum constituunt res sensibiles, nulla gaudent qualitate, nec sensu, sed ratione tantum percipi possunt. Perpetuo se movent, et concursu suo, mutuisque ictibus in minutas variae formae ac magnitudinis franguntur particulas, quae, cum coeant, pro diversa forma ac magnitudine diversa componunt corpora,

i) Cael. Aurel. I, morb. acut. c. 14. p. 41.

k) Pro Graecorum *atomis* usum esse *corpuseulis* C. Amasianum Epicureum, quem primum de philosophia latine scripsisse testatur Cicero (Acad. quaest. I, 2. Tuscul. quaest. IV, 3.), adnotat Fabric. ad Sext. Empir. Pyrrhon. Hypotyp. III, 4. l. 32. p. 136. Caelius Aurelianus l. l. promiscue loquitur de Asclepiadis *atomis* vel *corpuseulis*. Celsus quoque in introd. profert *corpuseula*. Apud Galenum audiunt *σολυεῖα* et *ὄγκοι*, *moles*, ut et apud Sext. Empiric. l. l. et adv. Phys. I. l. 363. p. 621. Fabric. ad Sext. Emp. Pyrrh. Hypotyp. l. c. affert locum ex Clem. (recognit. VIII, 15.), ubi Asclepiadis *ὄγκοι* vertuntur per *tumores* vel *elationes*. Cf. Gassendi animad. in Epicur. Phil. T. I. p. 177 sqq.

pora; nunc sensibus subiecta atque qualitatibus instructa., l)

Quae Asclepiadis primordia non conspirare cum iis, quae Democriti et Epicuri supra enarravimus, in aprico est. Nam horum elementa sunt minutissima, quae in nullas dividi possunt particulas minutiores (§. 31.): secundum Asclepiadis vero sententiam franguntur, atque multivariam subeunt solutionem. Qui dissensus haud dubie omnis est exortus incuria scriptorum, qui negligerent discrimen, quod Asclepiades aequae ac Epicurus (§. 31. not. g.) statuit inter atomos, syncrises, et corpora. m) Syncrises omnino dividi

l) Caelius Aurel. „Primordia namque corporis primo constituerat atomos corpuscula intellectu sensa (Sext. Emp. adv. Log. II, l. 210. p. 499. ὄγκοι νοήται. adv. Geometr. l. 5. p. 311. ἐκ λόγων θεωρήτοι.) sine ulla qualitate solita (ἀπαθή. Galen. de differ. morb. T. III, p. 199. ut in pluribus aliis locis) atque ex initio comitata, aeternum se moventia, (δι' αἰῶνος ἀνηραμῆτων Sext. Emp. adv. Geometr. l. c.), quae suo incurſu offensa, mutuis ictibus in infinita partium fragmenta solvantur, magnitudine atque schemate differentia: (Sext. Emp. Pyrrh. Hypotyp. III, 4. l. 55. p. 156. σοιχεῖα θεκυσά. Galen. Introd. p. 575. T. IV.) quae rursus eundo, sibi adiecta, vel coniuncta, omnia faciant sensibilia, vim in semet mutationis habentia, aut per magnitudinem sui, aut per multitudinem, aut per schema, aut per ordinem., (ἔνυσμός l. σχῆμα. διαθηγή l. τάξις. vid. supr. §. 31. not. f.)

m) Galen. de Theriaco ad Pison. T. II. p. 462. ἰσ' εἰ γὰρ ἐξ ἀτόμων καὶ τῶ κενῶ κατὰ τὸν Ἐπικύρη τε καὶ Δημοκρίτη λόγου συνεισῆκει τὰ πάντα, ἢ ἐκ τινῶν ὀγκῶν καὶ πόρων, κατὰ τὸν ἰατροῦ Ἀσκληπιάδην. καὶ γὰρ ὅπως ἀλλάξας τὰ ὀνόματα μένον καὶ

vidi possunt, quae ipsae sunt exortae ex atomorum coacervatione. Quo discrimine nixi egregie versabimur in diiudicandis qualitatibus, quas tribuit noster atomis vel concretionibus, et sic optime nobis prospicimus, ne scriptorum erroribus fallamur.

Sunt igitur corpuscula illa, rerum primordia, minutissima, quae ratione tantum concipi pos-

καὶ ἀντὶ μὲν τῶν ἀτόμων τὰς ὀγκύας, ἀντὶ δὲ τῶν κενῶν τὰς πόρους λέγων κ. τ. λ. Ackerman. (instit. hist. medic. c. XV, §. 189. p. 135) contra hunc Galeni locum autumat, Epicuri potius syncrises ὀγκύας esse nuncupatas ab Asclepiade idque ingeniose suspicatur. Nam valde vero simile est, neglexisse scriptores discrimen, quod statueret Asclepiades inter atomos, syncrises atque corpora: quo factum est, ut et nomina et qualitates promiscue attribuerent vel corpusculis, vel concretionibus. Haud dubie et Galenus eiusdem accusandus est negligentiae. Nam corpuscula audiunt potius στοιχεῖα. De element. lib. II, p. 58. T. I. clare ab eo distinguuntur οἱ ὄγκοι, καὶ πόροι, καὶ τὰ ἀνσχημα στοιχεῖα. — Quod vero ad verbum ὀγκύος attinet, id primum ab Heraclide Pontico esse usurpatum, quem secutus hac in re est Asclepiades, luculenter docet Euseb. praep. evangel. XIV, 25. καὶ τρίτων Φασὶ τῶν ἀμερῶν ὀνοματοποιὸν Διοδώρου γεγενῆσθαι, ὄνομα δὲ Φασὶν αὐτοῖς ἄλλο Ηρακλειδῆς θέμενος ἐκάλεσεν ὀγκύας, παρ' ἧ καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ ἰατρός ἐκληρουόμησεν ὄνομα. Ex hoc loco egregie explicare possumus, qui sit factum, ut Sextus Empiricus et Galenus pluribus in locis simul memorarent Heraclidem Ponticum, et Asclepiadem, quatenus uterque discrepat ab Epicuro et Democrito. Vid. Sext. Empir. Pyrrhon. Hypotyp. III, 4. p. 136. adv. Phys. I. f. 363. p. 621. adv. Phys. II, f. 318. p. 686. Galen. de tremor. spasm. et rigor. T. III. p. 569.

possunt: sunt in secabilia n): sunt omnium expertia qualitatum o): infinita figurarum stipata copia.

*) Apud Galenum et Sextum Empiricum saepius obveniunt *στοιχεῖα ἀναρχα*, ὄγκοι ἀνάρχοι. Galen. de differ. morbor. T. III. p. 199. Sext. Emp. Pyrrh Hypotyp. l. c. Dubius haereo de significatione huius vocis. Vero simile quidem est *στοιχεῖα ἀναρχα* idem valere ac *στοιχεῖα ἀνόμοια*, et interpretes Galeni Sextique hanc vocem vertunt per *incompartibile*, *incompositum*: praeterea egregie haecce elementa conspirant cum illis Democriti ac Epicuri primordiis infecabilibus. (§. 51.) Cum vero eadem elementa apud Caecilium Aurelium, Galenum et Sextum Empiricum perhibeantur secabilia, fragiliaque (§. 41 not. p.): haud dubie eadem hic delitescere videtur incuria, cuius iam condemnavimus scriptores, qui non satis intelligerent, discrimen, inter corpuscula et concretiones ab Epicuro et Asclepiade statutum: qui factum est, ut verbum ἀναρχον perperam tribuerent concretionibus, quod in corpusculis tantum caederet infecabilia. — Sed forsitan ἀναρχον rectius explicatur per *multivarium*, ut ὄγκοι ἀνάρχοι sint *moles magnitudine ac forma differentes*? Sic apud Sext. Emp. adv. Phys. II. l. 513. p. 686. deprehendimus ὄγκους ἀνομοίους. — Denique forsitan *στοιχεῖα ἀναρχα* sunt elementa inter se non coniuncta, quae ubique in spatio inani singula circumvolitant, *aeternum se moventia*? Forsitan iam *Le Clerc* (Hist. de Med. II, 5, 5.) hanc verborum mentem designare voluit, sic vertens: *éléments détachés, ou, qui ne s'accordent pas.*

*) Obest Sextus Empiricus, qui (Pyrrhon. Hypotyp. III, 4. p. 136.) perhibet Asclepiadis *στοιχεῖα ποιὰ*, (adv. Phys. II. l. 5, 8. p. 686.) ὄγκους παθήτους, qua in re esset secutus Heraclidem Ponticum, sed fides non est deroganda Caelio atque Galeno, qui primordia illa enarrant nullis stipata qualitibus, quas potius tribuunt, idque in re, concretionibus sive rebus sensibilibus. (§. 41. not. p.) Procul dubio et Sextus commutavit atomos et syacrises, illisque tribuit qualitates, quae his tantum adscribi debent.

copia. Perpetuo moventur, coeunt, et primum constituunt concretiones: quae invicem sibi illisae dissiliunt, novasque deinde formant concretiones vel res sensibiles, nunc omnibus instructae facultatibus ac qualitatibus, ut sensibus nostris advertuntur. (§. 31.)

QVA RATIONE ORIANTVR QUALITATES RERVM
SENSIBILIVM.

§. 42. Viam, quam inierit Asclepiades ad explicandam rationem, qua corpuscula in res sensibiles se coacervantia, a qualitatibus excipiantur, protulit Caelius, sic verba faciens:

„Nec, inquit, ratione carere videatur, quod nullius faciant qualitatis corpora. Aliud enim *partes*, aliud *universitatem* sequitur; argentum denique album est, sed eius affricatio nigra: caprinum cornu nigrum, sed eius alba ferrago.„

Quibus exemplis Asclepiades nil aliud demonstrare voluit, nisi, ut rerum qualitates, ut sensibus nostris occurrunt, solummodo proficerentur ex molecularum congerie, quae essent diversae, prout corpuscula ipsa inter se differrent, eorum coitio esset diversa. (§. 32.)

ELEMENTA CORPORIS ANIMATI.

§. 43. Illis principiis, de quibus cum maxime locuti sumus, superstruxit Asclepiades doctrinam, quam statuit de elementis et structura corporum animantium, eorumque principio, quod vocamus, rationali, de sanitate, morbo, et, quae

quae ad res medicas ab eo exhibitas spectant, omnino omnia: de quibus nunc singulatim disquirere animus est.

Corporum animantium elementa sunt eadem corpuscula, quae omnes res sensibilis constituunt. Complexu eorum atque connexu oriuntur viae, quae, pro magnitudine atque forma, situ, ordineque corpusculorum, ipsae sunt vel maiores vel minores, vel ampliores vel angustiores, vel hoc illo modo efformatae. Angustissimae, sicut corpuscula ipsa, ratione tantum intelliguntur, sensibus animadverti nequeunt. Manant intra meatum parietes corpuscula, intra ampliores, maiora, intra angustiores minora, intra angustissimos minutissima. (§. 57.) p)

SANI-

p) Cael. Aurel. l. c. p. 42. „fieri etiam vias ex complexione corpusculorum, intellectu sensas, magnitudine atque schemate differentes,, Galen. Introd. T. IV. p. 375. κατὰ δὲ Ἀσκληπιαδῆν σοιχεῖα ἀνθρώπων ὄγκοι θραυσοί, καὶ πόροι. De Theriac. ad Pison. To. II. p. 458. Sext. Emp. adv. Geometr. l. 5. p. 311. — νοητοὶ τινὲς εἰσιν ἐν ἡμῖν πόροι, μεγέθει διαφέροντες ἀλλήλων — πάντοθεν ὑγρῶ μέρη καὶ πνεύματος ἐκ λόγων θεωρητῶν ὄγκων συνηράνισαι. — Apud eundem Sextum adv. Logic. II, l. 220. p. 499. ob veniunt νοήτα ἀραιώματα: quam vocem haud dubie designare voluit Celsus statim ab initio introductionis, cum mentionem faceret *foraminum invisibilium*: quae, ut Graecorum ἀραιώματα, non promiscue, sed de viis angustissimis tantum dici, ex hisce locis evidenter apparet. — Cael. Aurel. l. c. corpuscula illa minutissima per foramina fluitantia nominat *spiritum*, λεπτομέρες (πνεῦμα Sext. Emp. l. c.) cetera solidioris indolis *succos vel liquida*. (ὑγρῶν. Sext. Emp. l. 1.)

SANITAS. MORBUS. SANATIO.

§. 44. Quae cum ita se habeant, difficile non est perspectu, quamnam sibi finxerit Asclepiades notionem de sanitate et morbo. *Sanitas* est, cum corpuscula aequali modo, nec ullis intercepta impedimentis per meatus feruntur: *morbus*, cum ratio illa, quae in statu sano inter meatus et corpuscula manantia intercedit est laesa, atque adsunt impedimenta, quae aequalem eorum motum turbant: *sanatio* cum ratio illa, quae ad statum sanum requiritur, medela restituitur adeo, ut motus corpusculorum secundum sanitatis leges procedere possit.

En! hae sunt Asclepiadis moles nugatoriae mirabilesque r) illa doctrina elementaris Asclepiadea, quam Galenus, et plures eius auctoritate occoecati tanta ambitione perstringunt. Sed si totam hanc rem, nullius addicti iurantes in verba, nullis opinionibus ducti praeiudicatis, rite inspiciamus, non possumus non confiteri, doctrinam illam non adeo esse nugatoriam, ut potius quotidie a nobis agnoscat. Quid? —

Cor-

q) Galen. rat. med. lib. IV. p. 77. T. IV. Ἀσκληπιάδης ἐν συμμετρία μὲν τινι πόρων, τὸ ὑγιαίνειν ἡμᾶς ὑποθέμενος, ἐν ἀμετρία δὲ τὸ νοσεῖν, ἐπάνοδον εἶναι τὴν θεραπείαν εἰς τὴν ἀρχαίαν συμμετρίαν τῶν πόρων ὑπέλαβεν. De Hippocr. et Platon. decret. lib. V. p. 283. T. I. Cael, Aurel. l. c. „per quas (vias) succorum ductus solito meatu percurrens, si nullo fuerit impedimento retentus, sanitas maneat, impeditus vero statione corpusculorum morbos efficiat.,,

r) Galen. de natural. facult. I. p. 91. sqq. To. I. de Element. lib. II. p. 58. To. I.

Corpuscula partes corporis animalis constituenta sunt *solida*, quae vocamus, *meatus*, *vasa*, corpuscula manantia, *fluida* sive *humores*? Et foramina illa invisibilia perhibuisse videtur non sola nimiaque systematis stabiliendi ambitione ductus. Nam intelligit vel vasa minima, vel interstitia, quae inter fibras, telamque cellulosam intercedunt. — Praecipue vero Galeni convicia atque obtrectiones perpessus est Asclepiades propterea, quod, principiis illis ductus, tolleret vires et in tota rerum natura, et in corpore animato agentes: qua de re, an iure sit contemnendus, nunc dispiciemus.

ASCLEPIADIS NOTIO DE NATURA EIVSQVE VIRIBVS.

§. 45. Cum Asclepiades aequae ac Democritus et Epicurus praeter corpuscula et spatium inane nil statueret, quod vel esset primordium, vel vis quaedam divina, rerum naturae cultrix aut effectrix: non potest non facile perspici, explicare debuisse rerum exortum ex lege aeterna, qua primordia continentur. Nil igitur putat exoriri fato temerario, *sed omnia fieri necessitate et nil sine causa*: s) necessitate ac lege aeterna primordia laetantur: necessitate moventur, coeunt, omnesque constituunt res, ut a nobis
con-

s) Cael. Aurel. l. c. p. 43. Perperam igitur, et contra principia philosophiae corpuscularis conicit *Le Clerc* (Hist. de Med. II, 3, 5.) hocce placitum a Caelio esse desumptum e philosophia Stoicorum, falsoque intrusum Asclepiadis sententiis.

conspiciuntur. Hinc intelligere possumus, qui dicere potuerit, *naturam nil aliud esse, quam corpus vel eius motum.* t) Nimirum secundum doctrinae principia negat naturam rationalem ac divinam, omnia in rerum natura administrantem. In corpusculis vero, eorumque motu sita est causa, ex qua omnia, quae fiunt, proficiscuntur. (§. 34.)

Eadem ratione negat quoque naturam in corpore animato vigentem, eiusque functiones administrantem. Etenim ex iis, quae (§. 41.) enarravimus; scimus, Asclepiadem corpuscula elementaria statuisse nullis gaudentia qualitatibus, quae, ut in eas in rerum natura offendimus, sola corpusculorum coacervatione orientur. Eidem igitur necessitati, qua omnes res in orbe terrarum stipatae sunt, partes corporis animatis sunt subiectae: eadem lege obstricti sumus, ut iis hac nullaque alia ratione utamur: ab eadem lege proficiscuntur vires, quas in corpore advertimus. Nullae adsunt vires insitae atque innatae. u) (§. 34.)

NUTRIMENTORVM DIGESTIO.

§. 46. Ut rite de hacce corporis animati functione possimus diiudicare secundum Asclepiadis

t) Cael. Aurel. l. c.

u) Galen. de VI. part. XI. p. 489. T. I. ubi ex sapiente ac egregia dentium structura contra Asclepiadem probare conatur mentem divinam, qua illi essent efformati, et ad hominum usum designati. Cf. Natural Facult. I. p. 91, 199. T. I. De Tremor. palp. et rigor. T. III. p. 369. Ασκληπιάδης γὰρ ἔ μόνον τὸ θερμόν, ἀλλ' ἔδ' ἄλλην τιὰ τιθεῖς ἐμφύτου δύναμιν.

piadis doctrinam, scire nos oportet, materiam ei fuisse immutabilem atque inalterabilem, neque aliam subire posse mutationem, nisi, quae locum habet in vario ac mutato corpusculorum connexu, situ, atque ordine. Corpuscula ipsa mutari non possunt: sunt enim infecabilia, impassibilia, nullisque stipata qualitatibus. (§. 33.) *υ*)

Elucet igitur, Asclepiadem, ut explicaret digestionem, non refugere potuisse ad putredinem, quae secundum physicorum dicta internam, ut ita dicam, particularum constituentium requirat mutationem: neque, ut Hippocrates, ad calidum, quod nobis innatum negaret. (§. 45.) Arbitratur potius, digeri ac solvi nutrimenta in ventriculo, *nihilque concoqui, sed crudam materiam, sicut assumpta sit, in corpus omne diduci x*). Nimirum cibi quos ingerimus, nullam aliam in ventriculo experiuntur mutationem praeter solutionem in corpuscula illa elementaria nullius qualitatis, eaque pro diversa figura ac magnitudine per diversas digeruntur ac diducuntur vias sicque singulas corporis partes componunt. *γ*)

E s

Ex

υ) De differ. morbor. T. III. p. 109. *ὅ γὰρ ἐνδέχεται παθεῖν τὴν ἀτομὸν αὐτὴν, ἀλλ' ἐν τῇ συνθέσει τε καὶ διαπλάσει τὴν πᾶσιμα*

x) Cels. in introduct. Galen. definit. medic. T. IV. p. 395.

γ) Cael. Aurel. l. c. p. 44. „neque ullam digestionem in nobis esse, sed solutionem ciborum in ventre fieri crudam, et per singulas particulas corporis ire, ut per omnes tenuis visa penetrare videatur, quod appellavit *λεπτομερὲς*, sed nos intelligimus spiritum. -- Et neque inquit fer-

Ex loco quodam Galeni satis superque mihi liquere videtur, praeterea Asclepiadem sententiam suam comprobare voluisse experientia, cum diceret, cibos, si vel ructuum ex iis in ventriculo commorantibus orientium habeamus rationem, vel animadvertamus, quales ii aut vomitu eiectioni, aut post ventriculi dissectionem, in conspectum

ventis qualitatis, neque frigidae esse, nimiae suae tenuitatis causa, neque alium quemlibet sensum tactus habere, sed per vias receptaculorum nutrimenti nunc arteriam, nunc nervum, vel venam, vel carnem fieri. Locus hic multis premitur obscuritatibus, et veri simile est, menda quadam eum laborare, quae haud dubie delitefcere videtur in verbis illis: *ut per omnes tenuis visa penetrare videatur*. Forsitan qualemcumque exhibere possumus medicinam, si pro *visa* legamus *vita*. Nam secundum Asclepiadem, ut paulo inferius demonstrabimus, aequè ac secundum Democritum et Epicurum (§. 35.) a tenuissima illa materia (*λεπτομερής*) pendet, vita, calor, respiratio, et anima. Sensus igitur loci illius Caeliani hic est: Solvuntur cibi in ventriculo in corpuscula, quorum singula ad singulas corporis transeunt partes, ibique vel nervos, vel arterias, et sic omnes formant corporis partes: tenuissima (*vita, materia vitalis, λεπτομερής, spiritus*) vero ad omnes abeunt partes, cum omnibus insit *vita* atque *calor*. Quae sequuntur verba: *Et neque — carnem fieri*, non de spiritu sed de corpusculis nutrientibus intelliguntur. — Mendum in his Caelii verbis subesse, iam suspicatus est Ammannus, qui in margine adnotavit, forsitan pro *tenuis visa* legendum esse *tenuis vias*. Sed tenuissima illa materia (*λεπτομερής*) non solum per tennes subtilesque vias manat, sed omnibus humoribus ac partibus corporis vitam ac calorem impertit. Deinde verba illa *singulas particulas corporis* et *omnes tennes vias* non rite sibi respondent. Nam sensus est: sicut per *singulas* meant corpuscula nutrientia, ita per *omnes* spiritus ille.

tum veniant, ne minima quidem concoctionis atque mutationis internae prae se ferre signa, ut potius eorum, etiamsi iam sint in ventriculo, idem sentiri possit gustus, isque tantum non semper auctior, quam, qui sentiatur, simulac assumantur. z)

Praeterire hic non possumus, quae Aesclepiadis monuit contra Erasistratum de digerendo ac distribuendo per totum corpus nutrimento. Nimirum secundum Erasistratum per venas feruntur cibi in ventriculo cocti ad omnes corporis partes. Arbitratur deinde, venas, evacuato humore nutriente, vel vacuas, vel, si statim ab novo eius affluxu excipiantur, repletas fieri. Aesclepiades vero monet, venas non solum vel vacuas vel repletas, sed collapsas quoque esse posse. a).

E 3

DE

z) Galen. de natur. facult. III, p. 111. T. I. καὶ γελοῖος ἴμεν Ἀσκληπιάδης, ὅτ' ἐν ταῖς ἐρυγαῖς λέγων ἐμφαίνεσθαι ποτὲ τὴν κοιότητα τῶν πεφθέντων σιτίων, ὅτ' ἐν τοῖς ἐμάτοις, ὅτ' ἐν ταῖς ἀνατομαῖς. αὐτὸ γὰρ δὴ, τὸ τῷ σώματι ἐξόζειν αὐτὰ, τῆς κοιότητος ἐστὶ τὸ πεφθέντων ὅσα ἐστὶν ἐν τῷ σώματι ὡς ἐπειδὴ τῶν παλαιῶν ἀνάγει λεγόντων ἐπὶ τὸ χρηστὸν ἐν τῇ γαστρὶ μεταβάλλειν τὰ σιτία, δοκιμάζει ζητεῖν ἢ τὸ κατὰ δύναμιν, ἀλλὰ τὸ κατὰ γαστρὶν χρηστὸν. Cf. cum hoc loco alius, qui extat in fragm. Galen. Comment. II, in lib. Hippocr. de alimento, ubi eadem sententia fere iisdem enarrata verbis legitur.

a) Galen. de natur. facult. II, p. 98. T. I. καὶ τοίγχε ζῖεται (Erasistratus) παντὸς μᾶλλον ἀληθεῖς ὑπάρχειν, ὡς εἶπερ ἐν τῶν φλεβῶν ἀπορρέει τὸ, δυοῖν θάτερον ἢ κένος εἶναι τόπος ἀερόως, ἢ τὸ συνεχὲς ἐπιρρυήσεται, τῇ βᾶσει ἀναπληρῶν τὸ κενούμενα. ἀλλ' ὅγ' Ἀσκληπιάδης ἢ δυοῖν θάτερον φησὶν, ἀλλὰ τριῶν ἐντι χρηστὸν λέγειν ἐπὶ τοῖς κενούμενοις ἀγγείαις ἔπεσθαι,

DE RESPIRATIONE.

§. 47. Pulmonēs secundum Asclepiadem comparantur cum infundibulo: quam si velimus invenire similitudinem, cogitare debemus infundibulum inversum. cuius finis in apicem excurrens tracheam, lumen vero amplius pulmones exaequat.

Causa respirationis, inquit, est spiritus ille (λεπτομερής) ex minutissimis compositus corpusculis, qui multo est subtilior leviorque aere externo: quo fit, ut aer atmosphaericus gravior, crassiorque pulmones intrare possit. Fit igitur hac ratione inspiratio. Aere externo pulmones ita replentur, ut magis distendi nequeant: exit igitur, et fit exspiratio. Materia vero illa subtilissima, quae in aere externo est soluta ac dissipata, remanet in pectore: quo fit, ut denuo, aer atmosphaericus intrare possit. (§. 35.)

Quam pulmonum actionem comparat cum ea, quae in cucurbitulis advertitur, quae sicuti sunt affixae, aerem intra se habent attenuatum, si

ἢ κενὸν ἀθρόον τόπον, ἢ τὸ συνεχές ἀπολεθῆσειν, ἢ συσάλλησθαι τὸ ἀγγεῖον. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν καλάμων καὶ τῶν ἀυλισκῶν τῶν εἰς τὸ ὕδωρ καθιεμένων, ἀληθές εἰπεῖν, ὅτι τὰ περιεχομένα κενάμενα κατὰ τὴν ἐνρυχωρίαν αὐτῶν ἀερός, ἢ κενὸς ἀθρόος ἔσται τόπος, ἢ ἀπολεθῆσει τὸ συνεχές. ἐπὶ δὲ τῶν φλεβῶν, ἀκέτ' ἐγγυρεῖ, δυναμένα δὴ τὰ χιτῶνος αὐτῶν, εἰς ἑαυτὸν συνιζάνειν, καὶ διὰ τῆτο καταπίπτειν εἰς τὴν ἐντὸς ἐνρυχωρίαν.

si vero retrahuntur, aerem externum in se suscipiunt graviores b).

Utilitas respirationis est animae generatio; id quod pluribus demonstrabimus paragrafo sequenti, ubi de anima sermo erit. c) (§. 35.)

Ceterum putat Asclepiades, respirationem obtemperare arbitrio nostro, contractis angustissimis pulmonis meatibus voluntati subiectis. d).

E 4

DE

b) Plutarchi, de placit. philos. IV, 22, Ἀσκληπιάδης τοῖς μὲν πνεύμονα χάρις δίχην συνίστησι αἰτίαν δὲ τῆς ἀναπνοῆς τῆς ἐν τῷ θώρακι λεπτομέρειαν ὑποτίθει. Πρὸς ἢ τὸν ἕλαθαι ἀερα ἕμν τε καὶ φέρεσθαι παχυμερῆ ὄντα, πάλιν δὲ ἀπυθῆσθαι, μηκέτι τῷ θώρακος οἶσθε ὄντος μὴτ' ἐπισπείχεσθαι, μὴτ' ὑγερεῖν, ὑπολυπυμμένα δὲ τινος ἐν τῷ θώρακι λεπτομερῆς αἰμα βραχέος (ὃ γὰρ ἀπαι ἐκκρίνεται) πρὸς τῆτο πάλιν τὸ ἴσῳ ὑπομῖνοι βαρῦτητα τῷ ἰκτὸς ἀντεπνοσφίρεσθαι. Ταῦτα δὲ πάλιν ταῖς σικύαις ἀπυκάξῃ. Cf. Galen. de hist. philos. T. IV. p. 435. ubi Asclepiadis sententia hisdem fere adumbrata verbis exhibetur, et hinc verosimile sit, quod iam plures suspicati sunt opusculum Plutarchi Galenique ab uno eodem esse conscriptum auctore — *Lionardo di Capoa* (Raggion. V, p. 369. Le Clerc l. c.) putat, Asclepiadi hac ratione respirationem explicanti iam perspectam fuisse vim sic dictam elasticam, quae aeri tribuitur. Sed nil eiusmodi ex scriptoribus elucet, et summopere cavere nos oportet, ne fictas perhibeamus actiones. Cf. Bianchini la med. d'Ascl. disc. II. §. X.

c) Galen. de usu respirat. p. 153. T. III.

d) Galen. Hist. phil. l. c. τὴν δὲ κατὰ προαίρεσιν ἀναπνοῆς γίνεσθαι συναγομῖαν τῶν ἐν τῷ πνεύμονι πόρων· ταῦτα γὰρ τῆς ἡμετέρας προαίρεσιν ὑπακούει.

DE ANIMA ET ANIMO.

§. 48. Mancam atque obscuram nobis tradiderunt Veteres hancce Asclepiadis disciplinam, clariorque lux peti debet ex iis, quae supra Democriti ac Epicuri placita explanavimus. (§. 35.)

Scimus iam, Asclepiadem praeter primordia illa, corpuscula et spatium inane nil statuisse: scimus, negasse vires nobis innatas, quae, ut omnes rerum qualitates, ortum deberentur corpusculorum coitioni. Ex his iam id nobis comprehensum esse potest, animam animumque fingere sibi non potuisse vires proprias, diversas a materia, mentique incomprehensas, e) sed ex iisdem primordiis, ex corpusculis formatam materiam.

Ex adumbratione philosophiae Democriti et Epicuri (§. 35.) perspectum habemus, philosophos illos persuasos fuisse, animam esse compositam ex tenuissimis atque rotundis corpusculis. In eadem sententia est Asclepiades, atque aequae ac illi putat, a corpusculis illis pendere vitam, motum, sensus, et calorem animale, eaque in corpus ingeri respiratione, atque per totum vagari corpus. f)

DE

e) Galen. de plenitud. p. 346. T. III.

f) Cum plurima ex Asclepiadis doctrina notioni, quam sibi formavit de λεπτομερείᾳ, sint superstructa, nil nobis antiquius esse debet, quam nunc in eam diligentius inquirere. Spiritus ille, quem λεπτομερίαν appellavit Asclepiades (Cael. Aurel. morb. chron. III, 4. p. 455.), qui coacervatus est ex tenuissimis corpusculis (Cael. Aurel. morb. acut.

DE RERVM COGNITIONE ET VERITATIS CRI-
TERIIS.

§. 49. Videtur Asclepiades in eo esse se-
ctus Democritum, cum cognitionem per sensus
E 5 pro-

I, 15. p. 48. et p. 57.) ingeritur in corpus respiratione (§. 47.): sed non sola respiratione, sed cibus quoque in ven-
triculo solutis ac digestis in corpuscula elementaria (§. 46. not. y.) Ingestus in corpus tendit ad cor, quod eum
una cum sanguine omnibus ministrat corporis partibus
(Cael. Aurel. morb. acut. II, 34. p. 154.) Inservit tunc
omnibus functionibus, quae ad animam vitamque spectant.
Pendet ab eo calor in corpore animato. Hinc Caelius spi-
ritum ipsum vocat *fervorem* (morb. acut. I, 15. p. 46. et
48.); pendet ab eo sensus, et in causa est, ut externas res
sentire possimus. Hinc explicare possumus, cur dolores ei
adscribantur (Cael. Aurel. morb. ac. I, 15. p. 57.), et om-
nes affectiones, quae eum afflictaut, ut pluries advertere in
toto libello locus erit. Proficiscitur ab eo consensus, qui
inter varias corporis partes intercedit. (Cael. Aurel. morb.
chr. III, 4. p. 455.) — Ex hacce disquisitione intelligen-
tur, cur putarint Asclepiadis sectatores, (Galen. natur. fa-
cult. I, p. 90. 91.) ὅτι Φύσιως, ἢ τε Ψυχῆς ἰδίαν τινὰ ἔσταν ἢ
δύναμιν. — ἀλλ' ἐν τῇ κοινῇ συνόδῳ τῶν πρώτων σωμάτων ἐκεί-
ναν καὶ ἀπαθῶν τῶν ἀπλῶν ἀποτελεῖσθαι. Patet nunc, cur
negarit Asclepiades *regnum animae aliqua in corporis parte
constitutum*. (Cael. Aurel. ac morb. I, 14. p. 45.) Eviden-
tius id elucet ex loco quodam Tertulliani (de anima. c.
15.), ex quo discere possumus, forsitan Asclepiadem sen-
tentiam de animae sede vaga contra philosophos coevos,
inprimis contra Stoicos, quorum communis fuit sententia,
corde nos sapere (Lips. physiol. Stoic. III, 18. Gataker. ad
M. Anton. IV, 5.) experimentis ac usu comprobare vo-
luisse. Tertulliani verba haec sunt: „etiam Protagoras
etiam Apollodorus et Chrysiptus haec sapiunt, ut vel ab
istis

probaret fluxam atque incertam (§. 36). Et enim cum aeque ac ille praeter duo illa primordia nil statueret, quod re vera esset, cum opinaretur, omnia, quae in rebus sensilibus animadvertantur, solummodo proficisci ex corpusculorum coacervatione, quae cum motu eorum mutato ipsa omni temporis momento mutarentur: non potuit non persuasus esse, nil veri sensus nobis tradere. g) Videtur id probare voluisse ex coloribus, qui si paulatim misceantur, non poterit visus discernere, quae paulatim fiant mutationes. h)

Nihil-

istis retusus Asclepiades capras suas quaerat sine corde balantes et muscas suas abigat, sine capite volitantes., Discessisse ab Asclepiade videntur sectatores eius, qui contenderent, animam quidem per totum dissipatam esse corpus, ita tamen, ut alteri membro altero magis sit adnexum. Galen. de Hist. phil. p 426. T. IV. — Tenuissima illa materies sedem habet in tenuissimis meatibus corporis. (Cael. Aurel. I. morb. acut. 15. p. 57.) — Ceterum an Asclepiades intellexerit sub λεπτομερείαι, quartam illam minutissimorum corpusculorum partem innominatam, in qua secundum Epicurum situm est sensus principium (§. 35. not. q.) non satis liquet, cum nil hac de re scriptores prodant. — In fine huius disquisitionis id admonuisse iuvabit, Asclepiadem spiritui illi tribuere omnes functiones quas recentiores nervis adscribunt.

g) Sext. Emp. adv. Logic. II. l. 7. p. 459. ὁ δὲ Πλάτων (dicit, nil veri per sensus iudicari posse) διὰ τὸ γίνεσθαι μὲν αἰεὶ τὰ αἰσθητὰ, μηδέποτε δὲ εἶναι, ποταμῶ δίκην ῥεῖσθαι τῆς ῥεῖσας. ὥστε ταῦτο μὴ δύο τὰς ἐλαχίστας χρόνας ὑπομένειν, μηδὲ ἐπιδέχεσθαι, καθάπερ ἔλεγε καὶ Ἀσκληπιάδης, δύο ἐπιδείξαι, διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς ῥεῖσας.

h) Sext. Emp. adv. Log. I. l. 91. p. 338.

Nihilominus tamen sensus unicae sunt viae, quibus res externas, et quae in eas cadunt, possumus percipere, cum ratio per se nil sit, atque prorsus a sensuum actione pendeat. *i)* Non omnem evellere voluit ratione, sed eam tantum negare, quae esset diversa a sensuum actione et substantia. *k)*

Notiones vero rerum occultarum acquirimus per reiteratam sensuum functionem, analogiam, inductionem, memoriam, et alias id genus sensuum virtutes. *l)*

Quae

- i)* Sext. Emp. adv. Log. I. l. 201. 2. p. 412. ἢ ἀποθεῖν δὲ τῆς τέτων δόξης εἰσὶ καὶ οἱ ἀποφαινομένοι κριτέριον ὑπάρχει τῆς ἀληθείας τὰς αἰσθήσεως· ὅτι γὰρ ἔχοντοί τινες τὸ τοιοῦτο ἀξιῶντες, πρῶτον πεποιήκει Ἀγασίας ὁ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, ἐν δευτέρῳ τῶν κριστικῶν ζητῶν γράψας ταῦτα, ἄλλος δὲ τις. — ἐπειθετο τὰς μὲν αἰσθήσεως ὅτιως καὶ ἀληθῶς ἀπιλήψεως εἶναι. λόγῳ δὲ μηδὲ ὅλας ἡμᾶς καταλαμβάνει. εἶκοι γὰρ διὰ τέτων ὁ Ἀγασίας τὴν προσημασμένην ταύτην εἶσαι καὶ Ἀσκληπιάδην τὸν ἰατρὸν ἀνιπτεσθαι, αἰσιρῶντα μὲν τὸ ηγεμονικόν, κ. τ. λ. Cf. id. adv. Log. I. l. 380. p. 445.
- k)* Cael. Aurel. I, acut. morb. 14. p. 45. „etenim nil aliud esse dicit animam, quam sensuum omnium coetum,, Galen. defin. med. p. 595. T. IV.
- l)* Cael. Aurel. l. c. „intellectum occultarum vel latentium rerum per solubilem fieri motum sensuum, qui ab accidentibus sensibilibus, atque antecedenti perspectione perficitur., Distinctius loquitur Galen. natur. facult. I. p. 91. T. I. κατὰ δ' αὖ τὰς ἑτέρας (Asclepiadis sectatores) ὅτε τέτων ἄδον ὑπάρχει τὰς φύσεις, ὅτ' ἔννοια τις ἐστὶ τῆ ψυχῆ σύμφυτος ἐξ ἀρχῆς, ἢ ἀκολοθίας, ἢ μάχης, ἢ δικιρῆσεως, ἢ συνθέσεως, ἢ δικαίων, ἢ ἀδικίων, ἢ καλῶν, ἢ ἀσχερῶν, ἀλλ' ἐξ αἰσθήσεως τε καὶ δι' αἰσθήσεως, ἅπαντα τὰ γινόμενα φασὶν ἡμῖν

ἰγγι-

Quae hucusque tradita sunt, si uno perlustremus obtutu, id evictum deprehendimus, negasse Asclepiadem mentis vires atque virtutes peculiare, diversas a sensibus. Evadit animus ex sensuum exercitio, qui, quamvis nulla fide digni, tamen nobis tradunt rerum notiones certas per crebriorem ac alternum motum. Ex hisce notionibus animus libimet ipse parat notiones rerum occultarum per ratiocinia a similibus ad similia.

In calce huius disputationis admonere liceat, quod saepius fieri solet, ut discipuli magistrorum dogmata aut ignorantia ducti, aut sectarum ambitione inflammati, multimodo distorqueant et vellicent, id Asclepiadi quoque accidisse. Enarrat Galenus, nonnullos eius fuisse sectatores, qui mentis, qua iudicat, virtutem evellerent omnem, immo profiteri non erubescerent, sensuum affectibus nos duci pecorum ritu, nec posse renuere respuereve quicquam. Iisdem auctoribus, fortitudo, prudentia, temperantia, modestia, merae sunt nugae: nec amamus nosmet ipsos, nec prolem: nec diis ulla nostrum cura: iidem auguria, insomnia, portenta, omnemque contemnunt astrologiam. *m)*

DE SECRETIONE,

§. 50. Negat Asclepiades secretionem, quae secundum plurimorum medicorum sententiam per-

ἐγγίνεσθαι, καὶ φαντασίαις τισὶ καὶ μνήμαις διακρίνεσθαι τὰ ζῶα.
Hinc patet, quid sit, quod Caelius l. c. memoret, *memoriam fieri per alternum sensuum exercitium.*

m) Galen. natural. facult. l. c.

perficitur viribus naturae in corpore animato vigentis, eaque supersedere potest ob doctrinam, quam prodidit de corpore animato, atque inprimis de nutrimentorum digestionem.

Ut primum loquamur de ratione, qua urina secedit in vesicam, putat Asclepiades, humores, quos in ventriculam ingerimus, ibi in halitus ac vapores solvi, per meatus ferri in vesicam, ibi colligi, atque latices, quos urinam vocamus, emitti. n)

Mirum omnino videtur, Asclepiadem renes omni privasse functione: sed iam Le Clerc o) coniicit, forsitan iuxta eos tantum statuisse viam illam brevioram per meatus, haud dubie experientia nixum, qua saepius non multum post ingestos humores vesicam urinariam reperimus repletam. Valde arridet haec sententia, cui et recentiorum multi favent. Huc accedit, quod non rite de eo, quod Asclepiades ipse dixerit, indicare possumus, cum Galenus potius de eius sectatoribus verba faciat.

De ceteris secretionibus idem sibi persuasum habuisse Asclepiadem, vero simile est. Nam Galenus enarrat, credidisse eum, bilem in ipsis bilis conceptaculis gigni, non autem secerni, nec
secus

n) Galen. natural. facult. l. c. βόλεται γὰρ εἰς ἀτμῶς ἀνακλυόμενοι τὸ πινόμενον ὑγρὸν εἰς τῆς κύστις διαδίδουσαι. κακείτ' ἐξ ἐκείνων αὐθις ἀλλήλοισι συνιόντων ἀπολαμβάνειν ὅπως αὐτὸ τῆς ἀρχαίας ἰδέαν, καὶ γίνεσθαι πάλιν ὑγρὸν ἐξ ἀτμῶν ἀτεχνῶς, ὡς περὶ σπογγίως τινός, ἢ ἐπίπερὶ τῆς κύστεως δικαιοσύμειος,

o) Hist. de Medec. II, 5, 8.

fecus nugatum esse de atra bile et splene. p) Ex his, quae de urinae secessione habemus comperta colligo, haud dubie finxisse sibi Asclepiadem, eadem ratione ex nutrimentis in ventriculo digestis, particulas quae constituunt aut flavam, aut atram bilem, ferri aut ad hepar aut splen, ibi colligi, atque coacervare ac cogere utramque bilem. q)

DE SEMINE.

§. 51. *Semen* secundum Asclepiadis sententiam est genitivus humor, qui in venereis congressibus excernitur, r) ortumque debetur
iisdem

p) Galen. de natur. facult. l. c. p. 92. cf. §. 52. not. s.

q) Notum est, Galenum statuisse ad perficiendas corporis functiones vires quasdam perpetuo vigentes, alterantes, excernentes, attrahentes atque retinentes. Asclepiades, principii doctrinae, cui nomen dederat, nixus nil eiusmodi edicere potuit, privavitque iis matricem, renes, splen, ventriculum, hepar, aliasque corporis partes. (Galen. de natur. facult. III. p. 114. T. I.) Juvat hic memorare, Asclepiadem in his discessisse ab Epicuro, qui hasce vires secundum doctrinae suae principia probare tentaret. Multis id demonstrare studet Galenus (de natural. facult. I, p. 93. T. I.), exemplo desumpto a magnete et ferro. Addit deinde: καὶ ἕτωςε καὶ κατὰ τὰ σώματα τῶν ζώων Φησὶ γίνεσθαι τὰς τ' ἀναδόσεις καὶ τὰς διακρίσεις τῶν περιττώματων, καὶ τὰς τῶν καθαρῶντων Φαρμάκων ἐνεργείας. Ἀσκληπιάδης δὲ τό, τε τῆς εἰρημένης αἰτίας ἀπίθανον ὑπειδόμενος, καὶ μὴ δὲ μίαν ἄλλην ἰσχὺν ἐφ' οἷς ὑπέθετο στοιχείοις ἐξευρισκῶν πιθανῶν, ἐπὶ τὸ μὴδ' ὅλως ἔλκεσθαι λέγειν ὑπὸ μηδενὸς μηδὲν ἀναίσχυντήσας ἐτράπετο.

r) Galen. definit. medic. T. IV. p. 401. τὸ ἐν ταῖς ἀφρο ἰσίοις συνιούσας ἐκκρινόμενον γεινητικὸν ὑγρὸν.

risdem corpusculis, ex quibus totum corpus humanum compositum est. Generatur ex cibis digestis eodem modo, quo fiunt omnes sic dicti humores secreti, urina, bilis, atra bilis, mucus. s)

DE SOMNO.

§. 52. Somnum explicat Asclepiades ex materia illa tenuissima, quam λεπτομερές appellavit, haud dubie propterea, quod experientia erat edoctus, in somno cessare sensus, quorum vis sita est in materia illa, in somno fessum ac lassum esse corpus, quod fit ex materia laboribus aliisque causis diminuta. (§. 39. §. 48. not. f.) t)

NEGAT

r) Locus classicus hac de re legitur apud Octāv. Horatian. lib. IV, p. 105. (edit. Argent. 1532.) „Asclepiades autem consentiens, ait essentiam, atque seminis universalis hominum vel animalium, item principalis corpusculi intellectu sensam: subiectam autem sibi passilitatis cruditatem, hoc est, novum cibum acceptum, sive nova subinde nutrimenta. Vult enim ex crudis fieri redditiones, ut accepti cibi dissecta materies in corpusculis minutata seu cocta, et in lacteum humorem mutata, omnes per corporis partes, ac particulas discurrat: atque ita in nares veniens, mucilentum faciat liquorem, in vesicula iecoris. Fel non aliter etiam in seminales vias cadens, ea cum naturali virtute sive fabricatione semen fieri, ut beatissimus Hippocrates affirmat, „ Hand dubie punctum, quod intra verba *iecoris* et *Fel* advertitur, ponendum est post *Fel*, ut ita evadat locus: *in vesicula iecoris fel.* * *Non aliter etc.*

t) Cael. Aurel. l. 1c. p. 45. „Somnum enim fieri spiritus sensibilis crassificatione alleverat. „ Quid sit intelligendum sub

NEGAT VIM NATVRAE EX TENDINVM STRVC-
TVRA.

§. 53. Praecipuam doctrinae Asclepiadeae partem positam esse in eo, quod nullas in tota rerum natura statueret vires, quibus res aut essent effectae, aut formatae, ex pluribus iam, quae hucusque enariavimus, compertum habemus. Hinc non potuit non omnem quoque naturae vim tollere, qua partes corporis animati ad functiones certas subeundas essent designatae, et ad hunc finem efformatae. (§. 45.)

Comprobatur haec sententia ex eo, quod edicit Asclepiades de tendinum structura. Et enim negat, a provida ac sapiente natura eos esse formates vel crassiores vel graciliores, quo rite perfungi possent munere designato, ut potius eorum gracilitas vel crassities penderet a varia vi, qua exercerentur. u)

DE

sub hacce crassificatione optime elucet ex verbis illis Lucretii, quos hunc ad finem recudendos curavimus §. 59.

*) Galen. de Ul. part. I, p. 578. T. I. δοκῆ δὴ τῶτοις τοῖς ἀνδράσιν, (Asclepiadis et Epicuri sectatoribus) ἔθ' ὅτι παχῆς οἱ τένοιτες ἐγένοντο, διὰ τῶτο καὶ τὰς ἐνεργείας εἶναι αὐτῶν σφοδρὰς, ἔθ' ὅτι λεπτοὶ, διὰ τῶτο ἀσθενῆς, ἀλλὰ ταύτας μὲν ὑπὸ τῶν κατὰ τὸν βίον χρειῶν ἀναγκάζεσθαι τοίας ἢ τοίας γίνεσθαι, τὰς δ' ὄγκυς τῶν τεόντων, τῶ ποσῶ τῆς κινήσεως ἐπεσθαι. τῶν μὲν γυμναζομένων, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐνεκτάντων τε καὶ καχυνομένων, τῶν δ' ἀργάντων, ἀτροφάντων τε καὶ κατισχυομένων ἔκκεν ὅτι βέλτιον ἦν, τῶν μὲν σφοδρῶν ἐνεργῶν, ἰσχυρὰς καὶ παχῆς εἶναι τὰς τένοιας, τῶν δ' ἀσθενεσέων ἰσχυρὰς καὶ ἀραιώτας, ἅτω διαπλασθῆναι φασὶ πρὸς τῆς φύσεως (ὅ γὰρ αἱ καὶ πιθῆ-
κοις

DE STRUCTURA VASORVM, QVAE A CORDE AD
PVLMONES TENDVNT.

§. 54. Ex Galeni v) scriptis notum est, veteres statuisse, in sinum cordis dextrum, venas tantum, in sinum vero sinistrum arterias tantum inferi. Invenerunt tamen, venam illam ex ventriculo dextro ad pulmones progredientem, quam nos vocamus arteriam pulmonalem, magis exaequare arterias, ita tamen, ut ipsa sit gracilior, quam ceterae arteriae in toto corpore, arterias vero illas ex pulmonibus ad ventriculum sinistrum tendentes, quae nobis sunt venae pulmonales, magis venosae esse naturae, ita tamen, ut ipsae crassiores sint, quam ceterae venae, quae per totum corpus meant. Galenus, qui illas nuncupat *Φλέβας ἀρτηριώδεις*, has vero *ἀρτηρίας Φλεβώδεις*, in hac quoque vasorum fabrica sapientem admiratur naturam. Asclepiades vero ad motum, qui in pulmonibus est, confugit. Nimirum arteriae duplici motu moventur, quorum alter ipsis inest, alter pulmonibus: hinc ceteris corporis arteriis debiliores fiunt. Cum vero venae totius corporis sine omni sint motu, illae in pulmonibus moventur, atque inde crassiores fiunt. Iphis Asclepiadis verbis id innuere videtur Galenus: x)

Διότι

κοις γενέσθαι τοιάτας δακτύλους) ἀλλ' ὡς εἰρηται πρόσθεν ἐξ ἀνάγκης ἀκολοθῆσαι τοῖς μὲν γυμναζομένοις τὴν παχύτητα, διότι τρέφονται καλῶς, τοῖς δ' ἀρχῶσι τὴν ἰσχνότητα, χεῖρον καὶ τέτοις τρεφομένοις.

v) Galen. de Ul. part. VI. p. 455. T. I.

x) Galen. de Ul. part. VI. p. 456. T. I.

Διότι γὰρ Φησὶν ἐν τῷ πνεύμονι μόνῳ τῶν ἀπάντων ὀργανῶν, αἱ μὲν ἀρτηρία διπλὴν κινῶνται κίνησιν, ἢντ' ὀμοθεῖν ἔχουσιν ἐκ τῆς σφετέρας αὐτῶν ἑσίας, σφύζουσα δηλονότι, καὶ ἢν ἐκ τῆς ἀναπνοῆς ἔργε σειομένη διὰ παντός τῆ πνεύμονος ἐπικτῶνται, ἐπειθ' ὑπερπονῶσα, καταλεπτύνονται τῶν ἐν τοῖς ἄλλοις μορίοις ἀρτηριῶν αὐτάρκως κινημένων τὴν οἰκίαν κίνησιν ἔσαν μίαν, καὶ διὰ τῆτ' εὐτραφῶντε καὶ ἰσχυρῶν γινομένων. αἱ δ' αὖ φλέβες Φησὶν αἱ μὲν καθ' ὅλον τὸ ζῶον ἀκίνητοι μένουσα, δίκην ἀνδροπόδε τινὸς ἀργῆ καὶ ἀγυμνάσε, δικαίως ἀτροφῶσιν. αἱ δὲ κατὰ τὸν πνεύμονα τὴν τῆ σπλάγχνε κίνησιν ἐπικρατήσάμενα, παχύνονται παραπλησίως τοῖς μέτρια γυμναζομένοις.

COGITATA QVAEDAM CIRCA FOETVM.

§. 55. Lis fuit inter philosophos et medicos, an foetus in matrice degens, sit animal, aut non animal, potiusque cum plantarum vegetatione comparandus? γ) Asclepiades dicit, eum neque animal, neque animal non esse, sed similem dormientibus: nam ut hi sensibus laetantur, neque iis utuntur, sic id quoque, quod in utero fertur. z)

Quanto tempore foetus in utero formetur, pronunciat Asclepiades, in masculis, quod calidissimi sint, vigesimo sexto die membra distingui, quinquagesimo perfecta reddi, quosdam tamen etiam

y) Galen. hist. phil. p. 436. T. IV.

z) Galen. defin. med. p. 402. T. IV. Ἀσκληπιάδης δὲ ἔτε ζῶον ἔτε μὴ ζῶον εἶπεν τὸ ἔμβρυον, ἀλλ' ὁμοίον ἔφησεν αὐτὸ τοῖς κοιμωμένοις. ὄνπερ γὰρ τρόπον ἐκεῖνοι ἔχουσι τὰς αἰσθήσεις, ἢ χρωῶται δὲ αὐταῖς, ἄτωσι καὶ τὸ κατὰ γαστρός.

laxum, Brittanos vero, spissum habere corpus, atque ideo longiorem vivere vitam. c)

COROLLARIA.

§. 57. 1. Refert Sextus Empiricus, Asclepiadem de senibus ac iuvenibus iudicantem edixisse: hos longe vincere illos intelligentia et ingenii solertia, quum senes iuvenibus maiorem habeant experientiam. d) Haud dubie Asclepiades his verbis nil aliud manifestare voluit, nisi, aetatem nullam veri falsique regulam esse.

2. Quod superest, hic subiungamus Asclepiadis de transvoratione, appetitu, siti, et excrementis, sententiam, quam sic depingit Caelius: e)

„Trans-

c) Galen. hist. phil. p. 428. Ἀσκληπιάδης δὲ φησὶ τὰς Ἀιθίοπας λ. ἔτι γηρῶν καὶ διὰ τὸ ψύχεσθαι τὰ σώματα ὑπὸ τῆς ἡλίου διαφλεγόμενας. τὰς δὲ ἐν τῇ Βρετανίᾳ, ε'. κ. ἔτι γηρῶν. διὰ τὸ σέλλειν αἰ αὐτοῖς τὸ πυρῶδες· τὰ μὲν γὰρ τῶν Ἀιθίοπων σώματα ἀραιότερα, διὰ τὸ κεχαλαῶσθαι ὑπὸ τῆς ἡλίου· τὰ δὲ ὑπὸ τὸν ἀρκτον πεπυκνωσθαι καὶ διὰ τῆτο πολυχρόνια.

d) Sext. Emp. adv. Logic. I. l. 523. p. 453. ἔτι μὲν γὰρ, ὡς ἐστὶ καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ ἰατρός διαρρηθὴν ἔλεξαν πολλῶν λείπεσθαι τῆς περὶ τῆς ἡλικίας συνήσεως καὶ ἀγχινοίας τῆς πρεσβύτης, παρὰ δὲ τὴν τῶν πολλῶν καὶ ἐκασιτέραν ψευδοδοξίαν, ἐναντίως ἔχον ὑπελήφθη τὸ πρᾶγμα. διὰ γὰρ τὸ πολυπύκρον τῶν πρεσβυτῶν ἔδειξεν οἱ νεώτεροι λείπεσθαι κατὰ σύνεσιν, τῆς πρᾶγματος ἐναντίως ἔχοντος. πολυπυκνότεροι μὲν γὰρ, ὡς ἔφη, εἰσὶν οἱ γενηραιότες, ἢ συνετώτεροι δὲ παρὰ τῆς ἡλικίας.

e) Cael. Aurel. l. c. p. 44.

„Transvorationis primam partem dicit ex-
tentione fieri faucium; secundam viarum te-
nuitate, quae ad ventrem ducunt. Item
ὄρεξις, quam nos appetentiam dicere poterimus,
eam, quae cibum appetit, viarum maiore *f*)
perfectione fieri dicit in stomacho atque vent-
re. Eam autem, quae potum appetit, par-
varum viarum causa fieri dicit. Praeterea
excrementa ventris (Graeci σκύβαλα dicunt)
negat aliena esse natura. Siquidem etiam
ex ipsis corpora augeantur. Quaedam denique,
inquit, animalia ex ipsis solummodo se nu-
triant. „

f) Haud dubie pro *viarum maiore perfectione* legendum est
viarum maiorum etc. cum paulo post sitim explicet, *causa*
viarum minorum. *Perfectione* i. e. magnitudine ac pate-
factione, ut monet Amman. in margine ad hunc locum.

C A P. VII.

Generalia quaedam Pathologica et Therapeutica.

§. 58.

MORBI NOTIO.

Notione, quam sibi efformavit Asclepiades de corporum primordiis, de structura ac fabrica corporis sani, rite expensa, nunc difficile non erit, notionem eius de statu morboſo eruere. Scimus iam, statuisse eum materiem inalterabilem, quae nullam aliam subire posset mutationem citra eam ex vario corpusculorum connexu proficiscentem. Hinc et materies ipsa nullum in se suscipere potest statum morboſum, sed efficit tantum morbum pro varia particularum elementarium compositione praeternaturali. g) (§. 46.) Scimus etiam, Asclepiadem probasse in corpore animali meatus, per quos prout magnitudine et forma diversos diversa ducerentur corpuscula manantia. Si ergo ratio, quae inter

COR-

g) Galen. de differ. morbor. T. III. p. 199. Introd. p. 375. T. IV. οἱ δὲ τὰ στερεὰ σώματα, τὰ ἀρχικὰ καὶ στοιχειώδη ὑποθέμενοι, τότε φύσει συνεχῶτα, ἐκ τούτων, καὶ τῶν ἴσων τὰς αἰτίας ἐπεῦθεν λαμβάνουσιν ὡς Εὐκλείδης καὶ Ἀσκληπιῶδης.

corpuscula illa manantia et meatus intercedit,
tollitur, morbus adest. (§. 44. not. q)

DE DIFFERENTIA MORBORVM.

§. 59. Quibus propositis, facile nunc per-
spicere possumus, quamnam sibi efformaverit
notionem Asclepiades de differentia morborum.
Differunt enim morbi, prout aut corpuscula ma-
nantia, aut meatus causam morbi in se suscipiunt.
Afficiunt corpuscula manantia *statione h)* (*stasi
obtrusione*). Stant vero, i. e. eorum fluxus ae-
qualis intercipitur 1) ob magnitudinem, 2)
schema, 3) multitudinem, et 4) motum celer-
rimum. Meatus vero peccant aut 1) ob nimiam
amplitudinem, aut 2) ob raritatem. Ex supra
vero traditis scimus, Asclepiadem iuxta cor-
puscula manantia et meatus statuisse etiam ma-
teriam quandam tenuem, (spiritum, λεπτομερές),
cui tertium superstruxit genus morborum. i)

DE CAUSA MORBI.

§. 60. Quod ad morborum causas attinet,
putat Asclepiades, humores nunquam continen-

F 4

tes

h) Bene hanc vocem explicat Cassius Fel. probl. 76. *εἰσκασις
ἔστι ὄγκος ἐν λόγῳ θεωρητικῶν ἀρκιῶμασι διὰ σφίσεως.*

i) Cael. Aurel. ac. morb. I, 14. p. 42. „fit autem eorum
fiatio aut magnitudinis, aut schematis, aut multitudinis,
aut celerissimi motus causa, aut viarum flexu, confluence,
(atque squamularum exputo). Varias inquit fieri passio-
nes, locorum aut viarum differentia, et non omnes statio-
ne corpusculorum, sed certas — solubiles vero liquido-
rum atque spiritus turbatione. Gal. Introd. p. 585. T. IV.

tes morborum causas constituere, sed occasio-
 nes tantum. Hinc etiam autumat, plenitudine
 plerasque quidem adiuvari passiones, nunquam
 vero procreari. *k)* Superfunt adhuc ipsa Ascle-
 piadis verba, quae hac de re protulit, apud Ga-
 lenum. *l)* Putat nimirum Asclepiades si conti-
 nens morborum causa esset plenitudo, factis non-
 nunquam largis inter morbi initia evacuationi-
 bus, fore, ut nocumentum statim a se omne
 aeger depellat: nunc contra visi saepius sunt,
 purgata plenitudine, morbi tamen ipsi augeri:
 ὡς εἶπερ ἦν συνεκτικὸν αἴτιον τὸ πλῆθος τῶν παθῶν,
 ἐπὶ δαψιλῆσι κενότησιν ἐνίοτε κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆν νόσον
 γενομέναις, εὐθύς ἀπάντων ὀχληρῶν ὁ κάμνων ἀπαλλάτ-
 τεται. νυνὶ δὲ φαίνεται πολλάκις ἀυξανόμενας τὰς νόσους
 ἤδη τῷ πλήθει καθηρημέναι. Hinc dicit Galenus,
 Asclepiadem hisce in morbis instituisse evacua-
 tionem non, ut solveret morbum, sed, ut eius
 augmentum prohiberet. *m)*

DE PULSV.

§. 61. Pulsus Asclepiades dicit esse disten-
 tionem et contractionem cordis et arteriarum. *n)*
 Cor

k) Cael. Aurel. l. c. p. 44. „non esse activas atque operantes
 causas aegritudinum in liquidis constitutas, quas synecti-
 cas vocant; sed esse antecedentes, quas Graeci procatarc-
 ticas appellant: item plenitudinem plerasque passiones ad-
 iuvare dicit „

l) contra ea, quae a Julian. in Hipp. aphor. dicta sunt. T.
 V. p. 341.

m) Galen. Comm. II. in Hipp. de natur. hom. p. 18. T. V.

n) Galen. de differ. puls. lib. IV. p. 51. T. III. αὐτὸν μὲν
 γὰρ ὁ Ασκληπιάδης τὸν μὲν σφυγμὸν εἶναι συστολήν καὶ διαστολήν
 καρδίας τε καὶ ἀρτηριῶν.

Cor vero et arterias arbitratur distendi, cum spiritu implentur in ea influente per subtilem contextum, quo praedita intus sunt: ubi iam in eorum os repletum nihil influat amplius, ibi recidere tunicam in priorem suum statum illum naturalem. *o*) Cum omnes facultates viresque infitas negaret, iam per se liquet, causam pulsus eiusque variarum specierum prodere non potuisse vim quandam. Hinc Galenus monet, de causa vehementis pulsus agens, Asclepiadem derisisse et Herophilum et Athenaeum, qui edicerent causam vehementis pulsus, prior robur vitalis facultatis arteriarum, posterior vim vitalis contentionis; causamque vehementiae ad copiam retulisse et subtilitatem spiritus. *p*) Quomodo ceteras pulsus species explicarit Asclepiades, facile ex his concipere possumus. Quatenus sectatores eius hac in re ab eo recesserint, infra demonstrabimus.

DE CRISI.

§. 62. Nullam fere totius disciplinae nostrae invenimus partem, de qua ab Hippocratis temporibus ad hodiernum usque diem in utramque partem magis disputatum est, quam de crisi.

F 5

Iam

o) Galen. de differ. puls. lib. IV. p. 49. T. III. οἶεται γὰρ ὁ ἀνὴρ ἕως καὶ τῆν καρδίαν καὶ τὰς ἀρτηρίας διασέλλεσθαι πληρωμίας πνεύματος ἐστρωτοῦς αὐταῖς διὰ λεπτομέρειαν, ἢ ἐντὸς ἐαυτῶν ἔχουσι, ὅταν δὲ πληρωθεῖσαι εἰς τὸ ἐμπροσθεν ἔκτελλῃ, κατακίπτει αὐτὴς εἰς τὴν ἐμπροσθεν ὑπάρχουσαν ἐαυταῖς κατάσκει φύσει τοῖς χυτῶν. cf. idem. p. 44.

p) Gal. de diff. puls. lib. III. p. 55. τῆν δ' αἰτίαν τῆς σφοδρότητος εἰς πλῆθος καὶ λεπτότητα πνεύματος ἀνοίστη.

Iam antiquissimis temporibus fuerunt, qui de his observationibus Hippocraticis ambigerent: praecipueque Medici Romani hac in re Hippocrati fidem derogarunt. Inter praecipuos adversarios enitent Asclepiades noster, et, qui eum secutus est, Celsus. *q)* Multas quidem hanc ob rem subiit Noster obiurgationes, sed ut opinor, immerito. Nimirum principiis suis addictus criticos dies minime in doctrina sua adumbrare potuit. — Sed, quid negat Asclepiades? — Galenus enarrat, neque quod nullae repentinae turbationes fiant aliquando circa corpus aegrotantis, docuisse Asclepiadem, neque, quod saepius post ipsas effatu dignae excretiones non eveniant: neque, quod magna ex ipsis non sit facta in aegrotantibus permutatio: neque quod huiusmodi res non vocetur crisis: sed quod, certante natura contra causas morbos facientes, ista non fiant, hoc demonstrare tentat: non parum quidem etiam hac in parte delirans, propter admirabiles tumores atque meatus, quos ipse supposuit: quorum causa neque novit potentias illas, quibus animal gubernatur, neque, quod haec omnia ad salutem faciunt tam in sanis, quam etiam in aegrotantibus: neque quod ipsae sunt, quae morbos iudicant. *r)* Hicce locus classicus satis superque demon-

q) Locus classicus quo Celsus contra crisis invehitur, est III, 4. unde evidenter elucet, hac in re prorsus ab Asclepiadis eum stetisse partibus. Vid. Testa de vitalib. period. To. I. lib. I. pars I. c. 2. §. 7. Foët. Oecon. Hippocr. l. v. κρίσις.

r) Galen. de crisib. lib. III. p. 418. T. III. ὅτε γὰρ ὡς ἔ γίνονται τινες ἐξ αἰφνίδιοι ταραχαὶ περὶ τὸ τῷ κάμνοντος σῶμα, δύναται ἂν εἰπῆε Ἀσκληπιάδης, ὅτι ὡς ἔκ ἀκόλουθῶσιν αὐταῖς ἐκκρί-

demonstrat, quid negarit, quid affirmarit Noster. Notum est, Hippocratem, aliosque doctrinam de crisi vindicantes, eam explicasse per vires naturales, quas unusquisque principiis notionibusque suis de vi vitali adaptaret. Scimus vero, Asclepiadem negasse naturam vim in corpus humanum prodentem, negasse vires facultatesque infitas diversas a materie. Hinc quoque non potuit non negare naturam medicatricem in statu morbofo. Negavit igitur, non rem ipsam, ut bene monet Galenus, sed *statos dies, quos crisimos appellant. Etenim non certo, aut legitimo tempore aegritudines solvuntur.* s) Quibus principiis adaptavit etiam medendi rationem. Liqueet igitur per se, stare non potuisse ab eorum sententia, qua medicus est minister naturae, hincque credidit, medicum expectare non oportere criticos naturae effectus, sed *oportunitatem temporis fieri magis ab artifice posse quam sua sponte, aut Deorum nutu venire. Appellavit denique illam (oportunitatem) magnificam.* t) (μεγαλοπρεπῆ). Experientia forsitan ductus, qua notum est, saepius nimias naturae vires crisin perturbare, hincque morbum peiorem redde-

re,

ἄκρῆσις ἀξιόλογοι πολλάκις, ἕθ' ὡς ἔκ ἐγγιστοῦ μεγάλη μεταβολὴ τοῖς κήμησι ἐπ' αὐταῖς, ἕθ' ὡς ἔ καλῶται τὸ τοιοῦτον κρίσις. ἀλλ' ὅτι διαγνωζομένης τῆς φύσεως τοῖς ἰστέροις αἰτίαις ἐ γίνεται ταῦτα, τῶτο περιώσεται δακνῶσαι, ληρῶν μὲν καὶ τῶτοις μακρὰ, καὶ διὰ τῆς θαυμαστῆς ὀγκῆς καὶ πόρῆς ἕς ὑπέθετο, δι' ἧς ἄτε τῆς διοικήσεως οὐκίμῆς ἔγνω τῶ ζῆσι, ἕθ' ὡς ἐπὶ σωτηρία πάντα ποιῶσιν αἶδε, καὶ ὑγιαίνονται τε καὶ ἰοσόντων, ἕθ' ὡς αὐταὶ κρίνῃσι τὰς ἰόσῆς.

a) Cael. Aurel. l. c. p. 45.

b) Cael. Aurel. l. c.

re, edixit etiam, naturam non solum prodesse, sed etiam nocere. u)

DE MORBORVM SIGNIS.

§. 63. Caelius Aurelianus v) refert, Asclepiadis sectatores statuisse secundum eius sententiam *signorum quaedam necessaria, ut cordis vulneratio, mortis signum: quaedam non necessaria, sed frequenter futura significantia, sicut membranae capitis vulneratio moriturum vulneratum significat, frequenter enim hoc, non iugiter ac necessario contingit.*

DE MEDICAMENTORVM VI.

§. 64. Quod attinet ad medicamentorum vim, quam in corpus humanam exserunt, nonnulla iam ex iis, quae supra leguntur, ratiocinari licet. Vidimus ibi, Asclepiadem nullas proprias statuisse rerum facultates. Ex his igitur iam per se liquet, medicamenta secundum eum agere non potuisse facultatibus quibusdam propriis. Vidimus porro exposuisse illum materiam inalterabilem. Patet igitur, secundum eius doctrinam remedia nullam subire potuisse mutationem sic dictam chemicam. Vidimus vero, statuisse eum rerum elementa corpuscula et meatus, potuisse sanitatem in iusta corpusculorum et meatuum ratione, statum morbosum in ratione eorum depravata. Jure meritoque igitur

u) Cael. Aurel. l. c. Cels. III, 4.

v) morb. acut. I, 1. p. 10.

tur colligere licet, medicamentorum vires retulisse eo, ut restituerent rationem illam depravatam. x)

MEDICAMENTORVM VSVM COERCET.

§. 65. Notum est ex medicinae historia, empiricos illius temporis totos fuisse in medicamentorum farragine colligenda et augenda, atque his auctoribus permagnam iam innotuisse medicaminum copiam. Hinc Cels. in prooem. ad libr. V. de re med. sic verba facit: „*His multum antiqui auctores tribuerunt, et Erasistratus et hi, qui se Empiricos nominaverunt, praecipue tamen Herophilus, deductique ab illo viri, adeo ut nullum morbi genus sine his curarent.*„ Pergit Celsus: „*Horian autem usum ex magna parte Asclepiades non sine causa sustulit: et cum omnia fere medicamenta stomachum laedant, malique succi sunt, ad ipsius victus rationem potius omnem curam suam transtulit.*„ y) Ducti hisce, quae cum maxime protuli, fuerunt multi, qui contenderent, novaturiendi studio abreptum Asclepiadem plane omnium damnasse medicamentorum

x) Gal. de simpl. medic. facult. lib. I. p. 5. T. II. Enarrat Galenus alios vim, qua medicamina agant, statuere innotam, alios notam, vel hos ipsos inter se ambigere, alios ad vim calidam, frigidam, humidam atque siccam referre, alios vero ad corpuscula atque meatus. (τινες εις τε τα μεγαλη και τα σχηματικα και τας θεισιν των ογκων τε και πορων αναφεροσι). Asclepiadem eiusque sectatores innuere Galenum, in aprico est.

y) Plin. H. N. XXVI. 3.

torum usum. z) Sed audiamus, quid iam hac de re dixerit Scribon. Larg. a) Ibi sic loquitur: „*Asclepiades febricitantibus, vitiisque praecipitibus correptis, quae ὄξῃ πάθη Graeci dicunt, negavit [medicamenta danda, quia cibo vinoque apte dato interdum remediari tutim eos existimabat: caeterum libro, qui παρασκευαστικῶν i. e. praeparationum inscribitur, contendit ultimae sortis esse medicum, qui non ad singula quaeque vitia, binas ternasve compositiones, et expertas protinus paratas habeat.*

DE EMESI.

§. 66. Mos fuit apud Romanos tunc temporis luxuria atque libidine diffluentes, ut statim post coenam cibos vomitu eiicere molirentur, quo maiorem denuo ingerere possent alimentorum copiam b). Merito igitur damnavit, vomitiones, tunc supra modum frequentes c). Veruntamen non ubique et penitus emesin reiciebat,

z) Haud dubie multi decepti sunt significatione, quae latet in verbo φαρμακον et *medicamentum*. Scriptores enim Graeci et Latini utuntur saepius hoc verbo pro medicamento purgante. Vid. Foef. Oec. Hipp. f. v. Notum vero est, Asclepiadem praeceteris reprobasse purgationum usum (§. 67) vid. Le Clerc Hist. de Med. II, 3, 7.

a) in epist. ad Callist.

b) de hac vomendi consuetudine vid. Casaub. ad Suet. Vitell. 13. Rader. ad Mart. lib. V. epigr. 75. Ernest. Clav. Cic. Jnd. Gr. f. v. ἐμέτιση. De medicamentis, quibus utebantur hunc ad finem veteres, vid. Hebenstreit. Palaeol. Therap. p. 588.

c) Plin. H. N. XXVI, 3. Cell. I, 3.

ciebat, id quod videre licebit infra in singulorum morborum descriptione: sed evitabat eam, si poterat, ne ventriculus inde quid detrimenti caperet. Celsus ipse dicit d) de emesi et purgatione loquens: „*ille quoque ipse, si quid iam corruptum esset expelli debere confessus est.*„

DE MEDICAMINIBVS ALVVM PURGANTIBVS.

§. 67. Inprimis offensus est Asclepiades eorum more, qui purgationum usum in deliciis habebant, easque maiori cum prudentia in morbis adhibendas multis probavit. Constat inter omnes, qui vel primoribus tantum labris veterum medicorum doctrinam delibarent, statuisse medicos illos Hippocratica doctrina ductos quatuor in corpore humano humores: nimirum: phlegma sive pituitam, flavam bilem, atram bilem et aquam. Cui de humoribus doctrinae superstruxerunt vim, quam proderent medicamentata purgantia in animantium corpora. Hinc in disciplinam ingesserunt remedia, quae pellerent aquam, (ὕδραγωγὰ), alia quae bilem flavam (χολαγωγὰ) alia quae atram bilem (μελαναγωγὰ) alia, quae pituitam (φλεγμαγωγὰ). Ad explicandam vero rationem, qua purgationes variae varia ducerent humorum genera usi sunt vi attractrice variis medicinis varia insita. — — Scimus autem ex iis, quae supra de corporum facultatibus insitis secundum Nostri sententiam commentati sumus, minime eum adstipulatum esse illis, qui proprias illas statuerent. Quid mirum igitur, negasse etiam iisdem argumentis ductum
purga-

d) Cels. l. l.

purgationum vim singularem qua singulae singulos e corpore depellerent humores. Quibus expositis opinatus est, medicinarum cathartiarum vim minime statui posse, quod quaeque proprium sibi trahent humorem ut potius omnium earum vis poni debeat in sola evacuatione. Galenus ipse protulit rationem, qua fretus Asclepiades vim medicamentorum purgantium adumbraret sola evacuatione. Nimirum cum Asclepiades illis tumoribus meatibusque ac incompactis elementis adiutus proferre debeat nullam qualitatem naturae alienam nobis inesse adeo ut ne excrementa quidem quae quotidie per alvum evacuantur sint mutata: evidens est, cum alvus supprimitur, nos ratione multitudinis laedi, illique remedio esse, vel parce vesci, vel omnino a cibo se continere. e) Aliam rationem Le Clerc f) putat posse deprehendi in eo, quod Asclepiades contenderit, nunquam plenitudinem efficere causam morborum proximam. (§. 60.) Ex his igitur liquere videtur, Asclepiadem opinatum esse, nos non laedi acrimonia atque corruptione rerum, quae in intestinis latent, sed sola earum multitudine. — Sed si paulo ulterius progrediamur in perlegendis iis Galeni locis, ubi hac de re differit, reperimus,

e) Galen. de Element. lib. II. p. 58. T. I. ἀλλὰ ταῦτα λέγειν ἀναγκάισιν Ἀσκληπιάδην οἱ ὄγκοι καὶ πόροι καὶ τὰ ἀναρμασοιχεῖα. τῶν γὰρ ἐπεταί τὸ, μηδεμίαν εἶναι τῆς φύσεως ἡμῶν ἀλλοτρίαν ποίωσιν, μηδὲ τὴν τῶν ὁσημέραι διατῆς γαστρός ἡμῶν ἐκκενυμέναν περιττωμάτων. ἀλλ' ὅταν ἐπισχεθῆ γαστήρ, τῶ λόγῳ τῶ πλήθους ἡμῶν βλάπτουσιν, καὶ εἶναι τὴν ἰασιν ὀλιγοσιτίαν ἢ ἀσιτίαν παντελῆ.

f) Le Clerc, Hist. de Med. II, 3, 7.

mus, Asclepiadem putasse, non solum nullam purgationibus insitam esse vim eductivam singularem singulorum humorum, sed potius hos illis improcreari. Galenus hac de re peculiarem conscripsit librum de purgant. medicament. facultat., ibique secundum sectatorum Asclepiadis praecepta loquitur, medicamentum omne, cui purgandi vis inest, quemcunque attigerit humorem in suam naturam convertere, atque transmutare. Nam flavam nigramve bilem facit id, quod bilis est huius vel huius, ut ipsi appellant, eductivum: similiter pituitam, aquosamque substantiam, quod vel pituitae vel aquae eductivum istorum vocabulo nuncupatur. Postremo, commutatio est omnium, qui in venis sunt, humorum, non unius alicuius evacuatio, illa, quae purgatio appellatur, ut ipsorum oratio indicat. g) Quam sententiam, ut opinor, haud dubie protulit Asclepiades adversariorum ductus obiectionibus. Nimirum obiiciebant illi, infirmis viti fulcris hancce sententiam, quoniam, si purgantium medicamentorum vis sita esset sola in evacuatione, idem spectari deberet in morborum curatione effectus, fieret evacuatio humorum per purgationes an per venae sectionem

g) Galen. de vi medic. purg. p. 484. T. II. τὸ καθαῖρον φάρμακον ἔπερ εἰ ψαῖση χυμῶ, τῶτον εἰς τὴν ἰδίαν ἰδεῖαν ἀλλοιοῖ, χολὴν μὲν ξανθὴν ἐργαζόμενον, ἔπερ οἰεμάζουσι χολαγωγὸν ὡσπερ καὶ φλέγμα, ὃ κελδεῖσι φλεγμωγόν. ὑδατώδη δὲ τινα φύσιν ἀποτελεῖν, ὃ κελδεῖσιν ὑδρεκγωγόν, ἀλλοιογε μελανὴν χολὴν ἀποφαῖνον, ἔπερ εἰ ἀψιφται χυμῶ. συνέλοντα δὲ φάνας μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις ἐστὶ τῶν ἐν ταῖς φλεψὶ χυμῶν ἀπάντων, ἢ κένωσις ἐνὸς ἐξ αὐτῶν ἢ προσκαγορευομένη καθαῖσις. Cf. id. de Elem. l. c. ubi eadem de Asclepiade enarrat.

tionem. Ut vero hanc evitaret obiectionem, edixit venae sectione humores indifferenter omnes exire, data potione non omnes, sed quosdam eximi, sanguinemque purum reddi. h)

DE CLYSMATIBVS.

§. 68. Amplissimus est clysmatum usus in artis exercitio, et cum sermo sit, quatenus, ac qua ratione usus sit iis Asclepiades ut generalem, quam secutus est, normam assumere possumus verba, quae Celsus i) facit: „plerumque vero alvus potius ducenda est, quod ab Asclepiade quoque sic temperatum, ut tamen servatum sit, video plerumque seculo nostro praeteriri.„ Idem: k) „Asclepiades medicamenta sustulit, alvum non toties, sed fere tamen in omni morbo subduxit.„ Est autem ea moderatio, quam is secutus videtur, aptissima: ut neque saepe ea medicina tentetur, et tamen semel suntuan vel bis, non omittatur.„

In

h) Galen. de vi medic. purg. p. 485. Φλεβοτομίαν μὲν ὁμοτίμως ἐκκενῶν ἅπαντας τὰς ἐν ταῖς Φλεψὶ νομίζοντες χυμῶς, τὴν καθάρσιν δ' ἔχ' ὁμοτίμως, ἀλλ' ἕνα μὲν τινα καὶ μόνον ἐκεῖνον, ἕπερ ἂν ἀγωγὸν εἶναι λέγεται. διὸ καὶ καθάρισθαι φασὶ τὸ αἷμα ἐπὶ τῶν τοιούτων φαρμάκων, ἢ κενῶσθαι καθάρτερ ἐν ταῖς Φλεβοτομίαις. — Totā de hac re legi quoque possunt Galen. de natur. facult. I, p. 92 93. T. I. de Theriac. ad Pison. p. 458. 59. T. II. contr. ea, quae a Julian. in Hipp. aph. dict. I. p. 543. T. V.

i) II, 12.

k) III, 4.

In febribus vero praecipue alvum ducere professum esse Asclepiadem monet Celsus *l)*. Nimirum putabat Asclepiades, febres oriri ex obtrusione corpusculorum in meatibus facta: alvum igitur in febribus ducebat, ut hancce obstructionem solveret atque detraheret. Discimus hoc ex Caelio Aurel. *m)* ubi narrat, Asclepiadem in phrenitide, affectione febrili, curenda, adhibuisse clysteres, quo obtrusionem exantlaret atque detraheret: et hanc ob rem, in omnibus morbis, quibuscum febris coniuncta est, clysmata in more habuit Asclepiades, ut ex eodem Caelio patet, et infra, in recensu morborum specialium videbimus, nisi forsitan hisce in morbis alia res obstaret, quae clysterum adplicationem prohiberet, ut in peripneumonia et pleuritide. *n)*

Porro alvum ducendam esse putabat Asclepiades, cum suspicio adest, cruditatem in intestinis delitescere: quibus in casibus clysmata indicenda suadebat, quo detraheret materias revulsionemque earum faceret. *o)* Quam ob rem etiam ad clysmata confugit, ad lumbricos e corpore eliminandos, ut testatur Caelius *p)*.

Quibusnam vero in casibus noxius sit clysmatum usus secundum Asclepiadem, refert *q)*

G 2

his

l) III, 4.

m) morb. acut. I, 15. p.

n) Cael. Aur. morb. ac. II, 22, p. 151. II, 29, p. 144.

o) Cael. Aur. morb. ac. II, 22. p. 151. II, 39. p. 174.

p) Cael. Aur. morb. chr. IV, 8. p. 553.

q) Cael. Aur. morb. ac. II, 39, p. 174.

his verbis: „in omnibus sine febris passionibus insidiosum atque vexabilem corporum eorum usum iudicat: item specialiter iudicat iniectionum vexatione augeri solutiones, atque iactationes, et sitim vehementem: siquidem sint, inquit, virium captrices., Veruntamen id, quod Caelius narrat de Asclepiade, nimirum prohibuisse eum clysmatam usum in morbis, quibuscum nulla sit coniuncta febris, non ubique verum videtur. Nam ex eodem Caelio videre licet, eum alvum ducendam suasisse in epilepsia r).

Sed longe quoque nobiliorem usum expectabat Noster e clysmatibus, ut testis est Caelius. Nimirum in morbis pertinacioribus, ut in tetano, acerrimos iniiciebat clysteres, ut naturam medicantem imitaretur, atque salutarem excitaret febrem s).

Egregie de alvi ducendae ratione secundum Asclepiadem egit Celsus, neminemque poenitebit, ipsa suavissimi illius scriptoris verba legere: t)

„Si caput grave est: si oculi caligant: si morbus maioris intestini est, quod Graeci κώλον nominant: si in imo ventre, aut in coxa dolores sunt::

r) Cael. Aur. morb. chr. I, 4. p. 321.

s) Cael. Aurel. morb. ac. III, 8, p. 215, Cf. Bianchini la med. d'Ascl. disc. II, §. VII.

t) Haec, verba Celsiana, nisi omnia, plurima tamen ad Asclepiadem referenda, et procul dubio sumta sunt ex eius libro, quem scripsit de clysteribus (vid. cap. III.), ut iam suspicatus est Bianchini L. I.

sunt: si in stomachum quaedam biliosa concurrant, vel etiam pituita eo se, humorve aliquis aquae similis confert: si spiritus difficilius redditur: si nihil per se venter excernit, utique si iuxta quoque stercus est, et intus remanet: aut si stercoris odorem, nihil deiciens, aeger ex spiritu suo sentit: aut si corruptum est, quod excernitur: aut si prima inedia febrem non sustulit: aut si sanguinem mitti, cum opus sit, vires non patiuntur, tempusve eius rei praeteriit: aut si multum ante morbum aliquis potavit: aut si is, qui saepe vel sponte, vel casu purgatus est, subito habet alvum suppressam. Servanda vero illa sunt, ne ante diem tertium ducatur, ne ulla cruditate substantive, ne in corpore infirmo, diuque in adversa valetudine exhausto, neve in eo, cui satis alvus reddit quotidie, quive eam liquidam habebit, ne in ipso accessionis impetu, quia quod tum infusum est, alvo continetur, regestuanque in caput, multo gravius periculum efficit. Pridie vero abstinere debet aeger, ut aptus tali curationi sit. Eodem die ante aliquot horas aquam calidam bibere ut superiores eius partes madescant, tum deiciens alvus est, si levi medicina contenti sumus, pura aqua: si paulo valentiori, mulsae: si leni, ex aqua, in qua foenum Graecum, vel ptisana, vel anilva decocta sit. Si reprimendi causa, ex verpenis. Acris autem est marina aqua, vel alia tale adiecto, atque utraque decocta commodior est. Acrior fit adiecto vel oleo vel nitro, vel melle quoque. Si acrior est, eo plus extrahit, sed minus facile sustinetur. Id quod infunditur, neque frigidum esse oportet, neque calidum, ne alterutro modo laedat. Cum infusum est, quantum fieri potest, continere se in lectulo debet aeger,

ger, nec primae cupiditati deiectionis protinus cedere. Ubi necesse est, tum demum desiderare. Fereque eo modo demta materia superioribus partibus levatis morbum ipsam tollit. Cum vero quoties res coegit, desidendo aliquis se exhaust, paulisper debet conquiescere, et ne vires deficient, utique eo die cibum assumere: qui plenior an exiguus sit dandus, ex ratione eius accessionis, quae expectabitur, aut in metu non erit, aestimari oportebit.

DE PHLEBOTOMIA.

§. 69. Enarrat Galenus, Asclepiadem phlebotomia usum esse, quamvis contentionis adeo studiosus fuerit, ut omnia ferme medicorum placita laceffiverit, neque alicui prioris seculi homini, immo ne Hippocrati quidem pepercerit, hincque adeo medendi rationem veterum *mortis meditationem* (θανάτῃ μελέτην) nuncupare non sit veritus *u*). Ex his igitur compertum habemus, usurpasse quidem Asclepiadem venae sectionem, sed non promiscue eam adhibuit, quam potius certis limitibus doctrinae, quam docuit, aptis, circumscripsit. Nimirum sectione, quae in vena fit, evacuatur sanguis. Sanguinem vero secundum eum constituunt corpuscula maiora, ut iam superiori sermone demonstravimus. Hinc quoque in statu morbofo tunc tantum sanguinis evacuatio per venam sectam locum habere potest, si corpuscula maiora (sanguis) sunt affecta: quae vero patiuntur in omnibus morbis, quibuscumque

u) Galen. de Ven. sect. adv. Erasistr. p. 3. T. IV.

buscum dolores sunt coniuncti v). Quodsi tamen nihilominus mittatur sanguis in iis morbis, qui phlebotomiam non permittunt, sanguis tenuis atque subtilis exire videtur x).

Cum opinetur Asclepiades, nullas alias corporis molestias venae sectione posse demulceri, nisi quae oriantur e sanguine: adhibet quoque eam ad sanguinis cursum minuendum, atque spi-

G 4

ratio-

v) Cael. Aurel. morb. acut. I, 15, p. 46.

x) Cael. Aurel. morb. acut. II, 29, p. 145. — Obscura sunt, quae Asclepiades de vena in morbis dolore stipatis secanda adumbravit, cum in unoquoque morbo aeger doloribus circumrodatur. Evidens igitur est, intellexisse eum peculiares quosdam ac certos dolores, qui, si affligerent corpus, venae sectionem requirerent: et, nisi me omnia fallunt, denotare voluit haud dubie Asclepiades *dolores inflammatorios*. Etenim Galenus (de meth. med. lib. XIII, p. 175. To. IV. infra cap. VIII.) refert Asclepiadem aequae ac ceteros medicos explicare inflammationem ex sanguine praeternaturali ratione ad certam corporis partem affluente, ibi in vasis minimis stagnante, tumoremque formante. Ex locis vero illis, quos Caelianos laudavimus, id nobis perspectum est, venae sectionem sualisse Asclepiadem in iis morbis, in quibus sanguis (corpuscula maiora) affectus est. — Hinc quoque patet, qua ratione ductus Asclepiades edicere potuerit, in illis morbis, ubi revera phlebotomia locum non habet, si nihilominus instituat, sanguinem exire tenuem atque subtilem. Nam in statu inflammatorio sanguis est spissior et ad stagnationes proclivior — Neque id scrupulum nobis iniicere potest, quod secundum Asclepiadem causa doloris lateat in corpusculis minutissimis (§ 48. not. f.) Nam nos quoque in doloribus inflammatoriis sanguinem emittimus, quamvis sedem doloris statuimus in nervis.

rationis difficultatem mittigendam *y*), ut ad plenitudinem, quae in venis adest plurima, evacuatam *z*).

Admonet etiam Asclepiades in venae sectione instituenda praecipue rationem esse habendam regionum, in quibus commorantur aegri; se observasse testatur, pleuriticis phlebotomiam Romae et Athenis nil emolumenti, quin detrimenti quid potius afferre, cum in Hellesponto et Parii vere inde recreantur *a*). Etsi valde hanc ob rem reprehenditur Noster a Caelio, tamen haec observatio verissimis vindicari potest argumentis. Etenim scimus, quid valeant ad morborum decursum mutandum coelum, vitae genus, victus ratio, aliaque id genus, quae medicus in morborum curatione respicere debet: scimus, urbes, quae numerosa civium vi abundant, in quibus luxuria, libido, aliaque vitia vigent, procliviores reddere morbos ad statum gastricum ac putridum,

Errat Le Clerc *b*) perhibens, nunquam phlebotomiam suavissime Asclepiadem in febribus. Utique id faciebat in iis febribus, in quibus secundum doctrinae suae principia ex ea emolumentum reduntaturum esse aegrotis opinabatur *c*). Tunc vero adhibenda est phlebotomia in ipso
febris

y) Cael. Aurel. morb. chr. II, 15, p. 416.

z) Cael. Aurel. morb. ac. III, 9, p. 216.

a) Cael. Aurel. morb. acut. II, 22, p. 151.

b) Le Clerc. Hist. de med. II, 3, 7.

c) Cael. Aurel. morb. ac. III, 4, p. 195. infra Cap. VIII.

febris vigore. Difficile enim, inquit, fieri potest detractio corpusculorum tempore dimissionis *d*).

Venae sectionem instituere solebat in diversissimis corporis partibus; vel in pede *e*), vel in brachio, vel fronte, vel oculorum angulis, vel in venis, quae sub lingua sunt *f*).

Et cucurbitulis utebatur quas vero adhibendas tunc tantum suadebat, si nec febres prohiberent materiae detractioem, nec plenitudo adesset in venis, nec maior causa esset, quae contrario raptu superet cucurbitae fervorem, ut non possit efficere detractioem *g*). Nimirum in febribus dissuadere cucurbitulas debebat, ob maiorem corpusculorum obtrusionem, quam quae vinci posset cucurbitularum vi.

ARS GYMNASICA.

§. 70. Varias corpus exercendi reficiendique rationes, quae in universoni arti gymnasticae adnumerari solent, Asclepiades primus fuit medicorum Graecorum Romae artem profitem-

G 5

tium

d) Cael. Aurel. morb. ac. III, 8, p. 216. Celsus (III, 18.) contrarium de Asclepiade memorat, qui in remissione suaserit phlebotomiam.

e) Cael. Aurel. morb. acut. I, 14. p. 44. „Huic sane adiutorio detractioem sanguinis ex talo factam, ex eius vena anteriore similiter mederi dicit.”

f) Cael. Aurel. morb. acut. III, 4. p. 193.

g) Cael. Aurel. morb. acut. III, 8. p. 217, III, 4. p. 193.

tium, qui eas in morbis curandis utiles suaderet. Compertum habemus ex historia artis nostrae, iam ante Hippocratem fuisse quendam Herodicum, qui et ipse sibi ambulationibus sanitatem amissam restitueret, et ob rem bene successam, in univrsam artem gymnasticam redderet totius medicinae partem. Ex quo adhibita est a medicis Graecis cum ad sanitatem conservandam, tum ad morbos profligandos, varioque modo de eius usu disputatum est: alii plane eam reiecerunt, aliis usque ad astra extulerunt: alii ad sanitatem conservandam tantum adhibendam contenderunt: alii limites eius ad morborum curationem constrinxerunt.

Notum est omnibus, Romanos, Graecia victa, ipsos factos fuisse Graecos, cum divitiis, opibusque Romam transportatis, et mores depravatos, luxuriam, libidinem, vivendique rationem delicatiorum, ac effeminatam sedem ibi fixisse. Temporibus Asclepiadis, iam fere summum molitiei, vitaeque luxuriosae attigerant Romani fastigium, de die in diemque voluptatibus indulgebant. Balineis utebantur, et omnibus, quae suaves eas reddere poterant, artibus summe delicatula excogitatis, frictionibus, unctionibus; varias corpus molliter movendi rationes excogitabant, gestationes in sella, lectica equitationes, vectiones curru et navi lautissimas in deliciis habebant. (Cap. IV.) Quid mirum ergo, Romanis exoptatissimum fuisse medicum, qui hacce vivendi ratione et in morbis uti permetteret? Is medicus fuit Asclepiades noster, qui his artibus Graecam medicinam Romanis invidiosam

diosam acceptam et exoptatam reddere intelligeret *h*). Celeberrimus est praecipue ob hanc diaeteticam partem cum medicina coniunctam, et profecto dolendum est, tam pauca de usu eius, quem proprium sibi fecerāt, scriptores nobis reliquisse, et haec pauxilla tam incerta. Haud dubie maior doctrinae eius affulgeret lux, nobisque profecto inde redundaret utilitas. Nam negari non potest, et nostris temporibus medendi rationem ingens capturam esse emolumentum ex prudentiori huius diaeteticæ usu, et quam maxime dolendum est, plane ferme e nostra medicina eam exulatam esse *i*).

Asclepiades in eo Erasistratum secutus est, quod contenderet, exercitationes nil conducere corporibus sanis *k*). Mirum id omnino videtur, nec produnt scriptores rationes, quibus ductus prohibuerit eas sanis, aegris vero commendavit. Forsitan nimium earum usum Romanis celebratum coercere voluit? Forsitan revera et argumentis, quae profert Mercurialis *l*), quae vero nullibi in veterum scriptis Asclepiadea me legere memini, nixus e re id putavit.

Ne

h) Plin. H. N. XXV. 5. „quae cum unusquisque, semet ipsum sibi praestare posse, intelligeret, faventibus cunctis, ut essent vera, quae facillima erant, universum prope humanum genus circumegit in se, non alio modo, quam si coelo emissus advenisset...“

i) Bianchini la med. d'Asclep. disc. III. §. I—IV.

k) Galen. de tuend. valet. I, p. 225. To. I.

l) de art. gymn. IV, 2. p. 250.

Ne vero in praefandis nimis esse videamur longi, nunc singula, quae Asclepiades de arte gymnastica protulit, exarare animus est.

I. DE FRICTIONE. m)

§. 71. „De frictione vero et gestatione adeo multa Asclepiades tanquam inventor eius posuit: quod in eo volumine, quod communium auxiliorum scripsit, cum trium tantum faceret mentionem, huius et equi et gestationis, tamen maximam partem in hoc consunferit. Oportet autem neque recentiores viros in his fraudare, quae vel reppererunt vel recte secuti sunt, et tamen ea, quae apud antiquiores aliquos posita sunt, auctoribus suis reddere. Neque dubitari potest, quin latius quidem et dilucidius, ubi et quomodo frictione utendum esset, Asclepiades praeceperit, nil tamen reppererit, quod non a vetustissimo auctore Hippocrate paucis verbis comprehensum sit., n)

Differt frictio, pro varia defricandi ratione, aut est vehemens aut lenis, aut multa aut modica, aut longior aut brevior: differt deinde pro variis adiutoriis, quibus corpus perfricatur, aut solis manibus frigidis vel calidis, aut pannis, aut oleo, aut unguentis: differt quoque pro variis corporis partibus, quae fricantur.

Variis hisce defricandi corpus rationibus usus est Asclepiades, ut varias inde depelleret aegri-

m) Bianchini disc. III. §. IV-

n) Celf. II, 24.

aegritudines, atque videtur esse secutus Hippocratem, qui dixit o), *frictione, si vehemens sit, durari corpus: si lenis, molliri: si multa, minui: si modica, impleri.* Sic in intestinorum doloribus fricandas inquit partes, quae patiuntur, *oleo, plurimo tempore, atque operose, quantum loca ipsa pati potuerint p).* Ad validas, quibus usus est, frictiones pertinet quoque illa, quae *fit retento spiritu, quaque aquam in hydrope discutere cogitabat q).* — Titillatione illa suavi, qua cutis demulcetur frictione leni, ita, ut ne manum quidem, qui fricaret, vehementer imprimeret, consecuturum esse putabat, ut somnus accederet r). — Ut frigidum torporem, quo corpus esset correptum, depelleret, calidis manibus fricare, partesque pannis circumtegere suadebat s). — Tetanicis *omnes spinae spondylos* per diem noctemque iugiter fricat eo, haud dubie, animo ut depellat spasmos t).

In febre frictio non nisi in remissione eius utilis est u).

Ex his igitur, quae cum maxime enarravimus, evidenter elucet, adhibuisse Aesclepiadem
frictio-

o) Cels. l. c.

p) Cael. Aur. morb. ac. III, 17. p. 245.

q) Cael. Aur. morb. chr. III, 8. p. 489.

r) Cels. III, 18.

s) Cael. Aur. morb. ac. II, 39. p. 175.

t) Cael. Aur. morb. ac. III, 8. p. 216.

u) Bianchini disc. III, §. V.

frictiones, ut discuteret humores stagnantes, eosque detraheret, ut vias aperiret, somnum alliceret, partes emolliret, calefaceret: id quod intelligere opportunior erit locus in enarratione morborum, quibus fricandi methodum opposuit.

II. DE GESTATIONE.

§. 72. Omnium, quae ad morborum curationem excogitatae sunt, exercitationum profecto facillima longeque commodissima est *gestatio*, qua uti potest aeger, si vel adeo infirmus sit, ut ipse se movere nequeat. Potest versari in agris, sub dio, frui sole, refici aere puro: potest moveri placida ac suavi ratione, quousque lubet v).

„*Genera autem gestationis plura sunt adhibenda: quae sunt et pro viribus cuiusque, et pro opibus, ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humili obsint. Gestationum lenissima est navi, vel in portu, vel in flumine: vehementior in alto mari navi, vel lectica aut scamno: acrior vehiculo. Atque haec ipsa, et intendi et leniri possunt.,,x)*

Putant plurimi medici, gestationem esse adhibendam non nisi in febris remissione, et in morborum fine. *Asclepiades vero etiam in recenti, vehementique febre, praecipueque ardente,*

v) Bianchini disc. III, §. V.

x) Cels. II, 15. Merc. de art. gymn. III, 10. lqq. Gesn. Christ, Plin. XC. not. 9.

te, ad discutiendam eam, gestatione dixit utendum esse γ).

Effectus, quem gestatio in corpus exferit, is est, quo *viae apertiores* fiant z). Nimirum febris exoritur secundum Asclepiadem ex viarum obstructione, atque secessione corpusculorum impedita (infra Cap. VIII.) Ut igitur ei mederetur, excogitavit remedia, quae solverent stagnationes, cursumque corpusculorum interceptum restituerent, atque hunc ad finem praecipue praedicavit gestationem, quae suavi motu tollit obstructiones, corpuscula tardantia impellit, eorumque secessionem restituit. Hinc intelligere quoque possumus, quid sit, quo commotus Asclepiades laudavit gestationem in recenti atque vehementi febre, praecipueque in ardente discutienda.

Ne vero gestatione nimis augeretur corpusculorum secessio, atque inde deficerent aegrotantes: noctu potius et post cibum gestationem putat esse adhibendam a). Nimirum *noctu*, id est, post coenam: *post eam* vero, quoniam corpuscula motu gestatorio e corpore eliminata restituantur cibis in ventriculo solutis in corpuscula, quae tunc per totum corpus digeruntur.

Putavit deinde, gestationem inservire quoque somno largiendo. Hinc in phrenitide medenda ait, ad requiem largiendam sufficiens erit
 motus

γ) Cels. I. c.

z) Cael. Aurel. morb. ac. I. 15. p. 55.

a) Cael. Aurel. morb. ac. I. c. p. 5a.

motus baiulatoria sessione adhibitus, quia mox aegros mites ac delicatos facit *b*).

In haemoptoicis prohibet gestationem, ne inde sanguinis eruptio augeatur *c*).

III. LECTVLI PENSILES.

§. 73. Mercurialis putat, eos fuisse quatuor angulis funibus ad cubilium laquearia alligatos ita, ut e terra sublatis aliquantulum, quasi in aere pendere viderentur *d*). De duplici eorum ratione certiores nos facit Celsus, aut *suspendi lectus debet, et moveri, aut certe uni pedi lecti funculus subiiciendus est, atque ita lectus huc et illuc manu impellendus e*).

Effectus cuius causa adhibuit Asclepiades lectulos pensiles, nullus fuit alius, nisi quem iam e gestatione proficisci vidimus. Hinc ait Plinius *f*): *alia quoque blandimenta excogitabat, iam suspendendo lectulos, quorum iactatu aut morbos extenuaret, aut somnos alliceret.*

IV. DE

b) Cael. Aurel. l. c.

c) Cael. Aurel. morb. chr. II, 13. p. 417.

d) de art. gym. VI, 11, et III, c. 12.

e) Cels. l. c. alii legere malunt *uni pedi lecti fulcimentum subiiciendum est*, et magis arridet haec lectio. Nam facilius ac melius lectus huc illucve moveri potest, fulcimento subdito, quam si in terra, solo, pavimento stat.

f) Plin. H. N. XXVI, §.

IV. DE AMBULATIONE.

§. 74. Pauca ac manca sunt, quae de hoc Asclepiadis adiutorio in scriptis veterum leguntur. Dubium non est, quin eadem, quae in scriptis sectae methodicae hac de re praeclara ac eximia deprehenduntur, docuerit, quin vel eorum auctor princeps fuerit g). Sed in tanta testimonii penuria ignoramus, quae re vera Asclepiadi debentur. Hinc ea tantum hic enarrare possumus, quae certa Asclepiadis dogmata apud scriptores reperiuntur.

Quod iam ex iis, quae hucusque enarravimus, vidimus, totos fuisse veteres in hac medicinae therapeuticae parte, id comprobatur quoque diligentia, quam navarunt deambulationibus. Non solum id urgebant, ut perpetua ambulatione moverent corpus, sed id potius, ut variis deambulationum rationibus vario modo, et leniter et vehementer corpus exercerent atque refocillarent. Semper habebant praecipuam rationem aut motus ipsius, aut loci, in quo perficiuntur ambulatoriae exercitationes, aut temporis, in quo aut quousque fiunt.

Utitur Asclepiades plurimam deambulationem atque cursum, ut humores in certis corporis partibus

g) Legi iterumque legi hunc ad finem merentur scripta Caesarii Aureliani, Aretaei, aliorumque, qui hac de re sermonecinantur. Egrege ac prolixius scripserunt *Prosperus Alpinus de medicina methodica* et *Mercurialis de arte gymnastica*. vid. *Blanchini disc.* III, §. VI.

bus collectos, velut in hydrope, discutiat atque eliminet *h*). Utitur deambulatione in locis arenosis, ut partes relaxatas corroboret *i*).

Alius quoque cuiusdam deambulationis mentionem facit Caelius, quam opposuit Asclepiades nimiae partium laxitati, nuncupatque eam *scamma* sive *transcensum lignorum* *k*).

V. DE BALNEIS.

§. 75. Iam circa Asclepiadis aevum balnearum usum Romanis adeo fuisse celebratum, ut magnam diei partem in iis viverent, inter omnes constat: nec mirum igitur, Bithynum nostrum,

h) Cael. Aurel. morb. chr. III, 8. p. 489.

i) Cael. Aurel. morb. chr. II, 1, p. 364. Ex aliis quoque veterum mentionibus compertum habemus, tales in arena deambulationes usurpatas fuisse ad partibus robur omis- sum restituendum. Sic Augustus dum coxendice et femore et crure sinistro laboraret, hac deambulatione confirmatus est. Vid. Suet. Aug. c. 80. Ex his satis superque elucet, non intelligendam esse musculorum debilitatem, sed eam, quae est in nervis. Hinc Asclepiades paralyti opposuit deambulationem in arena, et Augustus dolore ischia- tico liberatus est. In hisce morbis et recentiores bono cum successu utuntur balneo arenae.

k) *Scamma* (secundum Almeloveen. not. ad h. l. p. 64. o.) est, quando trans machinam a fabris materiariis e tignis exstructam velut equuleum agitatione corporis et nisu sese, quasi ultra transstra levare iubebantur. Amman. ad h. l. opinatur, esse terminum spatii, quod transiliunt, qui saltu sese exercent, vel apposito longurio factus, vel ducto sulco Vid. Th. Reines. Var. Lect. III, 18. p. 666. et Lexic. Coelian. f. v.

tae o), primumque ab Asclepiade in morbis profligandis usurpatae p), haud indignae sunt, quae hic paucis memorentur. Lis est de iis, earum fabrica et structura, inter viros doctos. Gesnerus q) putat, superstructas eas fuisse hypocausto sic dicto sive locis concameratis, sub quibus ignis accensus flamma sua fundum et latera lavacri lambere et calefacere poterat: aquam vero per varios canaliculos ductam, atque in his vario modo calefactam fuisse, ita ut ex altitudine dimissa, aut calida, aut tepida, aut frigida, pro balneantis voluptate, in lavacrum decideret. Nititur haec sententia antiquo monumento apud Fabric. ad Sext. Emp. p. 50. exsculpto. Mercurialis vero autumat r), balnea pensilia, non quae supra tecta fiebant, aut concamerata loca, ut voluerunt, sed nulla alia fuisse, quam labra illa vel marmorea, vel aenea, vel lignea ad lectulorum imitationem laquearibus appensa, quae minimo quolibet manum impulsu, alias leniter, alias vehementer agitari valerent. His igitur motibus quoscunque exerceri medicos praecepisse persuasum sibi habet, huic uni potissimum suavissime, ut motum citra laborem, lassitudinemve ullam afferrent: deinceps curasse, ne in exercitatione illa iucunditas desideraretur, quae profecto magna in lectulis, at maxima in balneis reperiretur, nempe quae praeter suavissimum illum

o) Plin. H. N. IX, c. 54.

p) Plin. H. N. XXVI, 3. „impertito tum primum pensilia balnearum ad infinitum blandiente.“

q) Gesn. in Chrest. Plin. XC. not. 22.

r) Mercur. de art. gymn. III, 12. p. 252.

lum motum aquae delectationem adderent, dum mollissima blandaque titillatione singula corporis membra tangebant. Pergit deinde Mercurialis: „*si balnea pensilia ea fuisse intelligantur, quae supra tecta fierent, quomodo in illis maior illa voluptas, ob quam secundum Senecam et Plinium excogitata fuerunt, reperiretur, quam in aliis, non video.*„ Sed nonne ex casu illo aquae ex altitudine ductae eadem oritur titillatio? Deinde haud probabile videtur, magna illa labra aqua repleta laquearibus fuisse appensa: et monumentum illud apud Fabricium depictum omnem tollere videtur dubitationem.

De usu, quem expectaverit Asclepiades ex his balineis pensilibus in morborum curatione adhibitis, nil produnt scriptores. Sed haud difficile est perspectu, rite expensis effectibus, quos iam de balneis, de gestatione atque de lectulis pensilibus enarravimus s).

VII. BALNEA FRIGIDA.

§. 77. Profecto omni laude superior est Asclepiades, primus auctor, qui usum aquae frigidae medicum tanto favore praedicaret, ut inde cognominari se gloriaretur t). Nil quidem

H 5

enar-

s) Sic Bianchini disc. III. §. IX. ad structuram balnearum secundum Mercurialis sententiam provocans dicit: „Il primo attese al solo affinamento del piacere, rendendo l'acqua soavemente mobile in atto di lavarsi: il secondo cerco d'unire in un ajuto solo la virtu del bagno e della gestazione.„

t) Plin. H. N. XXVI, 5. „ipse cognominari se frigida danda praeferebat, ut auctor est M. Varro.„ Hinc colligit Hardui-

enarrant Veteres, quod certiores nos facere potest, de iis, quae ipse docuit: sed praeclara haud dubie erant eius praecepta, quae tanta ambitione amplexi sunt eius sectatores, methodici, pneumatici, et quae usque ad hodiernum diem omni opera a medicis vindicantur u).

Non solum aqua frigida lavari suadebat, sed de interno quoque eius usu verba faciebat. *Veheementer utile dicit aquam bibere, et frigidam lavari, quam ψυχρολῆσιαν appellant, et frigidam bibere v).*

Sic in diarrhoea, vel illa cum febre ac torminibus comitata, *frigidam assidue potionem esse debere contra priores auctores Asclepiades affirmavit, et quidem quam frigidissimam x).*

Ne vero credamus, sualisse Asclepiadem promiscue, ac sine omni discretione adhibita, aquae frigidae potum, enarrat Celsus, indicasse eum a balneo venientibus, atque sudantibus eam inutilem y).

VIII.

Harduinus ad h. l. Asclepiadem vocatum esse Δασίψυχρον, aut, ut Gesnerus in Chrest. Plin. coniecit, ψυχροδότην, ac imitationem lavacri frigidi, a quo ψυχρολῆσις nuncupatus est.

u) De usu aquae frigidae enarrantur nonnulla infra cap. VIII, ubi de hydrophobia sermo est. Cf. Plin. H. N. XXV, §. 38. Dio Cass. lib. LIII, cap. 30. De Cassio, Asclepiadis sectatore vid. Cels. in introd. Cf. Prosp. Alpin. de medicina method. lib. V, cap. 7. Bianchini disc. III, §. VIII.

v) Cael. Aurel. morb. acut. I, 14, p. 44.

x) Cels. IV, 91.

y) Cels. I, 3. Cf. Bianchini disc. II, §. XIII.

VIII SPIRITVS COHIBITIO.

§. 78. *Spiritus cohibitionem* inter exercitationes et praecipue apotherapeuticas ab optimis gymnasticis repositas fuisse memoriae tradidit Galenus z). Fit autem, ubi omnibus musculis thoracis, qui circa costas cernuntur, intentis atque coactis, expiratio intercipitur a). Duplex est spirationis cohibitio, qua utuntur medici: siquidem aut tenduntur musculi thoracis, remissis iis, qui sunt in septo transverso atque abdomine, ut facilius excrementa deorsum truantur, aut hi quoque tenduntur, ut ea quoque viscera, quae sub septo sunt, exercitationis fructum experiantur. Semper vero et thorax et abdomen cingitur fasciis quibusdam (ἀμματα) quo facilius ac felicius succedat exercitatio. Effectus, qui inde corpori redundat, est, ut excrementa, quae latent in thorace et abdomine eliminantur, calorque animalis augeatur b).

An ipse Asclepiades spirationis cohibitione usus sit auxiliū atque medicinae loco, ignoramus, cum scriptores nil eiusmodi memorent. Id vero refert Galenus, edixisse eam noxiam, quod caput inde oppleretur c). Id quod bene ab Asclepiade observatum est, atque quotidiana confirmatur experientia. Nimirum, spiratione

H 4

im-

z) Galen. de tuend. valet. lib. III. p. 245 T. IV.

a) Galen. l. c. ἐπειδὴν ἄπαντας ἐντειναντάς τε καὶ προσείλαντας τὰς μῦς τῷ θώρακος, αἱ κατὰ τὰς πλευράς εἰσὶν, ἐπέχουμεν τὴν ἐκπνοήν.

b) Mercurial. de art. gymn. III, 6, p. 203 sq. VI, 4, p. 353.

c) Galen. l. c. p. 247.

impedita, sanguinis ex capite refluxus intercipi-
tur, quo fit, ut eius copia caput oppleatur, ve-
nae arteriaeque distendantur, oculi intumescant,
facies rubefiat, et parum absit, quin status apo-
plecticus oriatur.

VINVM EIVSQVE VSVS MEDICVS.

§. 79. Ad res illas, ob quas Asclepiadis me-
thodus medendi praecipue inclaruit, sed multis
quoque adversariorum obtrectionibus, quin
conviciis obnoxia fuit, in primis pertinet vi-
num, eiusque usus, quem in morbis profligan-
dis proprium sibi fecerat. Omnem movet lapi-
dem Caelius Aurelianus, ut hanc ob rem clarum
Asclepiadi nomen detrahat. Quisquis vero pau-
lo accuratius perlegerit, quae in Caelio adum-
brata deprehendimus, inficias ire non potest,
Asclepiadem cum de vino aegrotis propinando
sermocinatur, dignum esse, qui summis artis
nostrae hominibus adnumeretur. Operae igitur
pretium facturi videmur, cum pauca illa, quae
ad nos pervenerunt memorata, ex farragine ob-
trectionum vindicamus atque eruimus.

Ad communia auxilia numerat vinum d) hinc in illo libro, quem de communibus adiu-
toriiis scripserat, mentionem eius facit, pluribus
vero in illo de vini datione. (Vid. supr. Cap.
III.) In libro de communibus adiutoriiis, ut-
riusque virtutis vinum dixit. „Sicut enim, ait,
*coagula densant atque extenuant lactis naturam,
cum caseus ex lacte crassescat, ac materia exinde
tenuior*

d) Plin. H. N. XXVI, 3.

tenuior ut magis liquida fiat, quam Graeci ὀρεῖον appellant, atque haec contraria eadem virtute suffecta separentur. Non aliter et vinum vi quadam suae percussione, plurimam nutrimenti partem densare accepimus, atque in se cogere, plurimam vero resolvere ac dirarare, et tenuem facere., e) Risum hanc ob rem effundit Caelius: sed quis nescit, lac vino mixtum ad coagula cogi? Haud dubie hacce experientia edoctus putat Asclepiades, eandem sortem experiri succum nutritium, vino commixtum. — Sed profecto ne verbo quidem cogitavit Asclepiades, ut hac vini virtute usum, quem de eo in phrenitide periculosa curanda fecit, probaret: enarrabat hanc experientiam virium vini explorandarum causa institutam in libris de communibus adiutoriis, ut veritatem physiologicam experimentis ac usu erutam. Caelius vero, Asclepiadi ob vinum in phrenitide perniciose propinatum oppugnaturus, repetit hancce experientiam, eo animo, ut probet, Asclepiadem sibimet ipsum contradixisse. — Sed quam ob rationem vinum dederit phreniticis periculosis, paulo inferius videbimus, ubi elucebit, egregie illum aegrotis phrenitide labefactatis hac medicina consuluisse.

Pergit Cael. l. l. his verbis: „dicit (Asclepiades) vini tutam potationem in passionibus tardis magis, quam in celeribus, vel acutis: et in his, qui dimissionibus relevantur, magis, quam in his, qui continuatione vexantur: et senibus magis, quam in iuvenibus: et praepurgatis, clystere,

H 5 vel

Ⓢ Cael, Aurel. morb, acut. I, 15, p. 58.

vel sitientibus, magis, quam plenis cibo: et inchoantibus ac deficientibus febribus magis, quam summa tenentibus: et post accessionem potius, quam ante ipsam.,, Ecquis non summa laetitia perfunditur, talia praecepta lectitans? Nonne Asclepiadi iure meritoque debetur nomen medici egregio iudicio pollentis, omnia, quae ad artis exercitium spectant, eximio ingenio diiudicantis? Nonne nostris quoque temporibus medico maximum est decus atque ornamentum, ut in remediis adhibendis respiciat res illas, quae eorum usum promiscuum non permittant? et eximie his virtutibus ornatus conspicitur Asclepiades. Laudat et propinat aegrotis vinum, sed non promiscue adhibet, empirica cognitione ductus, aut aliarum auctoritate occaecatus: bene internoscere valet res illas, quae usum eius suadent, ab illis, quae eum prohibent. Respicit morbum ipsum, respicit eius tempus et statum, respicit aetates, et alia quae huc pertinent.

Nunc quaestio oritur, quibus rationibus motus, et in quibus morbis, perhibuerit Asclepiades vinum, quasque in eo putarit abditas esse vires? — Primum multi, quorum curationem tradit Caelius, nos docent morbi, Asclepiadem proficuum putasse vini usum ad debilitatem, laxitatemque tollendam, et reconvalescentibus ad vires morbo exhaustas restituendas *f*). Huc pertinet quoque, quod vim vitae sopitam
vino

f) Cael. Aurel. morb. acut. I, 15. p. 49. morb. acut. II, 22. p. 132. morb. ac. III, 21. p. 263. morb. cur. II, 1. p. 365. morb. chr. II, 7. p. 386. Cels. III, 21.

vino excitari crederet g). Id vero, quod omnes vere, qui hucusque Asclepiadis historiam tractarunt, quam maxime male habuit, est, quod persuasissimum sibi haberent, Asclepiadem dedisse quoque vinum febricitantibus. Sed omni, qua par est diligentia locos illos, quibus suffulciri videbantur perlegi, et nihil inveni, quo commoveri possem, ut eorum sententiae calculos adiiicerem. Operae igitur pretium est, ut paucis de ipsis illis locis dispiciamus. Utique verum est, Caelium Aurel., enarrare, Asclepiadem iussisse *vinum febricitantibus dari*, sed ipse quoque admonet, dedisse *adiecta discretione h)*.

Nimirum fere semper in fine febrium vinum suadebat ad vires exhaustas corroborandas, atque excitandas. Probant hoc loci ex Caelio petiti, quos cum maxime memoravimus, quibus addere iuvabit Celsum i). Cum vero propinaret vinum in curatione phrenitidis perniciosae et passionis cardiacae, haud dubie nil aliud fecit, quam quod nostra quoque medendi ratione confirmatur, nempe, in statu morborum putrido aut nervoso nullum vino superius esse remedium. — Aegrotis lethargo affectis permittere solebat vinum, sed minime, ut feбри inde medicina fieret, ut potius stuporem tollere cogitaret. De his fusius sermocinandi opportunior locus erit infra Cap. VIII.

Occur-

g) Cael. Aurel. morb. ac. II, 9. p. 87.

h) Cael. Aurel. morb. ac. I, 14. p. 43.

i) Cels. III, 14.

Occurrunt nobis scripta veterum evolventibus varia vinorum genera, quae vel natura ipsa diversa erant, vel arte ita condita, ut plane aliam induerent indolem. Quam vinorum variam naturam Asclepiades semper respiciebat, nec idem esse putabat, qualecunque esset vinum, quod aegrotis suaderet. — Notum est uni cuique, qui vel ad limites tantum veterum monumentorum accessit, veteres, quod ad quotidianum atque consuetum vini usum attinet, quam sobrie ac modeste se gefisse. Fere enim semper bibere solebant vinum aqua commixtum, ita ut plurima miscelae pars esset aqua. Quid mirum igitur, veteres medicos liberiolem ac largiolem vini usum concessisse aegrotis, ut vel febricitantibus ei non prorsus interdicerent *k)* Asclepiades quoque huic consuetudini obtemperabat, ut illud vinum maximam partem aqua commixtum propinaret. Sed interdum mutare solebat hancce vini et aquae rationem. Sic in catarrho vini ita temperabat, ut uni cyatho aquae unum vini admisceret, quo vini et aquae quantitas coaequeretur *l)*. In passione cardiaca jubet vinum meracum non mixtum dari *m)* putabat nempe, vino meraco maiorem vim constringendi ac roborandi inesse. — Ut vero semper variam temperandi vini rationem respicere solebat sic etiam alias res medicinae causa addere interdum e re esse putabat. Sic legimus, ex sueto veterum more admisceri iussisse vino aquam marinam

k) vid. Mercurial. Var. Lect. lib. I. cap. 18. et Le Clerc. Hist. de Med. II, 3, 7.

l) Cael. Aur. morb. chr. II, 7. p. 386.

m) Cael. Aur. morb. ac. II, 39. p. 176.

vinam quod vini factitii genus appellatum est τεταλασσωμένον n). Persualum nimirum sibi habebat, ex aqua marina adiecta vinum nancisci maiorem vim excitandi, corroborandi atque constringendi, citiusque ad omnes corporis partes labi o). Id quoque vini genus, quod mulsum audiebat, saepius aegrotis propinabat p). Huic mulso interdum et alias res addebat ut rutam et hyssopum, vel polentam q). Eodem modo etiam discrimina spectabat, quae ex terra nativa vinis insunt. Sic Caelius Aurel. admonet, dedisse febre typica laborantibus vinum *Samo-thracium* r).

Quod ad copiam attinet, quam vini exhibuit, aut tempus eius dandi, semper respicere consuevit, naturam vel vini vel aegroti, tempus et statum morbi, vel eius indolem, et in univ-
 versum omnia, quae circa hasce res cadere solent. Sic in febre intermittente tres sextarii partes bibere iubet s) maiorem quantitatem lethargis, quam phreniticis t), noctu, diu, atque
 iugiter

n) Cf. Bernard. ad Theoph. Nonn. cap. 69. p. 249. To. I.

o) Cael. Aurel. morb. acut. I, 15. p. 55. morb. ac. II, 39. p. 175.

p) Cael. morb. ac. I, 15. p. 51. de mulsi confect. vid. Oribasi. collect. medic. V. c. 25. Aet. Tetr. I. Serm. III. cap. 62. sqq. Plin. H. N. XXII, 53.

q) Cael. Aurel. morb. ac. II, 22. p. 152. morb. ac. III, 21. p. 263.

r) Cael. Aurel. morb. ac. I, 14. p. 43.

s) Cael. Aur. morb. ac. I, 14. p. 43.

t) Cael. Aur. morb. ac. II, 9. p. 87.

iugiter in passione cardiaca u)- Optimum vero tempus, quod vino dando aptissimum putavit, est finis morborum, praecipue febrium, ut iam demonstravimus. *Probat quoque vinum dandum post cibum: siquidem solum facile penetret, ac pertransseat corpora, non aliter, quam si sine ulla faece per liquatoria fundatur, quorum cavernae, nullis obstantibus, facile accipiunt atque reddunt accepta. At si post cibum, inquit, datum fuerit, manebit, non aliter, quam si cum faece, ut supra dictum est, in liquatoria fundatur v)*

Haec sunt, quae de ratione, qua Asclepiades vinum in vincendis morbis usurpavit, proferre operae pretium putavimus. Luculenter ex his elucet, maximas ei addidisse laudes, ut vel diceret, *vini utilitatem vix deorum potentia aequari posse x)*, bene ac egregie vires eius varias perspexisse, maximisque in arte nostra viris ad numerandum esse ob usum, quem de eo in morborum curatione fecit. Iam inter antiquiores medicos *Cleophrantus* quidam vini rationem illustraverat, cuius viri pleraque praecepta secutus est *Asclepiades y)*, ita tamen, ut magis praeceptorum auctor esse videretur. Hinc *Apuleius*: „*primus etiam vino opitulanti aegris reperit, sed dando scilicet in tempore, cuius rei observationem probe callebat.*„ z)

DE

u) Cael. Aur. morb. ac. II, 39. p. 175.

v) Cael. Aur. morb. ac. II, 39. p. 176.

x) Plin. H. N. XXIII, 22.

y) Plin. H. N. XXVI, 3.

z) Apuleius in Florid. IV. p. 276. cf. Plin. H. N. VII, 37.

DE VSV MUSICES IN MORBORVM CVRATIONE.

§. 80. Lis fuit et est inter medicos, an musicae ulla sit tribuenda vis in morborum curatione, nec minus disputatum est, quae sit illa. Sunt, qui plane eius vim negent: sunt, qui affirmant, atque ab horum sententia stat Asclepiades, cuius nonnulla extant apud auctores momenta, ex quibus quodammodo colligere licet, quod emolumentum exinde corpus morbosum capere sibi finxerit a).

Quantum ex iis, quae enarrant scriptores, elucet, praecipua musicae vis secundum Asclepiadis sententiam statuenda est in iis morbis, in quibus mens est affecta. Hinc *phreneticorum mentes morbo turbatas, saepe per symphoniam suae naturae reddidit b)*. Eadem ex ratione praecipit cantilenam esse adhibendam in maniae curatione. Pluribus secundum eius sententiam sic loquitur Caelius: „*utuntur etiam cantionibus tibiarum varia modulatione: quarum alteram phrygiam vocant, quae sit iucunda atque excitabilis eorum qui ex moestitudine in furore noscuntur: aliam diram, vel quae occupata mente pudorem suadeat, iniecto rigore, ut in bello, quam dorion appellant, in iis, qui risu, vel puerilibus cachinnis afficiuntur,*„ c) Huc pertinet, quae eadem

a) vid. Biancuini disc. III, §. X. Roger. tent. de vi soni et musices in corp. hum. (Aven. 1758.) §. 251. p. 99.

b) Cenforin. de die natal. cap. 12.

c) Cael. Aurel. morb. chr. I, 5. p. 337. Placet magis alia lectio, quae sic se habet: — *aliam Lydiam, vel quae ira occupat.*

dem mente, qua Asclepiades, egregie memoriae tradidit in phrenitidis cura Celsus, sic verba faciens: „adversus autem sic insanientium animos gerere se pro cuiusque natura necessarium est. Quorundam enim vani metus levandi sunt: sicut in homine praedivite famem timente, incidit, cui subinde falsae hereditates nunciabantur. Quorundam audacia coercenda est, sicut in his fit, in quibus continendis plagae quoque adhibentur. Quorundam etiam intempestivus risus obiurgatione et minis prohibendus est. Quorundam discutiendae tristes cogitationes: ad quod symphoniae et cymbala strepitusque proficiunt d).

ADVMBRANTVR RES QVAEDAM MVLTIV MOMEN-
TI, QVAS SEMPER SECVTVS EST ASCLEPIADES
IN MORBORVM CVRATIONE.

§. 81. 1. Iam ex pluribus, quae hucusque enarravimus, intelligere licuit, quam egregie se gesserit Asclepiades circa doctrinam suam condendam stabiliendamque, Vidimus quoque, quam illi summa debeat laus, quae in medicos aegro-

occupatae menti pudorem suadeat: aliam iniecto vigore ut in bello, quam Doricam appellant, in iis, qui risu vel puerilibus cachinnis afficiuntur. Toto perlecto hoc Caelii capite, nullus dubitare potest, quin haec sint descripta ex Asclepiadis libris. Nimirum Caelius percenset varias maniae curandae rationes, nullis auctorum nominibus additis. In fine vero capitis (p. 338.) dicit: „quae ne falsa putentur, erunt denuntiandae personae, atque librorum nomina designanda. Asclepiades secundo adhibendam praecepit cantilenam. „

d) Cels. III, 18.

aegrotis opitulantes cadere potest. Vidimus, nil neglexisse, quod unquam medicum circa aegrotorum lectulos viventem decet. Id semper ei erat ratum, nil certi de morbis, eorumque cognitione ac curatione edicere, cum probe sciret, quam coelo, aere, aetate, regionibus, vitae genere, aliisque id genus rebus, et morbi ipsi variarentur, et medicamentorum vires. (§. 69. §. 79.) Quo magis eniteant merita eius hanc ob rem, liceat addere sententias sectatorum, quae profecto veram redolent magistri mentem. Caelius sic verba facit e):

„Quidam medici, ex quibus sunt Asclepiadis sectatores, etiam attendunt aeris qualitatem, quam Graeci *κατάστημα* vocant, et tempus et antecedentes causas, et naturam et aetatem. Aeris inquirunt habitum, ne is caleseat, quod eius causis plurimos afficiat, ut saepe oculorum inducat lippitudines, vel ulcera. Tempus autem, ut aestatis finem vel autumnum. In his enim aiunt hanc frequentare passionem (phreniticam). Antecedentes inquirunt causas, ut violentiam vel vigilias, ac iuges adustiones: naturam inquirunt aegrotantis, ut si fuerit mente mobilis, atque iracundus, vel in disciplinis literarum exercitatus, aut capite debilitato, et facile inflationem sentienti, vel si quoties aegritudine afficitur, facile alienatione vexetur: aetatem inquirunt, si iuvenis. Omnia quidem sunt providenda, non enim ex uno vel duobus, sed ex multis concurrentibus, significatio firmatur: unum etenim quiddam etiam ad aliud quiddam commu-

e) Cael. Aurel. morb. ac. I, 2, p. 12, 1q.

commune est. At vero in unum conveniens multorum concursus, discretionum facit intelligentiam prominere.,

Eadem ratione in curatione tetanicorum discrimen advertit, quod inter naturam puerorum, mulierum ac virorum intercedit *f)* In medenda phrenitica passione respicit anni tempestates, iisque adaptat copiam potus *g)*.

2. Asclepiades officium esse medici dicit, *ut tuto, ut celeriter, ut iucunde curet h)*. Egrege deinde addit Celsus, fere periculosam esse nimiam et festinationem et voluptatem, hac vero esse utendum moderatione, ut, quantum fieri potest, omnia ista contingant, prima semper habita salute. Quod vel ab Asclepiade ita esse servatum, ut semper primum haberet rationem salutis, nemo est, qui dubitet. Ipse Celsus enarrat primis febris diebus nil eum curasse, utrum medela aegrotis esset voluptati nec ne, atque ideo falli, qui per omnia iucundam eius disciplinam esse contendunt. *Is enim ulterioribus quidem diebus cubantis etiam luxuriae subscripsit: primis vero tortoris vicem exhibuit i)*.

3. No-

f) Cael. Aurel. morb. ac. I, 15. p. 51.

g) Cael. Aurel. morb. ac. III, 8. p. 215.

h) Cels. III, 4.

i) cf. Dor. Christ. Erxlebiae diss. exponens quod nimis cito ac iucunde curare saepius fiat causa minus tutae curationis. Hal. 1754. et Juncker. in progr.

3. Notum est, ante adventum medicorum Graecorum medicinam fuisse Romanis nullam aliam nisi quam quilibet sibi ipse faceret. Mens superstitionibus adeo erat occaecata, ut, simulac morbis vexarentur, statim confugerent ad deorum opem, ad auguria, fascinationes, decantationes, aliasque id genus medicinas superstitionis: medicamenta, quibus utebantur ea erant, quae quilibet paterfamilias propria ac hereditaria cognitione perspecta habebat: vige-
bant medendi rationes anxiae ac rudes, quae magis augebant aegrotis cruciatus, quam levamen eis praestabant. Instar omnium hic memorari potest Catonis medicina domestica. Asclepiades, cum Romam veniret, imprimis curavit, ut molestam illam medicinam tolleret, atque inde hominum captaret favorem. Hinc ait Plinius: „*Asclepiadem adiuvere multa in antiquorum cura nimis anxia et rudia, ut obruendi aegros veste, sudoresque omni modo ciendi; nunc corpora ad ignes torrendi, solesque assidue quaerendi, in urbe nimborosa, immo vero tota Italia.*“, k) Credula ac superstitiosa hominum mens eo usque pervenerat, ut et herbis magicas impertiret virtutes, quorum nonnullas enarrat Plinius l). Sed cum iam multi essent, qui ipsi vanas perspicerent virtutes illas, nil fere impedimento erat Asclepiadi, quo minus omnem illis detraheret fidem. Idem haud dubie denotare voluit Plinius, perhibens: „*supra omnia adiuvere eam magicae vanitates, in tantum evectae, ut abrogare herbis fidem cunctis possent.*“, m)

I 2

4. Pro-

k) Plin. H. N. XXVI, 3.

l) Plin. l. c. cap. 4.

m) Plin. l. c.

4. Profecto verum est, quod Celsus dicit, *eum recte curaturum, quem prima origo causae non fefellerit n)*. Quod Asclepiadis menti fuisse fixum ac perceptum, cuncta eius nos certiores facit doctrina, et Plinius refert, eum totam medicinam ad causam revocasse o). Hinc intelligere possumus, qua re ductus perhibuerit sectam empiricam nullis nixam firmis administriculis p).

5. *Laudat etiam in salutaribus praeceptis vitae varietatem. Item habitudinem athleticam negat esse tutam r)*.

Alia multa, quae hic adhuc desiderantur, reservavi, cum melius pertractari possint in capite sequente.

n) Cels. in praefat.

o) Plin. H. N. XXVI, 3.

p) Galen. de subfigurat. emp. cap. 13. p. 346. To. II. edit. Chart.

q) Cael. Aurel. morb. ac, I, 14. p. 44.

CAP. VIII.

De morborum cognitione et curatione secundum Asclepiadis doctrinam.

§. 82.

ÆGRITVDINVM DIVISIO.

Communem ægritudinum divisionem secutus est Asclepiades, cum eas statueret *acutas* sive *celeres*, et *chronicas* sive *tardas*: alias *cum febribus*, alias *sine febribus*. Morbus ei nuncupatur *celer*, qui repente oritur, et celeriter solvitur r).

FEBRIS.

§. 83. Febris diagnosis in hisce describitur nominibus Asclepiades: *est fervor plurimus in omnibus sive plurimis corporis partibus, commutatio-*

I 3

ne

r) Id evidenter elucet ex Cael. Aurel. *morb. chr.* III, 8. p. 469., ubi enarrat, Asclepiadem perhibuisse hydropem vel celerem vel tardum: alium cum febribus alium sine febribus. Pergit deinde Caelius: „*hoc siquidem communiter etiam aliis specialibus passionibus adscribens, non advertit, quoniam proprio nomine celer dicitur passio, non sola, quae repente conficitur, verum etiam ea, quae celeriter solvi posse monstratur.*

ne pulsus in vehementem ob obtrusionem facta., s).
 Putat vero, haec signa quoque adesse posse,
 quamvis aeger nulla laboret febre, atque ideo
 dicit, tunc tantum ea significare febrem, si nul-
 la alia adest causa manifesta, cui ortum debere
 videantur t).

Haec sunt febris signa, quae medici, ex
 quo febricitantes conspicerere licuit, diagnostica,
 et ad hodiernum usque diem immutata statue-
 runt. De eorum causa vero atque origine in-
 infinitas fere abeunt sententias. Etenim quili-
 bet ea principiis doctrinae, cuius vel auctor est
 vel fautor, accommodare, atque exinde systema
 suum stabilire studet ac firmare. Ut Erasistra-
 tus illa tribuit transitioni sanguinis ex venis in
 arterias; ut Herophilus ea opinatur signa boni
 sanguinis: sic Asclepiadi sunt signa obtrusionis
 corpusculorum, quae fit in meatibus u). Duo-
 bus igitur utitur Asclepiades argumentis, ut pro-
 bet occasionem, qua generatur febris, quorum
 alterum est, quod in nobis sunt quidam, qui
 mente perspiciuntur, meatus inter se differentes
 magnitudine ac forma: alterum, quod undique
 parti-

s) Cael. Aurel. morb. ac. II, 35. p. 151.

t) Cael. Aurel. morb. ac. I, 14. p. 42. Nempe dicit ibi
 Caelius: „februm ponunt (Asclepiades eiusque sectato-
 res) signum fervorem plurimum, atque immutationem
 pulsus in vehementia, nisi ex aliqua haec manifesta fuerint
 causa., Singula igitur signa nil probant, sed omnia ad-
 esse debent, quae originem debentur corpusculorum ob-
 trusioni.

u) Sext. Emp. adv. Logic. II. l. 220. p. 499. ὡς ἐνστάσεως
 νοητῶν ὄγκων ἐν νοηταῖς ἀραιώμασι.

particulae humoris et spiritus ex moleculis seu corpusculis colliguntur v). Quae corpuscula igitur, si impedimento quodam in cursu per meatus intercipiuntur, febres excitant.

I 4

Ex

v) Sext. Emp. (adv. Geom. l. 5. p. 311.) aliud tertium addit argumentum, nimirum, quod perpetuo a nobis emittuntur vapores vel plures vel pauciores, prout variae res eorum copiam aut augent, aut minuunt. Operae pretium est, ipsa eius verba legere, quae sic se habent: *Ἰτω γὰρ τρισὶν ὑποθέσει κεχρησθαι Φαμέν τὸν Ἀσκληπιάδην εἰς κατασκευὴν τῆς τὸν πυρετὸν ἐμποδίσσης ἐνστάσεως· μιᾷ μὲν, ὅτι νοητοὶ τινες ἐν ἡμῖν πόροι, μεγέθει διαφέροντες ἀλλήλων· δευτέρῃ δέ, ὅτι πάντοθεν ὑγρῶ μέρη καὶ πνεύματος ἐκ λόγων θρωγῶν ὄγκων συνηράνισκι δι' αἰῶνος ἀνηρημῆτων· τρίτῃ δέ, ὅτι ἀδιαλειπτοὶ τινες εἰς τὸ ἐκτὸς ἐξ ἡμῶν ἀποφοραὶ γίνονται, ποτὲ μὲν πλείους, ποτὲ δὲ ἐλάττους, πρὸς τὴν ἐνεσθηκῆσαν περίστασιν* Per tertium hoc argumentum intelligere voluisse Sextum Empiricum transpirationem, quae perpetuo viget in corpore sano, in aprico est, nec est, quod dubitemus, quin eam explicarit Asclepiades eadem ratione, qua fiunt secundum eum omnes corporis secretiones. Nempe ut corpuscula ex cibis in ventriculo digestis tendunt ad vesicam urinariam, ibique eliminantur, sic eadem corpuscula meant ad cutim, ibique, materiam transpirabilem constituentia, perpetuo emittuntur. Idem sibi persuasum habet Bianchini disc. II, §. II, sic verba faciens: „E mediante il vario diametro de pori accade la separazione de' fluidi diversi, che servono a nutrire, o accrescere, o amollire tutte le parti componanti gli organi nostri; e tutta si mantiene la continua transpirazione universale..” Docet id quoque usus frictionis atque gestationis, quibus viae apertiores fiunt, corpusque diraratur. Cael. Aur. I, 15 p. 52. supra §. 72. Forfitan quoque sub vaporibus illis rectius intelliguntur non solum materia transpirabilis, sed in universum omnes humores secreti, qui, aequae ac illa, quotidie ac fere perpetuo

Ex iis vero, quae supra enarravimus, per-
 spectum iam habemus, Asclepiadem duplex sibi
 finxisse genus corpusculorum, quae per meatus
 feruntur, corpuscula ipsa, et spiritum. Corpuf-
 cula sunt vel maiora vel minora: spiritum con-
 stituunt minutissima. Putat ergo, omnem feb-
 rium differentiam spectari in causa viam occlu-
 dente, diversasque eas esse, prout causa sit sita
 in corpusculis, aut in spiritu. Corpusculorum
 stagnationes efficiunt febres vehementes, ut
 phrenitin, lethargum etc. spiritus vero, cetero-
 rumque turbationes eas, quae sunt leviores, fa-
 cileque solvuntur x).

Ut varium febrium intermittentium ty-
 pum explicet, confugit quoque ad variam cor-
 pusculorum magnitudinem. Typum quotidia-
 num putat fieri maiorum statione corpusculo-
 rum,

tuo e corpore emittuntur. Ex his igitur colligo, forsitan
 putasse Asclepiadem, vapores illos interceptos (trans-
 pirationem suppressam, sive alias secretiones retentas) ef-
 ficere, ut facilius oriatur obtrusio, illosque huius esse
 causam. Quod ut credamus, suadet et tota Asclepiadis
 doctrina, et methodus medendi, quam febrī opposuit, ut
 statim videre licebit. Hinc nescio, quid sit, quo commo-
 tus Sprengel (Verf. einer pragm. Gesch. der Arzneik. p.
 445.) edixerit: „Das Fieber erklärte er durch verstärkte
 Ausdünstung dieser Atome, wobei es jedoch zu vermuthen
 ist, daß der Referent den Sinn des Bithyniers nicht recht
 gefaßt hat.“

x) Cael. Aural. morb. ac. I, 15. p. 42. „Varias, inquit,
 fieri passionēs, locorum aut viarum differentia, et non om-
 nes statione corpusculorum, sed certas hoc est, phrenitim,
 lethargiam, pleuritim, et febres vehementes: solubiles vero
 liquidorum atque spiritus turbatione.“

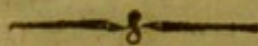
rum, quae citius faciliusque moveri possunt: typum vero tertianae febris, cum obtrusio facta sit corpusculis minoribus, quorum cursus difficilius restitui potest, quaeque serius exantlantur atque eliminantur: typum denique quartanae, si minutissima in causa sunt, quae difficillime impelli possunt y).

Ex his egregie quoque intelligere possumus, qua in re situm sit secundum Aesclepiadis sententiam discrimen inter febres, quae typo continuo et, et eas, quae intermittente incedunt. Omnis res redit ad stagnationem corpusculorum vel leviolem vel vehementiorem: quae si vehementer stagnant, excitant febrem continuam vel continentem: si levior est stagnatio, oritur febris intermittens: si turbantur tantum humores, vel spiritus, leviores sunt febres, quae mox solvuntur z).

Varia decurrunt febres stadia: accrescunt ad summum usque vigorem, et decrescunt. Re-
I 5 levian-

y) Cael. Aur. l. c. 1., Item typum quotidianum maiorum corpusculorum statione fieri asseverat: Cito etenim inquit ea exantlari atque impleri: tertianum vero minorum statione corpusculorum: Item quartanum, minutissimorum. Difficile enim impleri atque exantlari possunt.

z) Cael. Aurel. morb. ac. I, p. 3. „quomodo enim febrem illam vehementem dixit, cum de causis tractaret, quae per stationem vel obtrusionem fuerit; illam vero solubilem, atque levem, quae ex turbatione fuerit liquidarum materialium, atque spiritus, sic etiam phreniticam passionem dixit esse vehementem, quae statione vel obtrusione fuerit effecta corpusculorum. „

levantur febricitantes lucis initio, vespere accessiones augentur. Natura, inquit, vespere ob aeris crassitudinem densata inflat corpora, atque initium generat accessions a).

Haec sunt, quae nobis innotescunt de corpusculorum obtrusione, et Caelius ipsis Asclepiadis verbis sic loquitur:

„At quae statio corpusculorum, sive obtrusio in qualibus, vel ex qualibus corpusculis fiat, atque etiam quomodo ea quae partibus eveniunt, totum commoveant corpus, ac febres generent, in his, quae decimo libro scripsimus enodavimus. Nec enim febres inquit, causae generant, sed febricitare,, b).

Forfitan vero ex aliis, quae ex Asclepiadis doctrina circa febrem comperta habemus, certi quid eruere possumus circa quorundam symptomatum exortum atque naturam. Quod attinet ad calorem auctum, qui in febribus sentitur, ad exortum eius in statu sano redire debemus. Sci-
mus

a) Ex iis, quae supra de somni exortu audivimus, scimus, accedere eum, si humores, praecipue spiritus, ob aerem per totum diem corpus alluentem, crassiores fiunt: scimus quoque, illos tunc magis tendere ad partes internas. (§. 39. §. 52.) Facile igitur recens oriri potest obtrusio, atque exinde recens febris accessio.

b) Asclepiades distinxisse videtur *febrem* et *symptomata* quibus constituitur, sive *febricitare*. Obtrusio est causa febricitandi, (quae vox est *κατηγορία*, *scriptio* sive *partitio*) febricitatio vero est causa *febris ipsius* (*προσηγορία* appellatio.) Vid. Cael. morb. ac. I. p. 4.

mus vero, statuisse eius sedem in minutissimis illis corpusculis quae spiritum constituunt. (§. 48. not. f.) Ut igitur inde explicet calorem febrilem, statuit maiorem percussum atque affricationem corpusculorum. Nimirum cum materies illa calorifica non solum per tenues vias transeat, sed omnibus corporis humoribus (corpusculis maioribus et minoribus) sit commixta, (46. not. y.) non potest non in febre ex corpusculorum maiori percussione oriri calor auctus c).

Contraria ratione explicasse videtur frigus sive rigorem. Nimirum Galenus enarrat, Asclepiadem, cum omnem febrim per quasdam corpusculorum in meatibus obstructions concitari statueret, febrium differentiam in magnitudine meatuum varia poneret, ex hac in variis meatibus maioribus vel minoribus obstructione exorta ostendisse etiam quibusdam febribus sane necessario adiunctum esse rigorem, quibusdam non d).

Iam

c) Cael. Aur. morb. ac. I p. 7. „aliud cum febribus quidem, sed ex causa obtrusionis membranarum natis, febres oriuntur parvae atque mitiusculae, cum in minutissimis fiunt plagae sive percussa, atque adfricationes, quae corpori minimum accendere fervorem possint., idem p. 8.

d) Galen. de trem. palp. etc. p. 369. T. III. Ασκληπιαδης γένε δ' μόνον τὸ θερμὸν, ἀλλ' ἔδ' ἄλλην τινὰ τιθεὶς ἐμφυτον δύναμιν, ἅπαντα πυρετὸν ἐπιτίσιν ἐμφραξέσιν ὄγκων ἐν πόροις αἰεὶ συνίσασθαι λέγων, ἐν μεγέθεσι πόρων τὴν διαφορὰν τιθέμενος αὐτῆ, ἅτω Φιλοτεχνεῖ δεῖκνυσθεῖς τισὶ μὲν ἀνεγκυη εἶγος ἐξεύχθαι, τισὶ δ' ἄ.

Iam saepius a medicis observatum est, febres intermittentes, quae per longum temporis spatium corpus vexant, eius compagem tandem dissolvere adeo, ut tabescat, et prorsus emacescat. Id quod Asclepiades quoque compertum habuit, ut Caelius enarrat his verbis: „ait *Asclepiades quotidianum perseverantem non sine periculo esse, atque multos ex eo in alium morbum induci, hoc est, corporis defluxionem, aut hydropem venire, et quicquid potest per corporis debilitatem accedere,* e).

Quod superest, pauca hic facere debemus verba de Asclepiadis sententia, qua febrem adhiberi posse credidit ad curandos nonnullos morbos chronicos, qui pertinacissimi corpori inhaerent. Nimirum plures iam et experientissimi medici, qui morborum curationi assidue navarunt operam, observarunt, morbos chronicos pertinaciores interdum omnibus resistere medicinis, nec ulli earum cedere: sed qualicumque ratione febrim salutari exorta, statim discedunt ex corpore, cuius in intimis repagulis delitescere videbantur. Bene id perceptum ac notum erat Asclepiadi, qui, ut naturam ducem sequeretur, hisce in casibus febrem salutarem arte excitare studebat. Sic in passione tetanica adhibet clysteres acerrimos, atque vehementius operantes, salutarem putans ex his febrem generari, quo raptus sive adductio materiae e partibus patientibus ad intestina fiat f).

Nunc

e) Cael. Aurel. morb. ac. II, 10. p. 98.

f) Cael. Aurel. morb. ac. III, 8. p. 212. supra §. 68. Ex his forsitan colligi potest, Asclepiadem sibi finxisse, febrem,

Nunc operae pretium est, paucis differere de medendi ratione, quam generalem opposuit Asclepiades febribus quamque non tam medicamentis quam victus ratione instituit *g*) Cum statueret febrem exortam ex corpusculorum obtrusione, nil magis ei erat urgendum, nisi, ut solveret eam: deinde id semper respiciebat, ut vires aegrotis aut servaret, aut amissas restitueret *h*) Ut vero circa utramque hanc rationem rite se gerat, omni cum opera ac diligentia advertit accessiones ac remissiones febris. In illis febrim solvere studet, in his nutrit corpus. Ut primo curationis scopo satisfaciat, alvum ducere iubet, quo detrahatur ac solvatur obtrusio corpusculorum (§. 68.) et ad intestina pelliceatur. (§. 83. not. f.): propinat potus, quo aut minuat calorem, aut ipsam quoque solvat obtrusionem.

rem, seu potius obtrusionem ex qua proficiscitur, nisi semper, saepius tamen, iam natura solvi ac eliminari per intestina. Nam etsi criticos negat dies, tamen criticas evacuationes contendit. (§. 62.) Imitatur igitur naturam, iniicit acerrimos clysteres, quo pelliceat corpuscula stagnantia ad intestina.

g) Cels. III, 4. et supra §. 64—68.

h) Cels. l. c. „ febre vero ipsa praecipue se ad eius remedium uti, professus est. Convellendas enim vires aegri putavit luce, vigalia, siti ingenti: sic, ut ne os quidem primis diebus elui sineret. — Is enim ulterioribus quidem diebus cubantis etiam luxuriae subscripsit: primis vero tortoris vicem exhibuit.„ Quae vero Celsi verba utique non secutum esse Asclepiadem, ex multis elucet Caelii locis, et ad summum de prima tantam accessione febris intelligenda, ut ipse probe advertit. Caelius (morb. ac. I, 14 p. 43.) memorat, eo usque sitim perpeti debere aegrotum, donec pulsus concidat.

nem i). Inter febriles istas potiones eminent aqua, ptisana k), alica l), lenticula cum beta m), hordeum n), oryza, hyssopum o), aliaeque id genus res, quae huic proposito inserviunt. Simulac accessio evanescit, dimissioque incipit, permittit cibos, qui vero sunt humidi, aut humori certe quam proximi, utique ex materia quam levissima maximeque tenuissima p). Si

recens

i) Cael. Aurel. morb. acut. I, 15. p. 48 sq. morb. ac. II, 23. p. 132. morb. ac. II, 29. p. 144.

k) Foef. Oecon. Hippocr. f. v. Plin. H. N. XXII, l. 66.

l) Obesse videtur Plinius (H. N. XXII, l. 61.) sic perhibens: „alica res romana est, et non pridem excogitata: alioqui non ptisanæ potius laudes scripsissent Græci. Nondam arbitror Pompeii Magni aetate in usu fuisse, et ideo vix quidquam de ea scriptum ab Asclepiadis schola.„

m) Quam utramque Graeco nomine Asclepiades appellavit *σευτλοφακήν*. Cael. Aurel. II, 39. p. 175. Vid. Sotio Geopon. lib. XII, c. 15. Triller. Observ. crit. lib. IV, c. 13. p. 381. Foef. Oec. Hipp. f. v. *φακή* et *φανός*.

n) Plin. H. N. XXII, l. 65. Foef. Oec. Hipp. f. v. *κρίση*.

o) Foef. Oec. Hipp. f. v.

p) vid. loc. ex Caelio citati. — Cels. III, 4. „Antiqui quam integerrimis corporibus alimentum offerebant. Asclepiades inclinata quidem febre, sed adhuc tamen inhaerente.„ Idem l. c. „Asclepiades, ubi aegrum triduo per omnia fatigarat, quarto die cibum destinabat.„ Idem profert Cael. Aur. morb. ac. I, 14. p. 43. Item tempus dandi cibi non dimissione perfecta, sed accessionis declinatione dicit.„ Eadem ratione admonet quoque, cibum esse dandum tertia et quinta die, vitata die secunda et quarta quoniam alternis diebus febris exacerbatur. Cael. Aur. morb. ac. II, 22. p. 132. Notandum hic est, ex hacce Asclepiadis

Asclepiadis

recens advenit accessio, utitur denuo descripta methodo, et sic pergit ad perfectam usque febris solutionem. Tunc nutrit ac roborat corpus variis cibis ac vino. (§. 79.)

Id quod cum maxime enarravimus confirmatur ex iis, quae Celsus profert de curatione febris tertianae secundum Asclepiadis doctrinam., q) *Ipse (Asclepiades), si tertiana febris est, tertio die post accessionem dicit alvum duci oportere, quinto post horrorem vomitum elicere, deinde post febrem, sicut illi mos erat, adhuc calidis dare cibum et vinum r). Sexto die in lectulo detineri. Sic enim fore, ne septimo die febris accedat.,,*

In fine huius disputationis restat adhuc memoranda rara observatio, quam de febribus intermittentibus malignis Asclepiadi debemus. Notum est febres intermittentes incedere interdum accessionibus soporosis et oppressione capitis comitatas, easque quibusdam locis inesse endemicas. Sic Galenus, et Baglivius, qui Romae artem professus est, referant, tertianas duplices
Romae

Asclepiadis curandi ratione postea esse exortos cyclos methodicorum, id quod saepius adhuc videre locus erit in tractatione singulorum morborum.

q) Cels. III, 14.

r) Idem nos docet Caelius Aurelianus morb. ac. I, 14. p. 43. „Item in Samothracia clysterem, atque vomitum probat, circa vesperam pridie. Sed in his, qui periodicis typis afficiuntur, vomitum praeponit clysteri. — Typicis vero clysterem et vomitum et vinum Samothracium, atque ~~falsam~~ bibendum inquit.,, vid. sup. §. 66. 68. 79.

Romae esse frequentes ac malignas, quorum hic addit gravationem capitis (sive capiplenium) aeri Romano veluti endemiam. En! et Asclepiades noster idem iam observavit. Caelius Aurelianus eius observationes sic enarrat: „apud Romam, inquit, frequentare animadvertimus has febres, (tertianas duplices) cum corporis atque mentis oppressione, in similitudine lethargiae, quae secundo vel tertio in statu accessionis constitutae statim recalesfacto corpore, vel cessante vehementia, in resumptionem atque resurrectionem inmodicam revocant aegrotantes. At si levi figmento cessaverint, semel apprehenso aegro nullam resurrectionem dabunt, sed in sudores et respirationem celerem, in pulsam febricitantem desinunt, ac occidunt. Item similia de his scribit, et non semel, sed frequenter, dicens certa ratione mentis apprehensionem typorum in accessionibus fieri, atque hoc apud Romam frequentare, dans etiam causas, quibus haec singula fiant.,, s)

Enarrat quoque Caelius, veteres medicos hunc morbum novisse quidem, sed cum lethargo commutasse, quem Asclepiades diversum exhibuerit eique nomen catalepseos imperitiverit t).

„Medendi rationem tradens ait Asclepiades, si iam tardantibus atque insidentibus febribus apprehensiones vel oppressiones advenerint sensuum, atque in accessione vocis silentium fecerint, ceteris, ut supra diximus, similiter adhibitis, ante acces-

s) Cael. Aurel. morb. ac. II, 19. p. 99.

t) Cael. Aurel. l. c. p. 96.

accessionem tribus vel quatuor horis servatis, si venter non fluit, diagridii u) obolum cum tribus vel quatuor obolis castorei dabimus cum aqua: occipitium atque tempora capitis inungentes thapsia v), quam nos ferulaginem dicimus, aqua contrita, ut quendam sensum atque levationem mediocrem per corporis faciat superficiem. Cibos etiam inquit dandos solidiores, nisi praecordia fuerint in tumore constituta: quod si obsliterit, bibiles dabimus cibos., x)

Ex eadem Caelii enarratione elucere quoque videtur, suavisse Asclepiadem cuneos immit- tendos dentibus, quo patefiant, atque fomentan- dum caput succis frigidis, ut succo hederæ y).

PHRENITIS.

§. 84. Caelius Aurelianus in toto morbo- rum acutorum libro primo in phrenitidem in- quirat, ibique fusius quidem, sed non distincte ac accurate satis, ut rite de his iudicium inter- ponere possimus, Asclepiadis sententias profert atque explodit. Summa vero diligentia uti de- bemus, et in hac et in aliis passionibus, quas Caelius secundum Asclepiadem enarrat, expo- nendis. Nam primum ipse non intellexit doc- trinam

u) Plin. H. N. XXVI. l. 39. Diagridium est succus tithy- mali, et inservit purgando ventri.

v) Plin. H. N. XIII. l. 45.

x) Cael. Aurel. morb. ac. II, 12. p. 108.

y) Cael. Aurel. l. c. p. 109.

trinam Asclepiadeam, ut ex multis evinci potest. Deinde diiudicat eam, propriis ductus opinionibus. Summe igitur cavere nos debemus, ne iisdem Caelii erroribus implicemur. Itaque ea tantum enarrare nobis proposuimus, quae principiis doctrinae Asclepiadae iam a nobis expensae ducti re vera ab eo esse prolata arbitramur. Quae a Caelio enarrantur sectatorum Asclepiadis sententiae, hic plane omittimus, cum ignoremus, quae earum ipsi debeantur magistro. Nunc Caelium secuti, eodem ordine hic phrenitidem secundum Asclepiadis placita explicabimus.

Definitio eius sic se habet: *phrenitis est corpusculorum statio sive obtrusio in cerebri membranis frequenter sine consensu, cum alienatione et febribus.* Monet Caelius, ipsum Asclepiadem explicasse hanc definitionem, et in primo libro de celeribus dixisse, se propterea in definitione posuisse *cum febribus*, quoniam sine his etiam mente alienantur qui papaver, aut mandragoram, aut altercum biberint, aut immensa ira, aut nimio timore commoti, vel moestitia etiam compressi, aut epileptica sunt agitati passione; *sine consensu* vero dixisse, ne etiam pleuriticum, vel peripneumonicum phreniticum putarem, qui in vigore passionis septima vel octava die saepe mentis erroribus agitantur.

In capite primo quaerit Caelius an sint signa phreniticae futurae passionis, quod Asclepiades affirmat. Nimirum scimus ex antecedentibus, eum in morbis diiudicandis praecipue habuisse

buisse rationem aeris, temporis, causarum antecedentium, naturae atque aetatis aegri. (§. 81. 1.) Scimus etiam, eum signa morborum divisisse, in necessaria, et non necessaria. (§. 63.) Hinc non potuit non enarrare quoque signa, quae futuram annunciant phrenitim. Quam sententiam sectatores eius contra Tessali obiectiones defendere conati sunt, ut in Caelio pluribus legi potest.

In capite decimo quinto loquitur Caelius de curatione, quam adhibuit Asclepiades in phrenitide. Legimus ibi, in primo celerum passionum libro expugnasse eos, qui contraria posuerunt adhibenda, in secundo docuisse, quomodo avertenda sit phrenitis; in tertio, quomodo curanda sit, cum facta fuerit. Secundum eundem ordinem nunc enarrabimus, quae Asclepiades dixit.

Reprehendit igitur clysteres 2), reprehendit irim bibendam, et acetum cum melle, et ex sinapi apophlegmatismum, et tonsuram. Tonsura enim, velut stimulo, maior humorum copia allicitur ad caput, magisque constringuntur atque tenduntur cerebri membranae: pori et capilli post tonsuram crassescunt, atque fortiores fiunt. Quapropter etiam homines, post cibum tonsi, tuslicula atque catarrho, vel lippitudine vexantur. Deinde, si lanis caput post tonsuram

K 2

ram

2) Nullas vero addit Caelius rationes quibus commotus prohibuerit Asclepiades clysmatum usum. Nam ipse adhibenda ea in curatione phrenitidis iubet.

ram tegere curamus, quanto melius si naturali tegmine capillorum lateat obtectum?

Improbat etiam, in obscuro loco jacere aegrotantes. In loco enim obscuro aegri sibi met ipsis nimis indulgent, variisque insomniis atque imaginibus mente alienata fictis vexantur, quoniam nullae res externae in sensus cadere possunt; in loco vero lucido impediuntur, quo minus toti sint in suis imaginibus, quae potius rebus externis debilitantur, sicut nocturni luminis ac funalium flamma sub aethera luce constituta, visi potioris oppressione languescit a).

Reprobat etiam venae sectionem. Supra iam vidimus, edixisse Asclepiadem, phlebotomiam tantum adhibendam esse in illis morbis, qui cum dolore sunt coniuncti, sive qui ex maioribus ortum duxerunt corpusculis, quae sola venae sectione exantlari possunt. Phrenitis autem oritur ex minimis corpusculis in membranarum cerebri angustiis obtrasis b). Nocet
igi-

a) Cels. III, 18. „Fere vero antiqui tales aegros in tenebris habebant, eo, quod iis contrarium esset exterreri, et ad quietem animi tenebras ipsas conferre aliquid iudicabant. At Asclepiades, tanquam tenebris ipsis terrentibus, in lumine habendos esse dixit.,

b) Nimirum praecipue insignitur phrenitis mentis alienatione, quae secundum Asclepiadem est passio in sensibus. Hi vero nituntur corpusculis minutissimis, quae venae sectione eliminari non possunt. (§ 48. not. f. et §. 69.) Colligo id ex Caelio morb. ac. p. 6. ubi dicit: „Omnis phrenitidis

igitur phlebotomia in phreniticis. Nimirum phlebotomati animi defectu, atque corporis frigido torpore afficiuntur, aut vocis defectum aut mentis alienationem sustinent. Detrahitur enim quidem materies maiorum corpusculorum, passionis vero causa, sive materies minimorum corpusculorum remanet, reliquus sanguis crassificatur, atque oritur corporis alior; spiritus, sive fervor fertur ad cerebri membranam, hincque geminatur statio corpusculorum atque alienatio c). (§. 69.)

In avertenda passione mentisque alienatione respicit Aesclepiades in primis numerum dierum

K 5

rum

nitidis causam vel substantiam, alienationem generaliter: communiter autem alienationis substantiam in sensibus constitutam, existimavit Aesclepiades. Denique in definitionum libris alienationem definiens, hoc genere explicavit: *alienatio est passio in sensibus.* „ Supra §. 69. not. probare studui, Aesclepiadem, cum diceret in illis tantum morbis venae sectionem locum habere, quibuscum dolores essent coniuncti, forsitan intellexisse dolores inflammatorios. Subit mihi in mentem, forsitan his nil aliud dicere voluisse, quam, in illis morbis, ubi aeger nullos sentit dolores, mentem laborare alienatione, quae nullam permittit phlebotomiam, cum corpuscula minutissima, quae tunc affecta sint, venae sectione emitti non possunt. In illis vero morbis, ubi sanguis (corpuscula maiora, quae venae sectione emittuntur) affectus est, sentit aeger dolores ob consensum, mens vero ipsa (corpuscula minutissima) nulla laborat labe.

- c) Aliud argumentum profert Celsus l. c. „Aesclepiades perinde esse dixit, his sanguinem mitti ac si trucidentur: rationem hanc secutus, quod neque insania esset, nisi febre intenta: neque sanguis nisi in remissione eius recte mitteretur. „

rum, atque accessionis et dimissionis dies. Primo primi diatriti die suadet dare pauxillum cibi, atque expectato febris statu, propinare pisanam vel hordeum, vel alicam, vel lenticulam cum beta, vel his quicquam simile, comiciens, solam ex his dandi novitatem prodesse, nec habendam rationem, quid istorum debeamus offerre, sed voluntati aegrorum permittendum, quid velint eligere *d*); altero die, si febricula perseverat, exantlare obtrusiones, et requiem corporis adhibere, aquam propinare, sed non plus quam bis in die, usque ad heminam, vel duas, et hunc modum etiam noctu servare. Primo secundi diatriti die monet, transacto accessionis augmento, dare quicquam de praescriptis sorbilibus, altero die, declinante febricula, uti sorbili cibo; perseverante vero febre rursus abstinere, et praeterito simile tertium imitari diatriton. Tunc septimo die iam utitur pane atque piscibus et vino: solvitur enim, inquit, passio tertia saepe periodo *e*).

Ipsam phrenitidis curam duplicem exhibuit Asclepiades: nimirum tutam, sive non meticolosam ac multis phreniticis aptandam: aliam periculosam atque vehementem, quam Φιλοπαράβολον appellavit, quarum priori medendi ratione utens praecipue quaerit an aeger iam ab aliquo sit curatus, nec ne? Quod si nondum sit factum, utitur odoramentis, castoreo, peucedano, ruta et aceto, vel ex his infuso liquore,
et

d) Notandum hic est, ex his tantum potionibus variis, quas ipse propinat, eligere permisisse aegrotis.

e) vid. quae de hacce curandi methodo per triduum ad notavimus §. 83. not.

et clystere detrahendae obtrusionis causa. Sin vero alius medici iam sit expertus medelam statim primo ingressu prohibet unctionem, cataplasma atque odoramentum, ad lucem ex umbra transmutat aegrotum, sternutamentum etiam adhibet, mulsum dat aestate quater, hyeme bis quotidie *f*), dimidiam heminam in singulis portionibus, sed coquatur antea necesse est mel, ne cita atque fluxa fiat alvus. Tunc veniente nocte ad domicilium mediocre secedendum, atque plurimus vel apertus aer fugiendus: dehinc si aliqua fuerit accessio, vel articularum stupor, his cessantibus dat quicquam de praescriptis sorbilibus: si autem absque remissione permanferint februm signa, statim vespertino tempore, oleo totum corpus perungit, caput etiam atque collum rosaceo, atque dat sorbilem cibum, tunc ad largiendum somnum, sufficiens erit motus, baiulatoria sessione adhibitus, quia mox aegros demulcit et mites reddit *g*).

K 4

phre-

f) Cels. l. c. „Opus est autem cibo infirmo, maximeque sorbitione, potione aquae mulsae, cuius ternos cyathos bis hieme, quater aestate dedisse satis est. „

g) Celsus l. c. refert frictionem hunc ad finem suavisse Asclepiadem. „Si nihilominus vigilant hi, quidam somnum moliantur potui dando aquam, in qua papaver aut hyoscyamus decocta sint. — Plurimi decoctis papaveris corticibus, ex ea aqua subinde spongia os et caput fovent. Asclepiades ea supervacua esse dixit, quoniam in lethargum saepe converterent. Praecipit autem, ut primo die a cibo, potione, somno abstineretur, vespere ei daretur potui aqua, tum frictio admoveretur lenis, ita ut ne manum quidem, qui fricaret, vehementer imprimeret: postero deinde die iisdem omnibus factis, vesperi ei daretur sorbitio

phreniticorum dirarato corpore motus causa, deficiunt. Quapropter nocte magis atque post cibum gestationem convenit adhibere h). (§. 72.)

Curationem periculosam ita composuit, ut omnia, quae adhiberet, fere nil differrent a priori curandi ratione, excepto vino, quod, si requirit omnino passio, pro melle circa vesperam propinat: sin minus, primo ingressu statim, atque plurimum, et extentum, h. e. meracum et falsum dat vinum, quod appellavit τεθαλασσωμέ-
vov. (§. 79.) Putabat nimirum quae exigua redundarent emolumenta ex forbilibus et mulso, maiora profectura ex vino. Etenim ex illo per totum corpus currente, atque sensum inurente tanquam ex caute oritur fervor plurimus, atque pulsus erectio, sudor colliquativus mitigatur i).

LETHARGVS.

§. 85. Asclepiades ipse nullam hocce de morbo exhibuit definitionem; sed Alexander Lao-

ex aqua rursusque frictio adhiberetur. Per hanc enim nos confecturos, ut somnus accedat. Id interdum fit, et quidem adeo, ut illo consistente nimia frictio etiam lethargi periculum afferat.,,

h) Cels. l. c. „confert etiam aliquid ad somnum gestatio post cibum et noctu.,,

i) Haud dubie sub hac curatione periculosa intelligenda est ea phrenitidis malignae, in qua advertuntur pulsus languidus, summa prostratio vivium, cum humorum colli-
quatione,

Laodicensis, discipulus eius, secundum ipsum ait *lethargum esse subitam, vel recentem passionem cum febris, et pressura, atque sensuum iugis difficultate k).*

Pulsus atque respirationem pleniorum et humaniorum esse lethargis quam phreniticis: siquidem habet magnitudinem et percussum fortiorum, tanquam iugis somno dormientium.

In primo celerum passionum libro dixit phreniticos a lethargicis in eo differre, quod illi alienatione cum turbore laborant, hi vero cum somno atque tristitia. Quidam Asclepiadis sectatores etiam differentias lethargorum tradunt. Alium enim per se dixerunt, alium ex antecedenti passione ut phreniti: atque ex ipsa venientem esse graviorum: alium esse recentem, alium inveteratum atque tardantem, quod ex numero dierum conici dixerunt: et alium fieri cruditate ac plenitudine affecto corpori: alium inani atque passione macerato l).

Asclepiades primo libro de acutis passionibus scribens, multa dicit adhibenda lethargicis, quae phreniticis sunt imperata. Studet etiam iugiter demersos excitare siernutamentis, et odoramentis, castoreo, ruta et aceto, spondylion m), conyza n), et agno o), herbis: baccas
K 5 etiam

k) Cael. Aurel. morb. ac. II, 1. p. 72. sq.

l) Cael. Aurel. l. c. cap. 5. p. 80. sq.

m) Plin. H. N. XXIV. l. 16. „Spondylion — infunditur capitibus phreneticorum et lethargicorum „

n) Plin. H. N. XXI. l. 32.

o) Plin. H. N. XXIV. l. 38. „semen instillatur in oleo decoctum capiti in lethargia et phrenesi. „

etiam lauri, vel omne suadet, quod tenuare atque movere vehementer membranas valeat cerebri. Jubet etiam ea adhibere quae epilepticis, vel matrice praefocatis adhibuit odoranda, lanam, vel capillos aut cervi cornu, vel galbanum, carbonibus imposita: et omnia, quae caput gravare valent, vel iniucunda sunt odoranti *p*). Omnium putat praestantius atque operantius esse sinapi tritum cum aceto admixto, atque hinc caput cataplasmandum et dandum manibus, quod excitet aegrotantem *q*). Potum dat bis in die, vel ter, et veniente nocte offert velut phreniticis vinum, vel eo audacius *r*). Etenim, inquit, accedere ex vino furor phreniticis potest, lethargicis vero nunquam. Siquidem sunt omnes sensus apprehensi, atque mentis vigor oppressus.

PLEV-

p) Cels. III, 20. „Hos aegros quidam subinde excitare nituntur, admotis his, per quae sternutamenta vocantur, et his, quae odore foedo movent, qualis est pix cruda, lana succida, piper, veratrum, castoreum, acetum, allium, cepa, iuxta etiam galbanum incendunt, aut pilos aut cornu cervinum. Si id non est, quodlibet aliud. Haec enim cum comburuntur, odorem foedum movent.„ Plin. H. N. XX, f. 20, memorat, cepa excitari lethargicos autumasse Asclepiadis scholam.

q) Cels. l. c. „praecipue proficit et ad excitandum hominem naribus admotum, et ad morbum ipsum depellendum capiti frontive impositum sinapi.

r) Cels. l. c. „Vinum quoque cum tempestivo cibo datum, non mediocriter adjuvat.,,

PLEVRITIS.

§. 86. Aesclepiades in libro diffinitionum, pleuritim dicit esse humoris fluorem s) temporis parvi, atque celerem interiorum lateris partium, cum febre, atque tumore t).

Cum Diocle et Erasistrato in eo consentit, quod pleura, quam ὑπεζωκότα vocant membranam, latera et interiora cingens, sit locus affectus u).

Ex secundo celerum passionum volumine patet, Aesclepiadem phlebotomasse pleuriticos; tamen vero id semper respiciebat, utrum regio, ubi commorantur aegroti, permetteret phlebotomiam, nec ne. Se enim vidisse testatur apud Athenienses atque Romanos phlebotomatos male se habentes atque vexatos pleuriticos: in Paro vero atque Hellesponto resumptos ac relevatos. (§. 69.) Prohibet etiam clysmata iniicienda: et si vere requirerentur deducendi ventris causa, adhibenda suadet semel vel bis. Prohibet etiam sitim, vel ante cibum bibere. Potum dat magis ac plurimum mulsum, aliquando etiam rutam et hyssopum cum mulso. Nocere

s) *Humoris fluor sive rheumatismus* secundum Aesclepiadis sententiam est, cum in morbis emittuntur humores per varias vias excretorias. Hinc pleuritis est humoris fluor, ob sputa aucta. Eadem ratione cholera est humoris fluor, quoniam vomitu et defectione humores eliminantur. Vid. Cael. Aurel. morb. ac. III, 19. p. 254.

t) Cael. Aurel. morb. ac. II, 13 p. 111.

u) Cael. Aurel. l. c. cap. 16. p. 115.

ceré inquit radicem herbae, quam Graeci phlomon *v*) vocant, quapropter omnino dandam negat, vel ad summum, ubi dolor coegerit. Cibum putat dandum, vitata secunda die, siquidem alternis febris exacerbatur diebus: et quarta, siquidem gravior fit: verum quinta et tertia dat ptisanam, et ut saepe sufficiens, probat semel quotidie dandam. At si plus defecerint aegri, nutriendos etiam post accessionem quintae diei permittit: declinante passione vinum dat, et varium cibum *x*).

PERIPNEUMONIA.

§. 87. Asclepiadis sectatores aiunt esse *peripneumoniam parvi temporis solutionem cum tumore atque febre: solutionem*, inquit, ob humorum emissionem *γ*): *parvi temporis*, ut diversa exhibeatur a phthifica passione, quae est et ipsa solutionis vel effluentis humoris per tussiculam exclusio. *Peripneumonia* inquit ad discretionem aliarum passionum, parvi (ut supra diximus) temporis solutionem ingerentium, ut oculorum vel aurium: adiecerunt etiam cum *tumore atque febre*. Siquidem *solutio*, hoc est, eruptio parvi temporis ad pulmonem, fiat *peripneumonia ad eas partes sine febribus z*).

Ascle-

v) Plin. H. N. XXV. f. 73. et 74.

x) Cael. Aurel. morb. ac. I. c. cap. XXII. p. 131. sq.

y) vid. §. 86. not. s.)

z) Cael. Aurel. morb. ac. II, 26. p. 137.

Asclepiades putat, in peripneumonia eas pulmonis partes pati, quae asperae arteriae sunt adhaerentes, quas appellant bronchia a).

Putat Asclepiades, plurimos peripneumonicos, quibusdam exceptis, nullo affici dolore b). Hinc etiam phlebotomiam recusat; liquidem, si adhiberetur ex initio, sanguis tenuis atque subtilis exiret. (§. 69.) Prohibet etiam cataplasmata et vaporations; reprobat clysteres, atque omnia medicamina purgantia. — Dat cum aqua mulsa hyssopum, vel tragoriganum. — Mitescente inquit passione, cataplasmata adhibenda, atque cibus, asperioribus diebus, nutriendos aegrotantes existimat c).

CARDIACA PASSIO.

§. 88. Asclepiadis sectatores aiunt esse tumorem secundum cor, corpusculorum coacervatione sive obtrusione effectum d).

Lis est utrum cardiaci febricitent nec ne quod alii affirmant, alii aegant. Asclepiades in libris, quos contradictorios ad Erasistratum fecit, contendit, plurimos cardiacos non febricitare. Nam secundum eum febris est, fervor plurimus in omnibus, sive plurimis corporis partibus,

a) Cael. Aurel. l. c. cap. 28. p. 139.

b) Cels. IV, 7. „Id genus morbi plus periculi quam doloris habet.,,

c) Cael. Aurel. l. c. cap. 29. p. 145. sq.

d) Cael. Aurel. morb. ac. II, 51. p. 146.

bus, commutatione pulsus in vehementem, ob obtusionem facta. (§. 83.) At in cardiacis neque maior est pulsus, sed magis humilis: neque vehemens, sed magis imbecillus: neque fervor plurimus, sed magis in aliis corporis partibus parvus, in mediis omnino levissimus. — Veruntamen in secundo libro acutarum passionum ait non semper, sed frequenter cum febricula fieri hanc passionem e).

Praepati in cardiacis Erasistratus et Asclepiades cor dixerunt; aiuntque se ipso nomine morbi iuvare; cum ideo cardiaca passio dicatur, quod ex corde orta sit. Nam καρδίαν Graeci cor vocant. Deinde confirmant sententiam eo, quod cordi, in ipsa passione constitutis, saltus inesse videatur, atque in sinistra parte, secundum papillam, thoracis gravedo. Deinceps adiuvantur ipsius passionis magnitudine, quae fieri non posset, nisi quaedam corporis pars principalis sit affecta. Est autem cor praestans atque salutaris corpori particula, ministrans omnibus sanguinem membris, atque spiritum. (§. 48. not. f.) f).

Asclepiades ait, cardiacos atque eos qui stomachi imbecillitate laborant in eo differre, quod in cardiacis pulsus sit parvissimus, atque imbecillus, cordis vero saltus maior, et vehemens cum gravedine thoracis, atque spiratione praefocabili: in his vero, qui stomacho deficiunt patiente, validus in ceteris arteriis pulsus, cordis vero

e) Cael. Aurel. l. c. cap. 33. p. 150.

f) Cael. Aur. l. c. cap. 34. p. 154.

vero saltus imbecillus invenitur, exceptis ceteris symptomatibus, quae in utraque passione diversa sunt *g*).

In secundo libro celerum passionum suspicatur, nequa sit in corpore cruditas: hinc clysteres adhibet operantissimos, ob revulsionem faciendam. (§. 68.) Post iniectionem adhibet cataplasma sinistrae mamillae constrictivae virtutis: sed corpus, ob excludendum frigidum torporem, calefaciendum probat unctionibus olei veteris, ac defricandum manibus calidis, et pannis circumtegenda loca, ex quibus calefactiones atque unctiones superioribus dictis excludendas asseruimus. Constrictiva vero cataplasmata non solum sinistrae mamillae erunt apponenda, sed omni pectori atque praecordiis.

Jubet etiam dari vinum noctu, interdiu atque iugiter: sed id vinum, cui sal admixtus est et quod appellavit *τρεθαλασσωμένον*. Cito enim, inquit, currit ac labitur, et ad omnia corporis membra pervenit. (§. 47.) Cibum dat betam cum lenticula, quam appellavit *scutlophacen*, vel lenticulam cum ptisana, aut oryza, aut alica, vel aliqua ex maritimis et quid ultra inquit? ea nos dare convenit, quae aegri fuerint voluntati gratissima *h*). Probat autem dandum
vinum

g) Cael. Aurel. I. c. cap. 35. p. 156.

h) Sed nota hic, quae Celsus (III, 6.) hac de re dicit: „ponendi vero aegro varii cibi (sicut Asclepiades praecipit) tum demum sunt, ubi fastidio urgetur, neque satis vires sufficiunt, ut paulum ex singulis degustando famem
vitet.

vinum post cibum, ne nimis cito intestina percurrat. (§. 79.) Jubet etiam meracum non mixtum dare. Hac enim ratione, inquit, exustae viae tanquam exigue conductae sudorem retinent. Nil notum est, an propinarit vinum frigidum vel calidum. Cum vero in libris, quos de lue scripsit, Cleophanti sectatores accusaret, quod frigidum darent, vero simile est, ipsum suavisisse calidum. — In fine huius curationis descriptae addit tandem Caelius: *hic est ille Asclepiades frigidans atque calefaciens, exantlans atque replens, et contrariis semper utens rebus in his passionibus i).*

SYNANCHE.

§. 89. Hanc passionem definiens Asclepiades in secundo libro explanatorio aphorismorum
Hip-

vitet. At si neque vis, neque cupiditas deest, nulla varietate sollicitandus aeger est, ne plus assumat, quam concoquat., vid. §. 84. not.

*) Cael. Aurel. morb. ac. l. c. cap. 59. p. 174. sq. Verosimile mihi videtur, Celsum (III, 19.) curationem morbi cardiaci plane secundum Asclepiadis mentem describere. Dicit hunc morbum nil aliud esse, quam nimiam imbecillitatem corporis, quod stomacho languente, immodico sudore digeritur, pulsus est languidus et imbecillus. Sudor autem supra consuetudinem, et modo et tempore, ex toto thorace et cervicibus atque etiam capite prorumpit, pedibus tantummodo et cruribus siccioribus atque frigentibus. At ubi id genus morbi est, curatio prima est, supra praecordia imponere, quae reprimant cataplasmata: secunda, sudorem prohibere. Tertium auxilium est imbecillitati iacentis vino ciboque succurrere. Hac ratione singula curationis contulisse neminem poenitabit.

Hippocratis, *synanche*, inquit, *est humoris fluor, sive humectatio faucium, vel summitatis ipsarum, saepissime ex capite accidens* k).

Asclepiades in secundo libro celerum passionum *synanchicis* sanguinem detrahit atque ventrem depurgat et cataplasmata adhibet et oris collutiones et gargarismata, et super unctiones tenuabiles atque aperibiles, ex hyssopo, origano, et thymo, meliloto, absynthio, fici cotione, nitro, staphide agria, centaurea, elaterio, felle taurino, cedria, suadet etiam cucurbitae usum cum scarificatione. Negat quidem quicquam posse sanguinis elici, sive, quod cum febribus sit passio, sive, quod maior causa sit tumantium partium, quae contrario raptu superet cucurbitae fervorem, ut non possit efficere de tractionem. Tum phlebotomiam probat ex fronte faciendam, vel angulis oculorum, vel venis, quae sub lingua sunt, vel e brachio. (§. 69.) At si maior fuerit passio, scarificandae sunt fauces, hoc est, tonsillae, et partes supra uvam constitutae: etenim summi auxilii est in his aequalis sive par incisura, quam appellavit homoiotomiam. Deinde a veteribus probatam approbat arteriae asperae divisuram, ob respirationem faciendam, quam laryngotomiam vocant l).

SPAS-

k) Cael. Aurel. morb. ac. III, 1. p. 181.

l) Cael. Aurel. l. c. c. 4. p. 193. Cels. IV, .4. Galen. introd. p. 381. T. IV.

SPASMVS.

§. 90. Sermo hic est de discrimine, quod intercedit inter spasmum ac tremorem; et secundum Asclepiadem *extensio* atque *conductio* partium tarda ac perseverans est: *spasmus* vero brevissimi temporis, et celerrimi *tremor* m).

Asclepiades in secundo libro celerum passionum praecipit, incipiente dolore tetanicos aqua calida fomentandos esse nocte atque die, deinde saccellis ex milio confectis fovendas, vel cachry vel salibus. Putat quoque aridas vaporaciones operantius mederi, quam cataplasmata. — Convenit etiam, inquit, cataplasma simplex, quod *ὠμην λύσιον* n) appellant, pueris atque mulieribus et viris, quorum corpora sunt laxa ac tenera. (§. 81.) — Adhibet etiam clysteres acerrimos, salutarem putans ex his febrem generari, quo raptus, sive adductio materiae e partibus patientibus ad intestina fiat. (§. 68. §. 33.) Probat etiam vapores calidissimos, iubens saccello sale pleno aqua calida tincto partes, quae patiuntur, vaporari: tunc duobus cauteribus alternis sales incendi, ut ex ipsis invadens quaedam spiratio penetret altiora. — Ignem plurimum accendens, et superponens aegrotantem, omnes spondylos spinae oleo per diem atque noctem iugiter fricat. (§. 71.) Ait quoque cucurbitam utilem magis quam phlebotomiam huic probari passioni, nisi febres prohibuerint materiae percucurbitulas detractionem: vel in venis pluri-
ma

m) Cael. Aurel. morb. ac. III, 7, p. 208.

n) vid. Lex. Coelian. f. v.

ma fuerit plenitudo. Tunc enim erit phlebotomia adhibenda in ipsa vehementiae summitate. Difficile enim inquit detractionem fieri corpusculorum posse tempore dimissionis. (§. 69.) Declinante passione aegrotantes nutrit, succis et sorbilibus cibus o).

ILEVS.

§. 91. Asclepiades in tertio libro acutarum passionum hoc modo definivit hunc morbum: *Tormentum est contortio extenta, atque longi temporis intestinorum p).*

In tertio libro celerum passionum aliqua gratissima, aliqua valentia adhibenda iubet remedia, in quibus est etiam inhibitio vaporatorum ex aqua calida, tanquam facile frigentium: sed fricandas inquit partes, quae patiuntur, oleo plurimo tempore, atque operose, quantum loca ipsa pati potuerint: (§. 71.) fugienda inquit etiam declinationis tempore lavacra q).

CHOLERA.

§. 92. Asclepiades in libro de finibus hanc passionis definitionem dedit: *Cholera est humoris fluor, celer, ac parvi temporis, ventris atque intestinorum, ex concursu sive obtrusione corpuscu-*
L 2 *rum,*

o) Cael. Aur. l. c. cap. 8. p. 214. sq.

p) Cael. Aurel. III, 17. p. 235.

q) Cael. Aurel. l. c. p. 245, Cels. IV, 13.

lorum, atque ut saepe contingit, ex indigestione initium sumens r).

Molitur vomitum ex rapaci haustu transvoratis potionibus, eodem die lavat aegrotantes, et vinum propinat cum potulenta: plurima approbat veterum curationum, solum prohibens, eo die lavandos esse, nisi vires fuerint reparaetae s).

VENTRIS FLVXVS.

§. 93. *Defluxio est secundum Asclepiadem rheumatismus, sive fluor parvi temporis (§. 86. not.) ultimarum partium coli atque sessio- nis, sive longanonis t), ut nos appellamus, quae fit, inquit, ex conventu sive concursu atque congressu corpusculorum. (ἐντασις.) u). Ex Celso v) scimus, suasisse Asclepiadem frigidas potiones. (§. 77.)*

EPILEPSIA.

§. 94. Asclepiades ad causas epilepsiae numerat percussum atque divisuram membrana- rum,

r) Cael. Aur. morb. ac. III, 19. p. 255.

s) Cael. Aurel. l. c. p. 263. Cels. IV, 11.

t) intestini recti. Vid. Du Cange Glossar. med. et infin. latin. f. v. Lexic. Coelian. f. v.

u) Cael. Aur. morb. ac. III, 22. p. 265.

v) Cels. IV, 19.

rum, quae cerebrum tegunt, aut nimium timorem x).

In primo acutarum passionum libro eos, qui corporis raptu afficiuntur, solos imperat phlebotomari. — Phlebotomatis iniici iubet clysterem, vel collyrium, quod balanon appellant, odoribus tetris adhibitis, (§. 85.) et fumationibus, et aceto, quod naribus iniicitur, atque volutatione in sindone peracta. Prohibet carnales cibos, et vinum, sed iubet venerem y).

MANIA.

§. 95. Scimus iam ex iis, quae (§. 80.) enarravimus, Asclepiadem in curatione huius morbi magni fecisse musicen. Tradit deinde Caelius, Titum, eius auctoritate ductum, suasisse flagellis coercere maniacos, atque Themisonem post venae sectionem, constrictivis fomentis eos curasse, nec neglectis balneis, vino plurimo, atque amore: *quae vero magis Asclepiadi quam Themisoni sunt adscribenda, nondum enim sese eius liberaverat secta cum sic haec ordinasse perspicitur z).*

PARALYSIS.

§. 69. Asclepiades de paralyfi nihil scripsit, sed contra Erasistratum contendit, eos qui

L 3

non

x) Cael. Aurel. morb. chr. I, 4. p. 291.

y) Cael. Aurel. l. c. p. 321. sq. Cels. III, 23.

z) Cael. Aurel. morb. chr. I, 5. p. 339.

non gravi dolore in ista passione afficiantur, phlebotomandos non esse. Eos vero, qui privati sensibus peiore strictura vexantur, abstinendos primum, tum initiandos *a)* probat. — Adhibet etiam purgativa medicamina, quae Graeci cathartica vocaverunt. — Sed iis, quibus a laxatione paralyfis est adurentia inquit medicamina convenire et fomentationem parvam. — Praeterea suadet in arenae spatio deambulationem, et quod appellant scamma, atque transcensum lignorum (§. 74.) et inter plurimum tempus bibendum vinum *b)*.

CATARRHVS.

§. 97. Antiquiores medici, in quibus est Erasistratus, Themison et Asclepiades in tertio celerum, in morbis chronicis mraeum potum dari iusserunt. Ait enim Asclepiades duplicandam vel triplicandam quantitatem vini solitae temperationis, adeo, ut uni cyatho unum admisceri iusserit, quo vini et aquae quantitas coaequetur. Sed hoc facit in tardante passione. Etenim recentem atque novam curans in libris, quos ad Geminium scripsit, salutarium, vinum prohibendum tradidit. (§. 79.) *c)*.

HAE-

a) phlebotomandos. Alii inaniendos, ut monet Amman. in margine ad h. l.

b) Cael. Aurel. morb. chr. II, 1. p. 364. Cels. III, 27.

c) Cael. Aurel. morb. chr. II, 8. p. 385. sq. Cels. IV, 2.

HAEMORRHAGIA.

§. 98. Rationes, quibus sanguis præter naturam e corpore prorumpit, duas posuit Asclepiades, eruptionem ac putredinem: anastomosin negat *d*).

Eorum, qui sanguinem expuunt difficile curabiles putat succulentos, atque carnosos, ob vehementiam spirationis: eadem ratione etiam aetates medias et pueros; celerius etenim inquit spiritum ferri, et in spiritis perficiendis offensione carniū retardari *e*). Nonnulli supinos iubent aegrotantes iacere, vel super eas partes, quae non patiuntur: alii contrarium sibi persuasum habent. Sic Asclepiades, quod ad iacendi schema adinet, putat aegrotantes esse locandos supra partes, quae patiuntur: nimirum cum scribat, necessario esse curationes, adprehensa causa, instituentas etiam sanguine, iubet, fluentes ita esse locandos. — In libro, quo de clysteribus scripsit, approbat phlebotomiam, atque dicit *evacuandas esse venas, quo exeant late, celeriusque concedant atque coeant divisurae f*), ad minuendum sanguinis cursum, sive spirationem, quibus passio peior evadit *g*).

L 4

Era-

d) Cael. Aur. morb. chr. II 10. p. 390.

e) Cael. Aur. morb. chr. l. c. cap. 12. p. 396.

f) Haud dubie Asclepiades voluit denotare amplas, quae in venas secantur, divisuras, quo celerius emitteretur sanguis, atque ideo sanguinis cursus ac respirationis vis facilius mitigaretur.

g) Cael. Auzel morb. chr. l. c. cap. 15. p. 415.

Erasistratus probat ligationem articulorum, maxime inguinum et alarum. Asclepiades vero ad eum scribens, libros parasceusticos ligationem renuit, eamque Erasistrato haud congruam probat, cum osculari non possint sub discrimine, quod Graeci diaphragma vocant, venulae vel misceri quae supra diaphragma esse videntur *h*).

Erasistratus probat constricta cataplasmata: quae Asclepiades respuit, cum materiam reprimant, in altum propellant. — Gestationem in haemoptoicis prohibet. (§. 72.) *i*).

STOMACHICA PASSIO.

§. 99. De hoc morbo nil aliud Asclepiades enarravit, quam Praxagorae famulum ternos bilibres panes per singulos dies accepisse quibus comestis non aliter passione affectum fuisse, quam si nihil accepisset *h*).

HYDROPS.

§. 100. Asclepiades alium *celerem* dixit, ut eum, qui repente constituitur: alium *tardum*,
ut

h) Cels. IV, 4. „Erasistratus horum crura quoque et femora, brachiaque pluribus locis deligabat. Id Asclepiades adeo non prodesse, ut etiam inimicum esset, proposuit. Totus perlegi debet locus Celsianus, quo melius intelligatur Asclepiadis oratio.

i) Cael. Aurel. morb. chr. I. c. p. 416. 17.

h) Cael. Aur. morb. chr. III. 2. p. 436.

ut eum, qui tarda passione vexat: et alium *cum febris*, alium *sine febris* l).

Magni fecit paracentesin, quam diligenter describit. Etenim post eam peractam fistulam relinquendam putat. — Repentinam effusio- nem atque coadervatam cum periculo fieri te- statur: nimirum viae, quas Graeci poros appel- lant, interiecto humore blando se tactu contin- gunt, et propterea illaesi advertuntur aegrotan- tes: detractio autem facta liquidorum, aspero se tactu contingunt, atque concidentes angus- tantur: ac simili ratione etiam spiritus vehemen- ter irruens carni dolorem creat, atque inflatio- nem, et tormenta intestinorum. — Post per- fectam humoris detractioem utitur abstinen- tia m).

In libro, quo de hydrope scripsit, parvo humore collecto, sive plurimo, nondum tamen pedibus aut cruribus affectis, athletarum regu- lam adhibendam putat, et plurima deambulatio- ne, atque cursu et defricatione retento spiritu discutit humores (§. 71.): tunc suadet panem diligenter elaboratum, atque exercitum, cum piscibus natura duris. At si inferiores occupa- verit partes, plurimos prohibet motus, et medi- camina quae ex intestinis et viis uriniferis hu- mores emittunt. Utitur paracentesi sed, ut ex angusto atque parvo foramine latices fluant, iu- bet. In leucophlegmatia vero fricationes adhi- bet et cataplasmata frigerantia ex malo cydonio,

L 5

et

l) Cael. Aurel. morb. chr. III, 8. p. 469.

m) Cael. Aurel. morb. chr. l. c. p. 478 et 480.

et murra, et vitis anulis, quos ἄλιμας vocant, et malo punico, et lenticula, et herbo, atque pulento veteri, et alumine vel ruta et bulbo et melle et origano et thymo et nitro et caricis: et ex vesicis illisionem adhibendam probat. Laudat etiam punctionem quatuor digitis a talo distantem, faciendam superius, ab interiore parte, sicut in phlebotomia servatur, ut per eandem punctionem humore effuso corpora releventur: si minus, scarificatione altiore utitur, scilicet vehementiori atque efficaci adiutorio, nec timet vulnerationes, quae necessario in huiusmodi passionibus difficultates in curatione creant n).

De hac scarificatione vero multis ac discretis verbis loquitur Aetius, et profecto neminem poenitebit, totum illum locum hic typis repetitum legere, cum plane secundum Asclepiadis mentem descriptus sit o):

„Omnibus praedictis efficacius auxilium in hac hydropis specie chirurgia praestat, Asclepiade auctore. Fissuras autem circa internum talum infligere oportet in loco quatuor digitorum spatio supra talum eminente, ea profunditate qua quis in venae sectione utatur. Pauco enim sanguine in principio evacuato, per reliquam tempus indefinenter

n) Cael. Aurel. l. c. p. 489. Cels. III, 21. Dignus est locus Celsianus, qui totus perlegatur, quo melius hydropis curatio Asclepiadea intelligatur. Nam neminem esse dubitaturum, Celsum ibi plurima adumbrare secundum nostri mentem, profecto persuasus sum.

o) Aetii Tetrab. III. Serm. II. cap. 30. p. 544. ed. Steph. med. art. princ. Conf. Cael. Aur. morb. ac. I, 14. p. 43.

sinenter aquositate excretio procedit, citra omnem inflammationem, ut neque claudi fissura possit, nisi humore omni ante expenso, et homine gracili relicto: atque id cito contingit, nulla inflammatione scissuram occupante, sed ipsa in quadam congruente temperie permanente, quo omne alienum per ipsam excolatur, et ut nullo opus sit extrinseco pharmaco. Praeterea periculum hic nullum verendum est, velut in hydropis ascitae pertusione: non enim coacervatim quemadmodum illi evacuantur. At vero si quis velit excretionem plurima facta, eam colubere, nil vetuerit ipsas in talis fissuras linamentis obturare, ligamentisque constringere, atque ubi rursus quid prodiere velimus, laxatis ligamentis, et ablatis linamentis, gestatoque ac moto aegro, excretionem irritare. „

Asclepiades in eo, qui ex quartana in hydropa deciderat, se abstinentia bidui et frictione usum, tertio die iam et febre et aqua liberato, cibum et vinum dedisse, memoriae prodidit p).

Ex Caelio compertum quoque habemus, memorasse Asclepiadem, Herodicum medicinae gymnasticae auctorem, curasse hydropicos purgationibus, vomitu ac vaporationibus q).

Quid sit hydrops, memorat secundum auctorem nostrum his verbis Caelius: *hydropisum*, inquit, fieri perforatione carnis in parvam formulam viarum,

p) Cel l. c.

q) Cael. Aur. morb. chr. l. c. p. 485.

rum, quae possit solita corporis nutrimenta in aquae r). Cognitio huius definitionis haud dubie repeti debet ex primis elementis, quae de structura corporis animati prodidit. Cum corpus nostrum statueret compositum ex viis et corpusculis in illis fluitantibus, verosimile est, persuasum sibi habuisse, in statu hydropico eas partes, quae carnem constituunt, pluribus distinctas esse viis minoribus. Nutrimenta igitur, quae intrare possint in hasce parvulas vias, in minutissimas dissolvantur necesse est particulas, quibus aqua constituta est.

ARTHRITIS.

§. 101. Enarrat tantum Caelius, de arthritide scripsisse nonnulla Asclepiadem in libris ad Erasistratum s). Nil amplius notum est.

BVLIMVS AC LAXITAS CORPORIS.

§. 102. Putat Asclepiadem, *bulimum magnitudine viarum stomachi atque ventris fieri: defectionem vero atque corporis fluxum et irregibilem laxitatem, viarum raritate t).*

DE ALOPECIA u).

§. 103. Plutarchus memoriae tradidit, circa Asclepiadis tempus elephantiasian Romae et

r) Cael. Aur. morb. ac. I, 14. p. 42.

s) Cael. Aurel. morb. chr. V. 2. p. 566.

t) Cael. Aurel. morb. ac. I, 14. p. 42.

u) vid. Bernard. ad Theoph. Nonn. cap. 8. p. 44. T. I.

et in Italia primum observatam fuisse v). Cum alopecia quoque ad eos morbos pertinet, quibus elephantiasis incedit, facile intelligere possumus, cur multis de ea locutus sit Asclepiades, quae apud Galenum leguntur descripta. Disertis verbis descripsit Galenus hoc morbi genus eiusque curationem secundum nostri mentem, adeo, ut vix omnia nostro sermone ad minutissima usque comprehendere possimus. Satius igitur videtur ipsam Galeni orationem tradere, quae profecto multi est momenti, cum de primis elephantiasis vestigiis nos certiores faciat x).

Ὅτι τῶ νεώτερον δηλονό-
τι μέμνημαι νῦν Ἀσκληπιά-
δα, τῶ συνθήσεις Φαρμά-
κων ἀξιολόγος ἐν πολλοῖς
γράψαντος βιβλίοις, ἀλλὰ
τῶ παλαιότερον τῶ Βιθυνῶ.
ἄτος τοίνυν ὁ Ἀσκληπιάδης
σεμνύνεται θεραπείας ἀγω-
γὴν εὐρηκεναι, δι' ἧς ἰᾶσθαι
φησιν πολλὰς ἀλωπεκίας
δυσθεραπεύτους ἔχοντας,
πλέον δὲ φησιν εἰς τὴν θε-
ραπείαν δύνασθαι τὴν ὅλην
δίαιταν, ἢ τὰ φάρμακα.
περὶ δὲ ἔν τῆς διαίτας τά-

„Non recentioris
nunc mentionem facio
Asclepiadae, qui me-
morabiles sane phar-
macorum compositio-
nes in multis libris con-
scripsit, sed vetustioris,
Bithyni videlicet. Hic
itaque Asclepiades cu-
randi viam se reperisse
gloriatur, per quam
multos curatu difficiles
alopecias habentes sana-
tos dicit. Verum plus
ad curationem totam
vivendi rationem vale-
re, quam pharmaca ipsa
tradit. De vivendi ra-

δε

v) Plutarch. symposiac. lib. VIII. 9. p. 731. Cf. Hensler's
Geschichte des Ausfatz. p. 202.

x) Galen. de medic. compos. sec. loc. lib. I. T. U.

δε γράφει, ἀφεκτέον ἐν
 παντός οἴνου εἰς τέλος δια-
 ταύτας τὰς αἰτίας· εὐδη-
 λον δ' ὅτι προείρηκεν αὐτὸς
 τὰς αἰτίας ἅς ἔξει βελομέ-
 νω μαθεῖν, ἀναγνοντι τὸ
 βιβλίον, εἰτ' ἐφεξῆς φησίν.
 ἀφεκτέου δὲ καὶ τῆς λίαν
 ὑπερεμπίπλασθαι, κωλύει
 δὲ καὶ κρεῶν ἐσθίειν, καὶ
 τυρῆ, καὶ γάλακτος, καὶ
 ὀσπρίων, καὶ πάντων ἀ-
 πλῶς ὅσα δυνάμεις ἐν μικροῖς
 ὄγκοις ἔχει, πολυτρόφου
 τε καὶ πνευματώσας, ἀλ-
 λά καὶ τὰ πολλὰ τῶν γυμ-
 νασίων κελεύει φεύ-
 γειν, ὡσπερ γε καὶ τὰ συν-
 εχῆ λαιτρά καὶ τὰς πολ-
 λὰς ἰδρωτάς· περὶ δὲ τῶν
 φαρμάκων τάδε γράφει
 κατὰ λέξιν· ἔσι δὲ τὸ μὲν
 πρῶτον σύγχρισμα τοιῶ-
 τον· ἀφρονίτρα μέρη δύο,
 ἄλος ἀμμωνιακῆ μέρος ἓν,
 κεκαυμένα λεάναντος, ὅξει
 διέντες ὡς δριμυτάτῳ μέ-
 χρι τῆς λαβεῖν γλοιῆ πάχος,
 προκαταξυσθείσης τῆς ἀλω-
 πεκίας κέφως, ὥστε δια-

tione itaque haec scri-
 bit: Abstinentum ita-
 que ab omni vino in to-
 tum propter has ipsas
 causas. Manifestum ve-
 ro est inde ipsum antea
 retulisse causas, quas si
 quis discere velit, ex li-
 bri ipsius lectione requi-
 rit. Deinde subiungit:
 abstinentum etiam a ni-
 mia repletionem. Prohi-
 bet autem et carniū
 esum, et casei et lactis,
 et leguminum, omnium-
 que simpliciter, quae
 etiam exigua copia ac-
 cepta vim habent, qua
 multum et nutriant, et
 inflent. Quin et exer-
 citia plurima fugere iu-
 bet, velut etiam assidua
 balnea, et multas exu-
 dationes. Ceterum de
 pharmacis iuxta seriem
 dictionis sic scribit. Est
 autem primum unguen-
 tum tale: spumae nitri
 partes duas, salis ammo-
 niaci partem unam, ista
 trita acerrimoque aceto
 diluta, donec strigmen-
 torum crassitudinem ac-
 cipiat, praescalptae le-
 viter alopeciae, quo
 συνθη-

συνθῆαι καὶ ἐναιμιον γενέσ-
 θαι τὴν τόπον, μετρίως κα-
 ταχρίοντες τὴν κεφαλὴν
 καὶ τρίψαντες μέχρι τῆς
 συλλαβῆς καὶ εἰς βῆθος
 παρενεχθῆναι, τὸ φάρμα-
 κον καλῶς προκαταχρίσαν-
 τες, ἡσυχάζειν ἐῷμνν ἕως
 δειλῆς. ἔπειτα τὸ αὐτὸ ποι-
 ῆσαντες τῇ ἑσπερᾷ καὶ τῇ
 ἑξῆς, καὶ τῇ τρίτῃ παρα-
 πλησίως, μετὰ ἄλλην παραλ-
 λαγὴν εὐρίσκομεν. ἴσαται
 γὰρ ἡ νομῆ, καὶ αἱ τρίχες
 καταψώμεναι, καὶ μὴ διελ-
 κόμεναι μετὰ βίας, αὐτεί-
 χοντο, καὶ ἐκ ἀνεσπῶντο.
 ἔπειτα τῇ ἑξῆς, ἐπανατρί-
 ψαντες ἐν ὄξει καταπλάττο-
 μεν, μέχρι τῆς φλυκταίνας
 ἐπανασηναί καὶ ἑλκωσιν ἐπι-
 πόλαιον λαβεῖν τὸ δέρμα πα-
 ρασχασαντες δὲ τὰς φλυκ-
 ταίνας, καὶ ἄχρι δυεῖν ἡμε-
 ρῶν ὑποδεξάμενοι τὸ ὕδα-
 τῶδες, τὸ ἀπὸ τῶν ἑλκῶν
 ῥέων ἐχρώμεθα πάλιν τῷ
 αὐτῷ συγχρίσματι, φειδό-
 μενοι τῶν ἑλκωδῶν τόπων,
 καὶ ὑπερβαίνοντες, αὐτὰς δὲ
 τὰς ὑγιεῖς λαμβάνοντες, καὶ

denfetur et cruentus
 reddatur locus, modera-
 te illinimus, defrica-
 mus donec caput ea con-
 cipiat et pharmacum in
 altum probe deferatur,
 atque ita quiescere us-
 que ad crepusculum si-
 nimus: postea ad vespere-
 ram idem repetentes,
 similiterque sequenti ac
 tertia die magnam per-
 mutationem reperimus.
 Siftitur enim depastio,
 et capilli dum radun-
 tur, neque vī trahun-
 tur, resistunt et non
 evelluntur. Deinde se-
 quenti die ex aceto per-
 frictis cataplasma appo-
 nimus, quod bullae af-
 surgant, et cutis in su-
 perficie exulceretur.
 Bullas autem ubi diui-
 serimus, atque ad duos
 dies aquositate ex-
 perimus, quae ab ipsis
 ulceribus prodit, inde
 rursus eodem unguen-
 to utimur, ulceratis tum
 locis parcentes, eosque
 transgredientes. Sanes
 vero apprehendentes,
 eosque deradentes, us-
 que ad crepusculum

τέτρες καθαψόντες ήσυχά-
 ζειν έώμεν έως δείλης. έπει-
 τα τὸ αὐτὸ ποιήσαντες, καὶ
 ἀνατριβόντες ἐπὶ βραχὺ,
 μέχρις ἑπτὰ καὶ ὀκτῶ ποι-
 ᾶντες ἡμερῶν, ἤδη πρὸ συν-
 θεωρᾶμεν ἀπὸ τῶν περάτων
 τῆς ἀλωπεκίας, ἔτι λεπ-
 τὰς καὶ χνοώδεις τρίχας,
 ὡς ἔμπροσθεν, ἀλλ' ἐκβρι-
 θεσέρας, ἔπειτα κατὰ μι-
 κρὸν, αἰεὶ ταύτας ἐπιβραίνε-
 σασ τοῖς ἐψιλωμένοις συνεκ-
 λειπέσας δὲ πάλιν τὰς λεπ-
 τὰς καὶ ἀσθενεῖς, ὁμοίᾳ τι-
 νος συμβαίνοντος τοῖς ἠλκω-
 μένοις, καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἑλ-
 κῶν ἀπὸ τῆς περάτος ἢ ἔλη-
 τὴν ἀρχὴν λαμβάνουσα, τὸ
 ἔσχατον εἰς τὰ μέσα τῆς ἑλ-
 κῆς ἀποτελεῖται, ἐπί τε τῆς
 ἀλωπεκίας τὰ πρὸς τῷ τε-
 τριχομένῳ πρῶτα ἐξισχύει
 καὶ διασύνεται, τὰ δ' ἐν τοῖς
 μέσοις ὕστατα πάντων τρι-
 χοφυεῖ. προκοπτάσης μὲν
 ἐν τῆς θεραπείας ἔτιως, ἔ-
 δὲν προσδεόμεθα φαρμά-
 κων ἑτέρων ἀλλ' ἐνὶ τῷ
 διαπλείονος αἰεὶ χρόνῳ χρω-

quiescere sinimus, quo
 idem repetentes, mul-
 tumque confricantes us-
 que ad septimum aut oc-
 tavum id facere pergi-
 mus diem; quo sane
 tempore videmus iam
 ab extremis alopeciae
 non amplius tenues ut
 ante, et lanuginosos im-
 pedire pilos, sed robus-
 tiores, postea et paula-
 tim in partibus denuda-
 tis excrecentes, vicif-
 simque tenues et imbe-
 cilles deficientes, con-
 tingitque simile quid-
 dam, quod in ulceratis
 videmus. In ulceribus,
 enim cicatrix ab extre-
 mo initium facies, pos-
 tremo in medio ulcere
 definit, ac coit. Ita in
 alopeciae partes pilosis
 vicinae primum conva-
 lescent, et densae pilis
 redduntur: quum vero
 in medio sitae sunt om-
 nium postremo pilos
 producant. Si itaque
 curatio hoc modo pro-
 cesserit, reliquis medi-
 camentis nihil opus ha-
 bebimus, sed uno hoc
 per multum tempus
 μεθα,

μεθα, καὶ ὑπήκων ἐπιει-
κῶς τὸ πάθος, εἰ μὴ παν-
τελῶς εὐμεγέθης ἢ ψιλώτης
εἴη. τὸν δὲ μέσυνχρόνον
τῶτε καταξυσμῶ τῶ διὰ
τῆ σμιλίᾳ συνεχῶς ἐνηργᾶ-
μεν. καὶ ἔστιν ὅτε τῇ ἀκμῇ
τῆ ὀξύβελῆς ἐπικρέοντες
τὸν χρωῖτα, διὰ τῶν νυγ-
μάτων αἰμάτιον ἐκόμισαμε-
θα σύμμετρον. ταῦτα
προειπὼν ὁ Ἀσκληπιάδης
αὐτοῖς ὀνομασιν ἐφίξῃς
ἀπεφῆνατο περὶ ξυρήσεως
ἐναντίως τοῖς ἄλλοις. ἔ γάρ
συνεχῶς, ἀλλ' ἐκδιαλειμμα-
των κελεύει ξυρᾶσθαι τὸ
πεπονθὸς μόριον, ὅταν ἤδη
μετρίως παχείαι τρίχες ἐν
αὐτῷ φύωνται. τὰς δ' ἀρ-
χομένας ἔτι καὶ λεπτὰς, ἔκ
ἀξιοῖ ξυρᾶν. μετὰ δὲ τὸν πε-
ρὶ τῆς ξυρήσεως λόγον, ἐφε-
ξῆς γράφει κατὰ λέξιν ἔ-
πως. εἰ δὲ καταβραδύνοιτο
τῆς τριχώσεως, ἐπὶ τὰς
ὑπογεγραμμένας δυνάμεις
καταφεύγομεν, εἰσὶ δὲ τοιαῦ-
τά τινες. ἐχίνῃ χερσαίᾳ τὴν
κεφαλὴν ἢ τὸ δέρμα κατα-
καύσας καὶ τρίψας λείον, μέ-
λιτι δεύσας ἐπίχρηε. Ἄλλο.

semper utimur: cedit-
que benigniter affectio
nisi omnino magna
nuditas existat. Me-
dio autem tempore,
scalpturam per acutum
caelum assidue facimus.
Aliquando enim cuspi-
de acuti spiculi cute
pertusa, per fissuras ip-
sas sanguinem modera-
te elicimus. Haec his
verbis praefatus Ascle-
piades, deinceps de ra-
sura contra quam alii,
tradit. Neque enim as-
sidue, sed per interval-
la, affectam partem ra-
dere iubet, uti iam me-
diocriter teni capilli in
ea fuerint exorti: pro-
deuntes autem iam et
adhuc tenues, rasura
non dignatur. Ceterum
post rasurae factam
mentionem, deinceps
haec verba scribit: quod
si vero remoretur capil-
lorum exortus ad sub-
scriptos compositiones
confugimus. Sunt au-
tem tales; Erinacei ter-
restris caput, aut corium
ustum tritum, aut melle
subactum illinito. *Aliud.*

ἵπποκάμπου θαλάσσιον, καὶ
 νίτρον μικρὸν συνκατακλύ-
 σας, καὶ ζέαρ χήνειον μίξας
 κατὰ χεῖρε, προεινιτρώσας
 τὸν τόπον. ἄλλο. θαψίαν
 ἐν ὕδατι δεύσας κατὰ χεῖρε.
 ἄλλο. μῦων τὰ διαχωρήμα-
 τα μετὰ ὄξος λειώσας,
 κατὰ χεῖρε. ἄλλο. καλὰ μὲν
 κυπρίε λαβὼν τὰ φύλλα
 καὶ κατακλύσας ἐπὶ κεραμί-
 θος, ἔπειτα ῥητίνην πιτύϊνῃ
 ὡς πλείστον τὰς τέφρας ἀνα-
 λαβὸν ἔμπλασε, καὶ προκα-
 τασχασας τὴν ἀλωπεκίαν,
 ἐπίθεε καὶ ἐπίδησον. ἢ τὸν
 φλοιὸν ἢ τὴν κόμην τῶν κα-
 λάμων ὡσαύτως σκεύασον,
 ἔτι δὲ καὶ νίτρον τὰς τέφρας
 τὸ ἴσον, μίξας καὶ πύττη
 ἀναλαβὼν, χρῶ. ἔστι δὲ καὶ
 ἀπρακτὸν ἀλλ' ἰκανῶς ἐνεργ-
 οῦν. ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀσκλη-
 πιάδης μνημονεύει καὶ τῶν
 μυῶν, ἃς κελεύει θεραπεύ-
 σαντες, ὡς πλείστας εὐθέως
 ἐνθλίβειν τὰς κεφαλὰς αὐ-
 τῶν εἰς τὰ ἐψιλωμένα τῆς
 ἀλωπεκίας, καὶ μάλιστα Φη-
 σὶν, ἐπιδαὺς ἐλκώσωμεν αὐ-
 τήν. καὶ γὰρ καὶ φέρει, Φη-
 σὶ, τὸ ἀπὸ τῶν μυῶν αἷμα
 προξυνομένη τὴν καὶ αὐτὰ.

Hippocampum ? mari-
 num, et nitri parum si-
 mul inure, adipeque an-
 serino admisto, loco nitro
 praeparato, illinito.
Aliud. Thapsiam aqua
 maceratam illine. *Aliud.*
 Muscerdas aceto tritas,
 illine. *Aliud* Calami
 Cyprii folia in olla ex-
 urito, deinde refina pi-
 nus cinereis plurimum
 excipito, et praefarifi-
 catae alopeciae imponi-
 to, ac obligato. Aut
 corticem sive comam
 arundinum eodem mo-
 do praeparato, amplius-
 que nitri panem cinereis
 modum admisceto, et
 pice exceptis utitor. Est
 autem non invalidum,
 sed plurimum efficax.
 Post haec vero etiam
 muscarum Asclepiades
 meminit, iubens quam
 plurima ipsarum capita,
 mox ubi captae sunt,
 nudis alopeciae parti-
 bus affricari; atque id
 maxime, ubi alopecia
 fuerit exulcerata. Et-
 enim fert inquit, mus-
 carum sanguinem irri-
 tata tunc per medica-

τοῖς διὰ τῆ νίτρα καὶ τῶν
ἄλλων συντεθεμένοις φαρ-
μάκοις ὑφ' ὧν ἔ μόνον διά-
κνεσθαι φησὶν αὐτάς, ἀλ-
λὰ καὶ φλυκταινῶσθαι.

menta, quae ex nitro
atque aliis componun-
tur nimirum, inquit,
cum non mordeant
haec ipsa tantum, sed
bullas etiam in eis ex-
citant.

DE HYDROPHOBIA.

§. 104. Ex eodem Plutarchi loco γ) com-
perimus quoque, horrendum illud morbi ge-
nus, nomine hyprophobiae insignitum circa Af-
clepiadis aevum, primum homine infestasse,
quorundam fuisse opinionem. Sed extra om-
nem positum est dubitationem, iam antiquioribus
medicis innotuisse hunc morbum z).

Asclepiades quidem nil de hydrophobia
scripsit, nec enarrant aliquid scriptores: sed se-
ctatorum nonnulli haud dubie magistri adumbra-
runt sententias, quas nobis reliquit Caelius. Pau-
cis illas hic describere nostrum est.

Nonnulli eius sectatores locum affectum pu-
tant membranam cerebri. Siquidem secundum
Asclepiadem omnis morbus, qui mentem turbat,
fitus est in membranis cerebri: hinc non po-
tuerunt non hydrophobiam iisdem adscribere
membranis: alii contendunt, diaphragma pati,

M 2

cum

γ) Plutarch. symp. VIII, 9. p.

z) Cf. Perill. Gruneri morbor. antiq. sec. III, §. III. p. 254.
et Anonymi tract. de hydroph. ex edit. Bernard.

cum in illo dolor sit constitutus. Artorius, singultu. vomitu fellis, atque appetentia insatiabili bibendi ductus stomachum in causa esse autumat: cerebri vero membranas ob consensum tantum pati: alii et ventrem cum stomacho pati persuasi sunt *a*).

Memorat Artorius, quosdam medicos misisse hydrophobicos in vasculum aqua frigida plenum, vel in puteum, saccis inclusos, ut necessitate bibere cogerentur. Sed reprobatur hanc methodum, quae raptu affligit aegrotos, et interficit *b*).

DE ORTV INFLAMMATIONIS.

§. 105. Cognoscitur inflammatio ex symptomatibus, quae eam constituunt, ex dolore, tumore, calore et rubore. Consentunt in eo omnes sectarum principes, proficisci haec symptomata ex nimia in quodam corporis loco stagnantis sanguinis copia, et quislibet auctor ea secundum systematis stabilitati explicare studet. Hinc Aesclepiades dicit effici inflammationem, si minutissima corpuscula in minutissimis viis stagnant *c*).

§. 106.

a) Cael. Aurel. morb. acut. lib. III, 14. p. 224.

b) Cael. Aurel. l. c. cap. 16. p. 252.

c) Galen. de meth. med. lib. XIII. p. 173. T. IV. Nuncupat ibi secundum Aesclepiadem inflammationem ἐμφραξίν τινα, εἴτε ἐνστασιν ἐν λόγῳ θεωρητοῖς ἀραιώμασιν.

§. 106.

FRAGMENTVM MULTI MOMENTI, QVOD RELIQUVM NOBIS EST EX ASCLEPIADIS SCRIPTIS d).

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ ΤΟΥ
ΒΙΘΥΝΟΥ

ASCLEPIADIS BI-
THYI

ὅτι καὶ διὰ νόσον χρονίαν
ἔξαρθροί τινες γίνον-
ται.

*etiam a longo morbo
articulos nonnullis
excidere.*

Ὅτι χωρὶς φανερᾶς αἰ-
τίας νοσησάντων χρονίως
ἐκβαίνει τὰ ἄρθρα δίδωσιν
μὲν καὶ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ
μαρτυρίαι ἐν τοῖς περὶ ἄρ-
θρων· περιπέπτωκα δὲ κα-
γῶ δυσίη. Ἐνὶ μὲν ἐν πα-
ρίῳ ὅς ἔτε πληγεῖς ἔτε πε-
σῶν ἀλγήσας δὲ τὸ σκέλος
ἐξ ἀρχῆς καὶ κατακλιθεῖς
ἐπὶ τρεῖς μῆνας, εἰλκυσθη
καὶ ἐξέβαλεν τὴν τᾶ μῆρᾶ
κεφαλὴν εἰς τὸ ἔξω. δι' ὑ-
περβολὴν τῶν ἀλγημάτων
τᾶτο παθῶν, ὡς νομίζω.

Sine aperta causa
longo morbo vexatis ar-
ticulos elabi, dat qui-
dem Hippocrates testi-
monium in libris de ar-
ticularis, sed ego quoque
duobus incidi. Uni
Parii, qui neque per-
cussus neque allisus, sed
crus initio dolens, cum
decubuisset, ultra tres
menses, distractus est,
et caput femoris in ex-
terioriorem partem eiecit:
ob nimiam violentiam
dolorum id vero passus
ut ego censeo. Alteri

M 3

Ἐτέρῳ

d) Desumptum est hoc fragmentum ex Cocchi [script. chir. e collect. Nicet. p. 154. Legitur quoque in fine libelli a Cocchio conscripto (Dell' anatomia discorso, d'Antonio Cocchi. Firenze M. DCCXLV). Eius mentionem iam faciunt Comring in introd. p. 401. (ed. Helmst. 1687.) et Kestner im mediz. gelehrte. Lexicon I. V. (Jena 1740)

Ἐτέρῳ δὲ νεανίσκῳ τραγωδοποιῶ τινί· καὶ γὰρ καὶ ἔτος ἄνευ φανερᾶς αἰτίας ἐξ ἰσχιάδος ἐξέβλετο τὸν μηρὸν ἔξω, τῆς σάρκος διὰ τὴν φλεγμὸν ἐπισπασαμένης τὸ ἄρθρον καὶ ἐκ τῆς οἰκείας χώρας ἐκβαλέσης.

adolescenti cuidam tra-goedo: nam et huic si-ne manifesta itidem cau-sa ab ischiade femur ex-trorsum lapsum est, car-ne ob inflammationem divellente articulum, et e sua sede expellen-te.

§. 107.

COMPOSITIONES QVAEDAM, QVAE RE VERA AD ASCLEPIADEM NOSTRUM PERTINENT.

Ἄλλο μάλαγμα Μάρκου Τελεντίου Ασκληπιάδου, σφόδρα γενναῖον πρὸς τὰς προειρημένας διαθέσεις. μά-λις δὲ ποιεῖ πρὸς τὰς τῶν μητρῶν ἐμπνευματώσεις, ἐπιγραφόμενον τὸ φάρμα-κον Ασκληπιάδειον, διὰ τὸ ἀναφέρεσθαι εἰς τὸν Βιθυ-νὸν Ασκληπιάδην.

Aliud malagma Mar-ci Telentii Asclepiadis e) valde generosum ad idem. Praecipue vero valet ad uteri inflatio-nes. Inscribitur Ascle-piadeum medicamen-tum, eo, quod ad As-clepiadem Bithynum auctorem refertur f).

Σμύρνης δραχμᾶς γ' ὀποπάνανκος ἡμίλιτρον, κη-ρῆ λύττριαν ᾧ S. χαλβά-νης ἔγγίαις γ'. μάννης ἡμίλι-

Myrrhae denarium pondo trium, oporona-cis pondo selibram, ce-rae pondo libram S, chalbaní pondo uncias tres, mannae pondo se-τρον,

e) vid. supr. cap. I. §. 2. not. k.)

f) Galen. de composit. medic. sec. gen. lib. VII, p. 410. To. II.

τρον, ἀμμωνιακῆς θυμιάματος ἡμίλιτρον, ῥητίνης Φρυγικῆς λίτρον ᾧ S. ὄξος κοτύλην ᾧ. χρῆσθαι δ' αὐτῶ καὶ πρὸς πᾶσαν νευρικὴν συμπίπτειαν.

libram, guttae ammoniaci pondo selibram, refinae frictae pondo libram S, aceti heminam, Utendum est eo etiam ad omnem nervorum ex consensu dolorem.

Aliud medicamentum adversus omnes aurium casus, iamque usu comprobatum, et ab Asclepiade compositum, memoriae tradidit Celsus g). In eo sunt cinnamomi, casiae, singulorum P. I. * floris iunci rotundi, castorei albi, piperis longi, amomi, myrobalani, singulorum scrupuli duo thuris masculi, nardi syriaci, myrrhae pinguis, croci, spumae nitri, singulorum P. II. * Quae separatim contrita, rursus mista ex aceto conteruntur, atque ita condita, ubi utendum est, aceto diluuntur.

CAEPAE VSVS EX ASCLEPIADIS SCHOLA.

§. 103. Plinio debemus, quae hac de re nobis nota sunt, qui sic verba facit: „*Asclepiadis schola, (dixit) ad calorem quoque validum profici hoc cibo. Et si ieiuni quotidie edant, firmitatem valetudinis custodiri: stomacho utiles esse, spiritus agitatione: ventrem mollire, haemorrhoidas pellere, subditas pro balanis: succum cum succo foeniculi contra incipientes hydropises mire proficere. Item contra anginas, cum ruta et melle. Excitari iisdem lethargicos.*„ h)

M 4

DE

g) Cels. VI, 7.

h) Plin. H. N. XX. f. 20.

DE PULSV SECUNDVM ASCLEPIADIS SECTA-
TORES.

§. 109. Addunt discipuli nonnulla magistri definitioni, ita, ut eorum definitio ea sit, ut pulsus sit distentio et contractio cordis, et articularum, quae non semel, sed identidem in una inspiratione fit. Moschion cognomine corrector statuit eum motum non solum in corde et arteriis, sed in venis quoque, in cerebro, atque membranis hoc ambientibus *i*). (§. 61.)

Haec sunt, quae ex doctrina sectatorum Asclepiadis proferre debui, quo melius ipsae disciplinae Asclepiadeae intelligerentur. Cetera reticeo, cum plane extra limites, quibus circumscriptus sum, posita sint. Melius tractari possunt in scriptiuncula, cui nunc tempus impendere animus est, in qua demonstraturus sum, qua ratione ex Asclepiadis doctrina methodicorum secta sit exorta. Forsitan, si otium atque oportunitas mihi erit, proxima occasione ea, quae iam hac de re exarata habeo, cum viris doctis communicabo.

i) Galen. de different. puls. lib. IV. p. 51. T. III.

C A P. IX.

Corollaria.

§. 110.

DEFUNCTVM IN VITAM REVOCAT.

Superfunt nonnulla, quae in superioribus sectionibus explicari non potuerunt. Satius igitur videtur, privum his condere caput. Eminent inter illas res, quae huc pertinent, miranda illa historia, qua compertum habemus, Asclepiadem hominem iam defunctum in vitam revocasse. Labet ipsum Apuleium audire, qui prolixus atque disertus est hac in re enarranda. „Is (Asclepiades) cum forte in civitatem sese reciperet, et rure, suo suburbano rediret, aspexit in pomoeriis civitatis funus ingens locatum: plurimos homines ingenti multitudine, qui exsequias venerant, circumstare, omnes tristissimos et obsoletissimos vestitu. Propius accessit, ut etiam incognosceret, more ingenii humani, quisnam esset, quoniam percunctanti nemo responderat: an vero ut ipse aliquid in illo ex arte deprehenderet? Certe quidem iacenti homini ac prope deposito vitam attulit. Jam miseri illius membra omnia aromatis perspersa, iam os ipsius unguine odoro delibutum, iam eum pollinctum, iam coenae paratum,

contemplatus diligentissime quibusdam signis vivere animadvertit. Etiam atque etiam pertractavit corpus hominis, et invenit in eo vitam latentem. Confestim exclamavit, vivere hominem. Procul ergo faces abiicerent, procul ignes amolirentur, rogam demolirentur, coenam feralem a tumulo ad mensam referrent. Murmur interea exortum, partim medico credendum dicere, partim etiam irridere medicinam. Postremo propinquis etiam omnibus invitis, quodve iam ipsi hereditatem habebant, an quod adhuc illi fidem non habebant? aegrè tamen ac difficulter Asclepiades impetravit brevem mortuo dilationem atque ita vespillonum manibus extortum velut ab inferis postliminio domum retulit, confestimque spiritum recreavit: confestimque animam in corporis latibules delitescentem quibusdam medicamentis provocavit k). „

DE MARMORE ASCLEPIADIS,

§. 111. In fronte huius libelli exsculpi curavimus marmor, quo Asclepiades denotatur. In primo libello de eo commentatus est Garofalo. Argumenta, quibus ductus marmor memoratum vindicat nostro Asclepiadi eo redeunt, quod ex catalogo virorum, qui eodem Asclepiadis nomine inclyti fuerunt quem et nos supra dedimus probat, nullum eorum nostro clariorem gessisse nomen. In marmore simpliciter occurrit *Asclepiades*. Scimus vero et nostrum in scriptis Galeni, aliorumque
 fae-

k) Apuleii Florid. IV, p. 276. Enarrant paucis eandem historiam Plin. H. N. VII, l. 37. XXVI, l. 8. Cell. II, 6.

saepius vocari κατ' ἐξοχῆς *Asclepiadem*: alius vero eiusdem nominis, quo facilius ob minus inclytum nomen inter se discernantur, semper distingui cognomine, pronomine, aut alia re in illis celebrata semper vero in omnibus locis, ubi occurrit simpliciter *Asclepiades*, intelligendus est noster, Philosophus et Medicus. Aliud argumentum haufit Garofalo ex immensa nostri celebritate, quae tam ex tota eius historia, quam praecipue ex elogiis ac praeconiis scriptorum supra collectis apparet. (§. 21.) Deinde putamus, si probatum est, marmor illud sculptum esse ante Adriani seculum, ut Garofalo colligit ex barba absente, nullus *Asclepiadarum* est, cui adscribi possit, nisi nostro, *Pharmacioni* et *Philophysico*, qui soli ante illud tempus vitam traxerunt, ut supra demonstravimus. Sed nec *Pharmacion* nec *Philophysicus* tam inclyti fuerunt, ut, nostro omisso, illis adsignari possit marmor *l*).

EXPLICAVIT OBSCURIORES HIPPOCRATIS LIBROS.

§. 112. Jam apud veteres fuerunt, qui explicandis Hippocratis libris, vel omnibus vel nonnullis tantum eorum, operam navarent. Et *Asclepiades* noster commentarios scripsit in Hippocratem, sed non in omnes eius libros, potius in eos, qui obscuritate inprimis oppleti erant. Galenus in commentariis in Hippocratis, vel, quis-

1) Garofalo *Giornal. de Letter. d' Ital.* 1712. T. II. art. 10. et in *dissert. miscell.* p. 331. sq. Rom. 1718. 4. (*Le Clerc Hist. de med.* p. 410.)

quisquis sit auctor huius libelli, opus περι τῶν κατ' ἰατρῆιον, retulit nonnulla, quibus colligi potest, qua ratione versatus sit in explicando hoc Hippocratis libro m).

ASCLEPIADEM ATHENIS FVISSE, CONFIRMATVR
EX ATHENAEO.

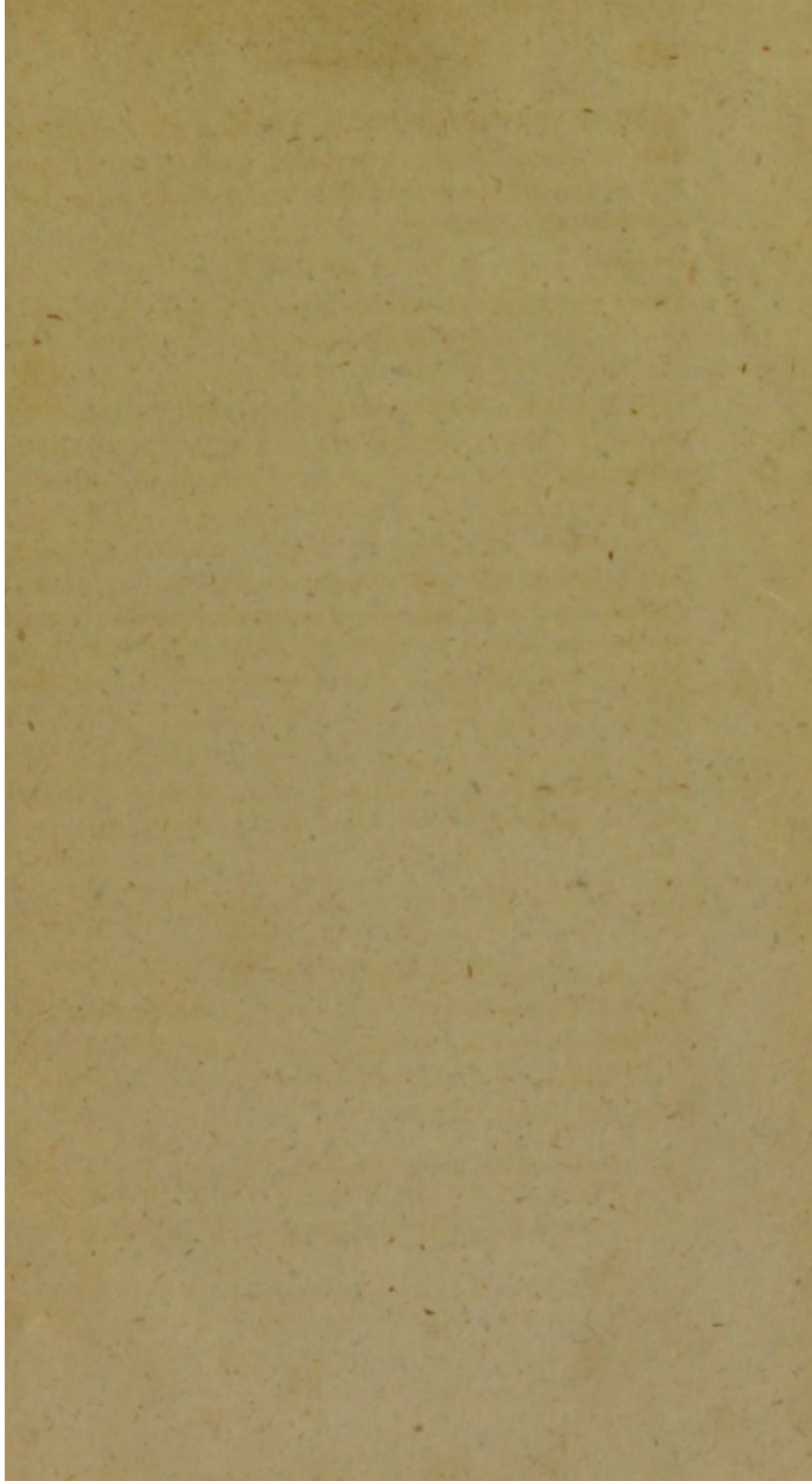
§. 113. Vix dubitandum est, Athenaeum de nostro loqui Asclepiade, cum enarrat Asclepiadem philosophum, Athenis doctrinis philosophicis operam navantem, quam egenum fuisse, adeo ut in pistrinis vitae suppetias quaereret. Sic loquitur Athenaeus: Μενεδημον γῆν καὶ Ασκληπιάδην τὰς Φιλοσόφους νέκρας ὄντας καὶ πενομένους, μεταπεμφάμενοι ἠρωτησαν, πῶς ὅλας τὰς ἡμέρας τοῖς Φιλοσόφοις συσχολάζοντες, κερτημένοι δὲ μηδὲν, εὐεκτήσιν ἔτω τοῖς σώμασι. καὶ οἱ ἐκέλευσαν μετὰ πεμφθῆναι τινα τῶν μυλωθρῶν ἐλθόντος δὲ ἐκείνου, καὶ εἰπόντος ὅτι νυκτὸς ἐκάσῃς κατιόντες εἰς τὴν μύλωνα καὶ ἀλῆντες, δύο δραχμαῖς ἀμφοτέροι λαμβανῃσι. Θαυμάσαντος οἱ Ἀρεοπαγίται, διακοσίαις δραχμαῖς ἐτίμησαν αὐτους. n).

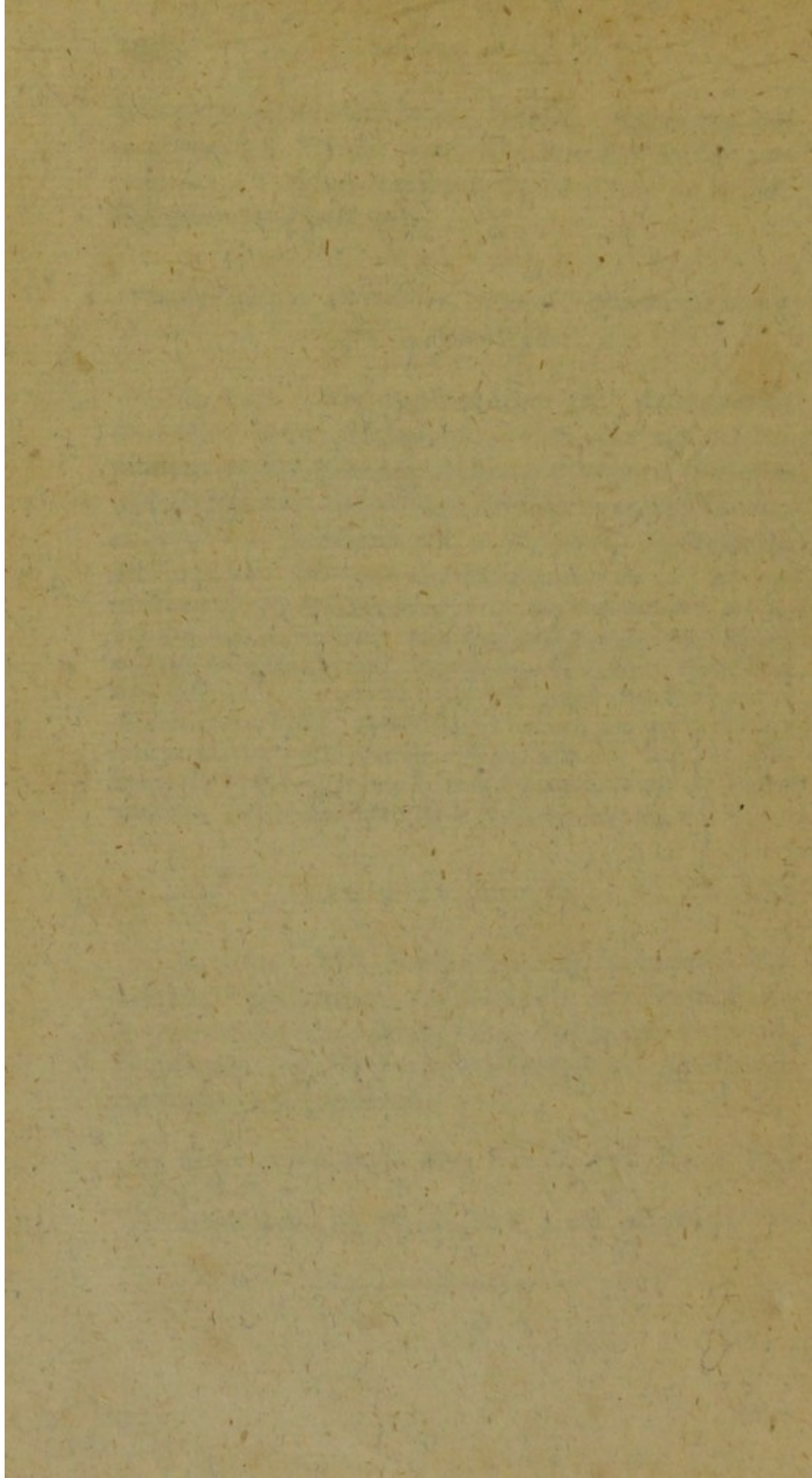
AD §. 18. NOT. b.

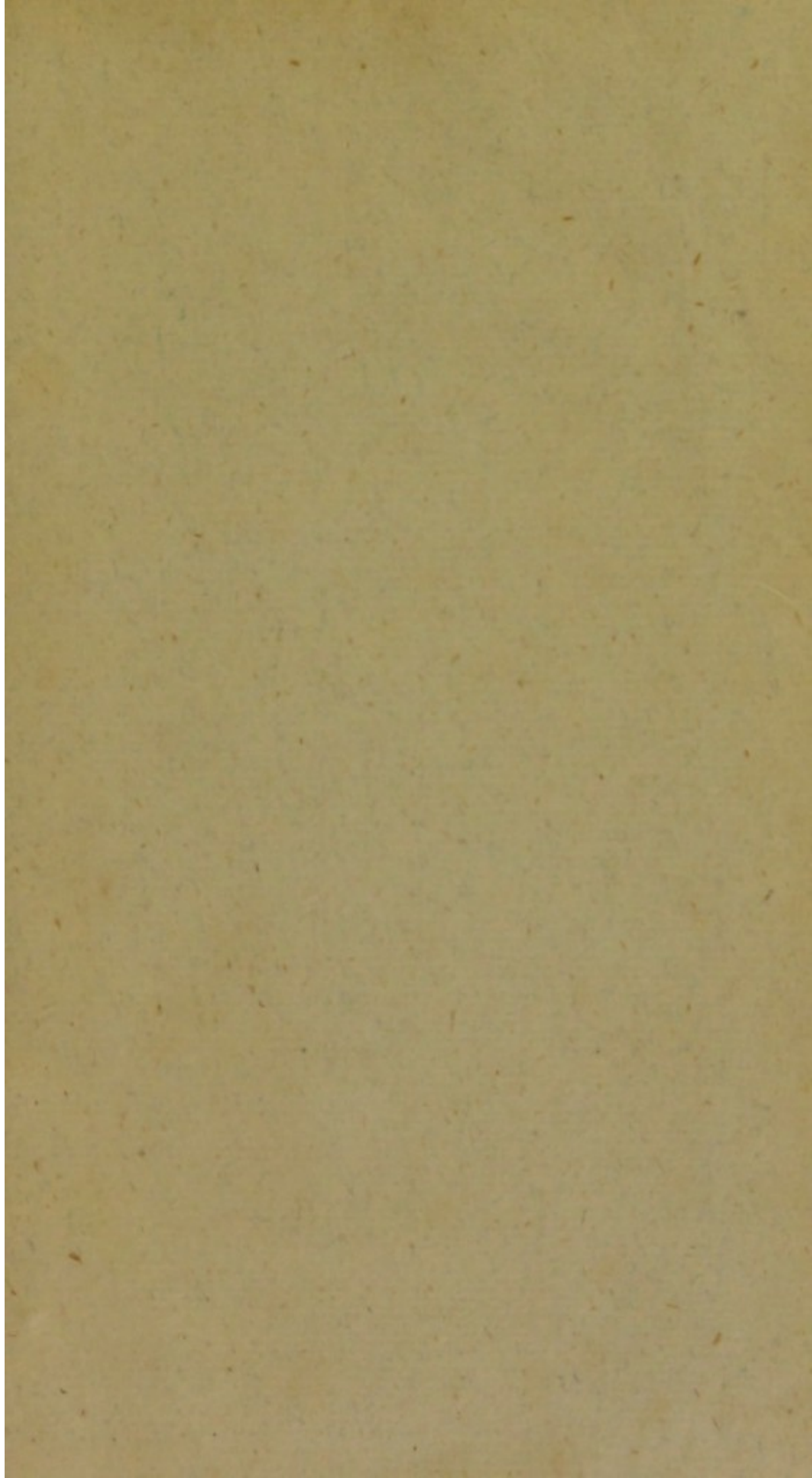
§. 114. Vid. Suidas s. v. *Asclepiades*. Ibi enarrat Apollonium, Asclepiadis Myrleani fuisse praeceptorem. Hinc haud dubie deceptus est Walchius, ut Nostrum Asclepiadem Apollonii memoraret discipulum.

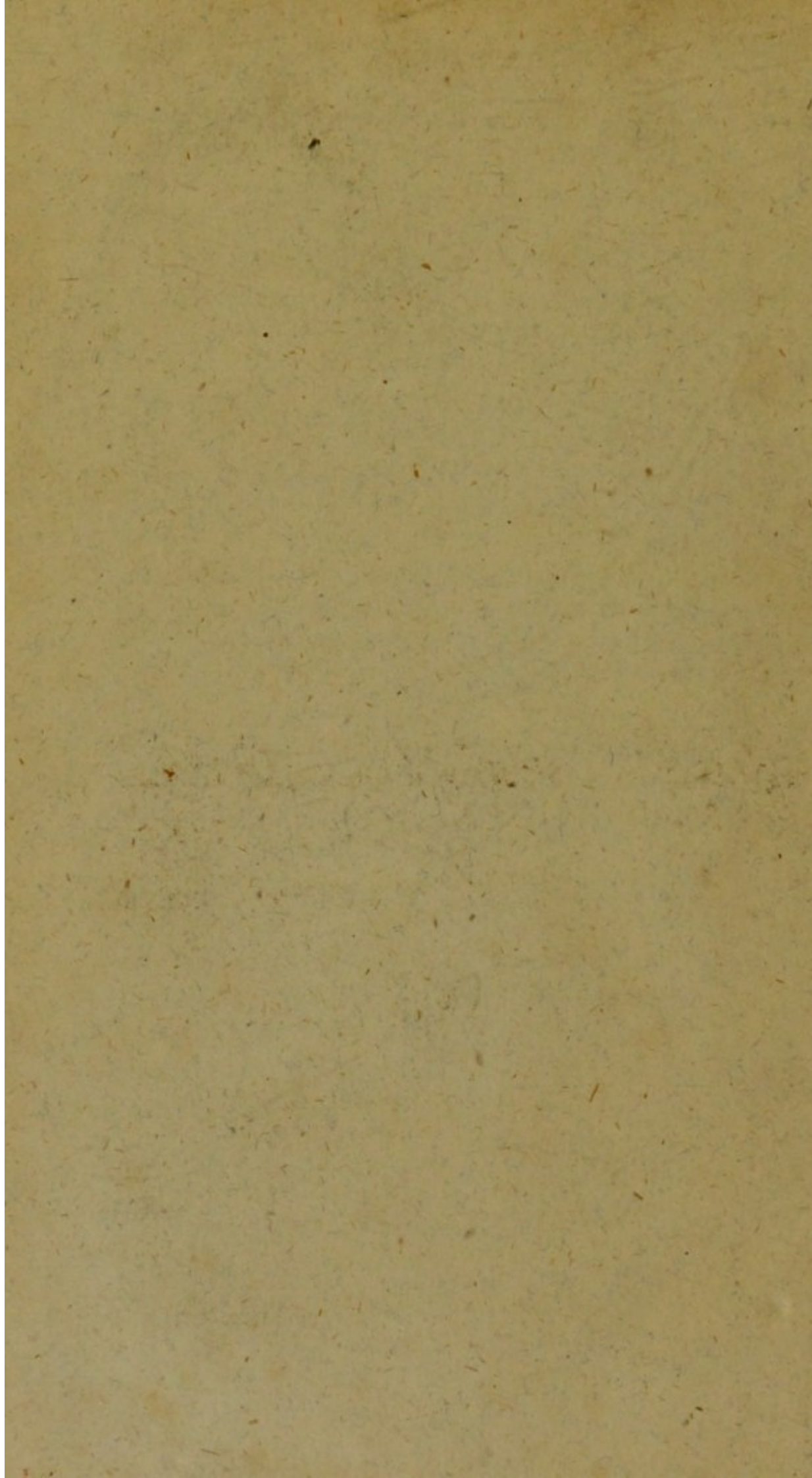
m) Galen. comment. in Hipp. libr. de med. offic. p. 662. fqq. T. V.

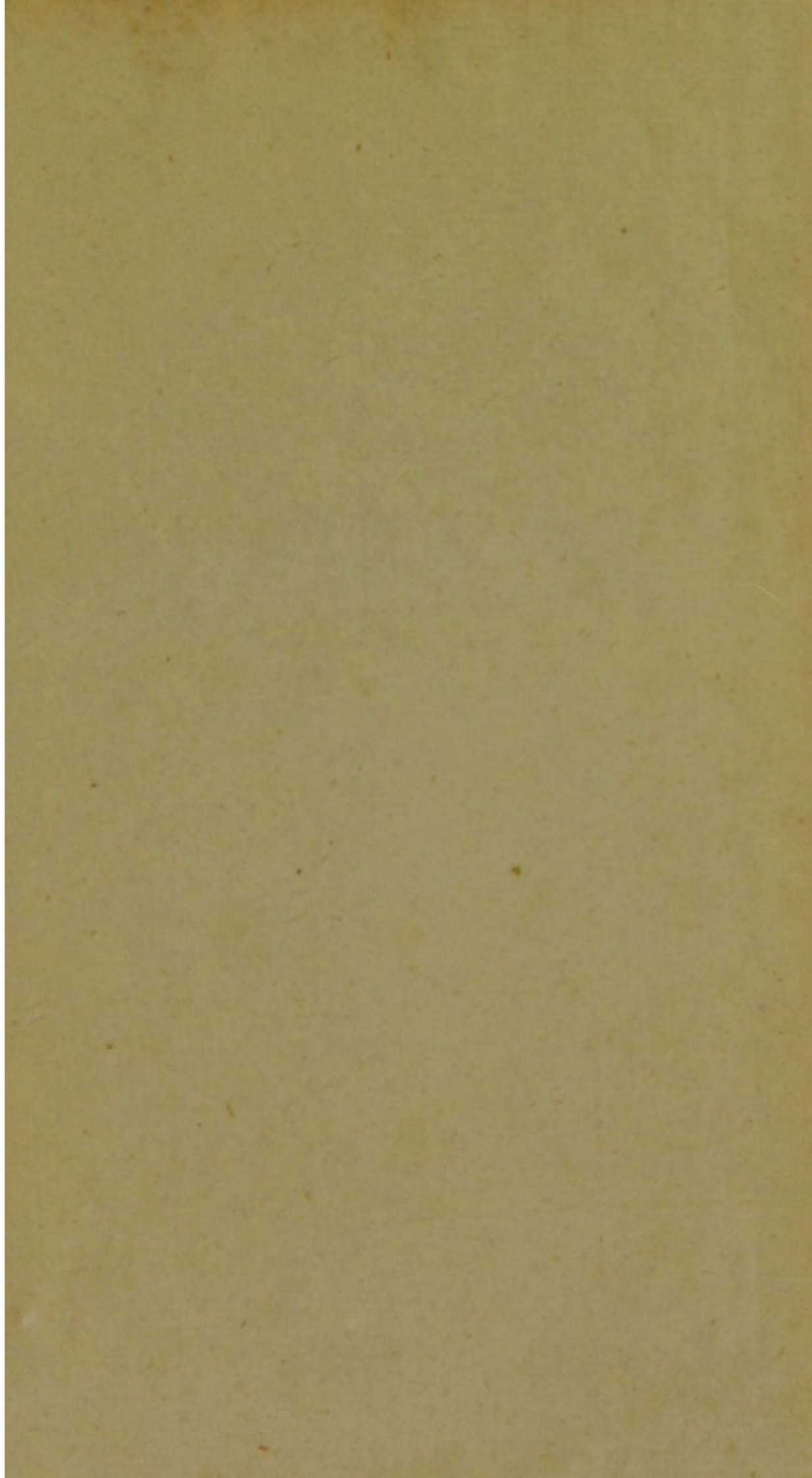
n) Athen. deipn. lib. IV. cap. XIX. p. 168. ed. Casaub.

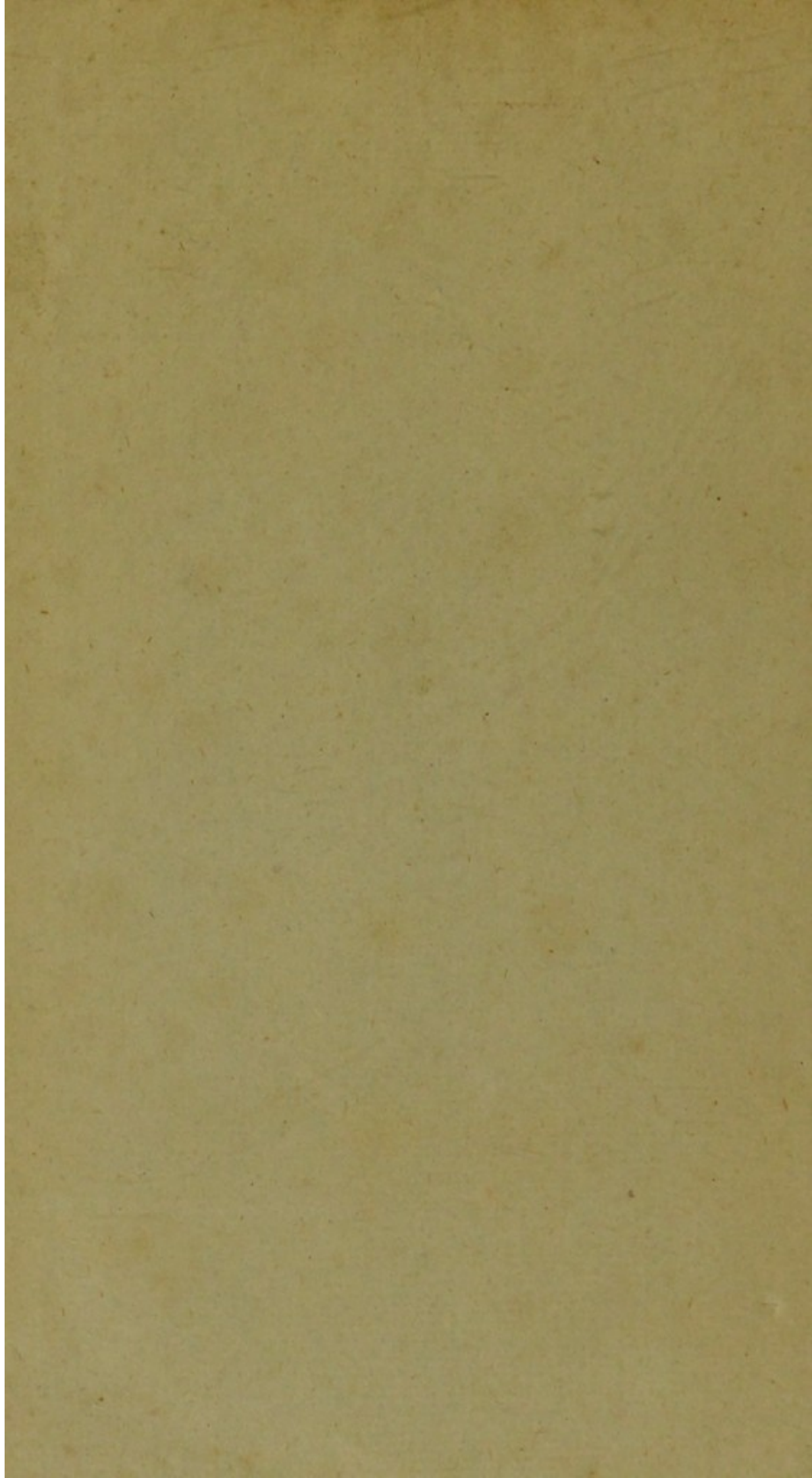

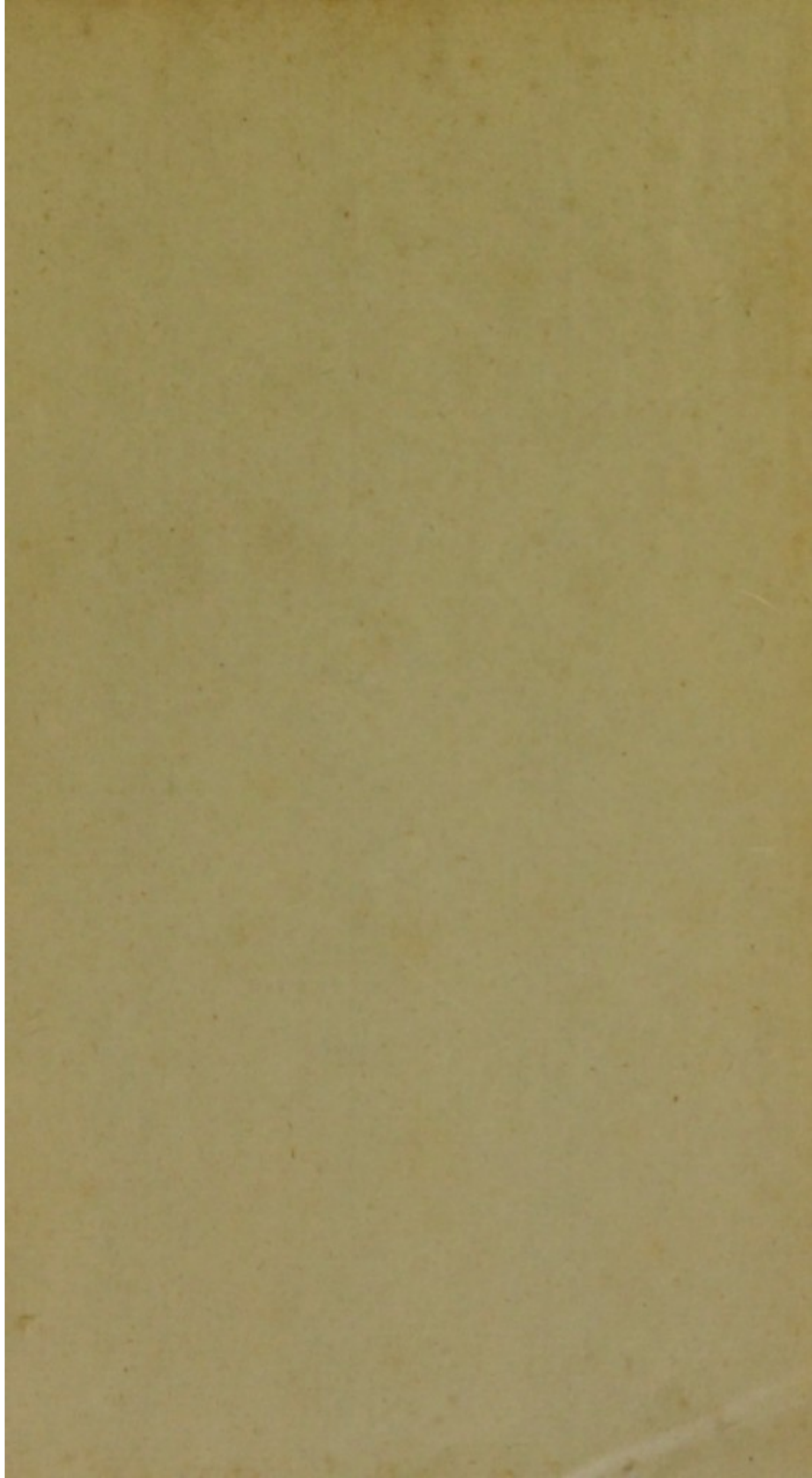

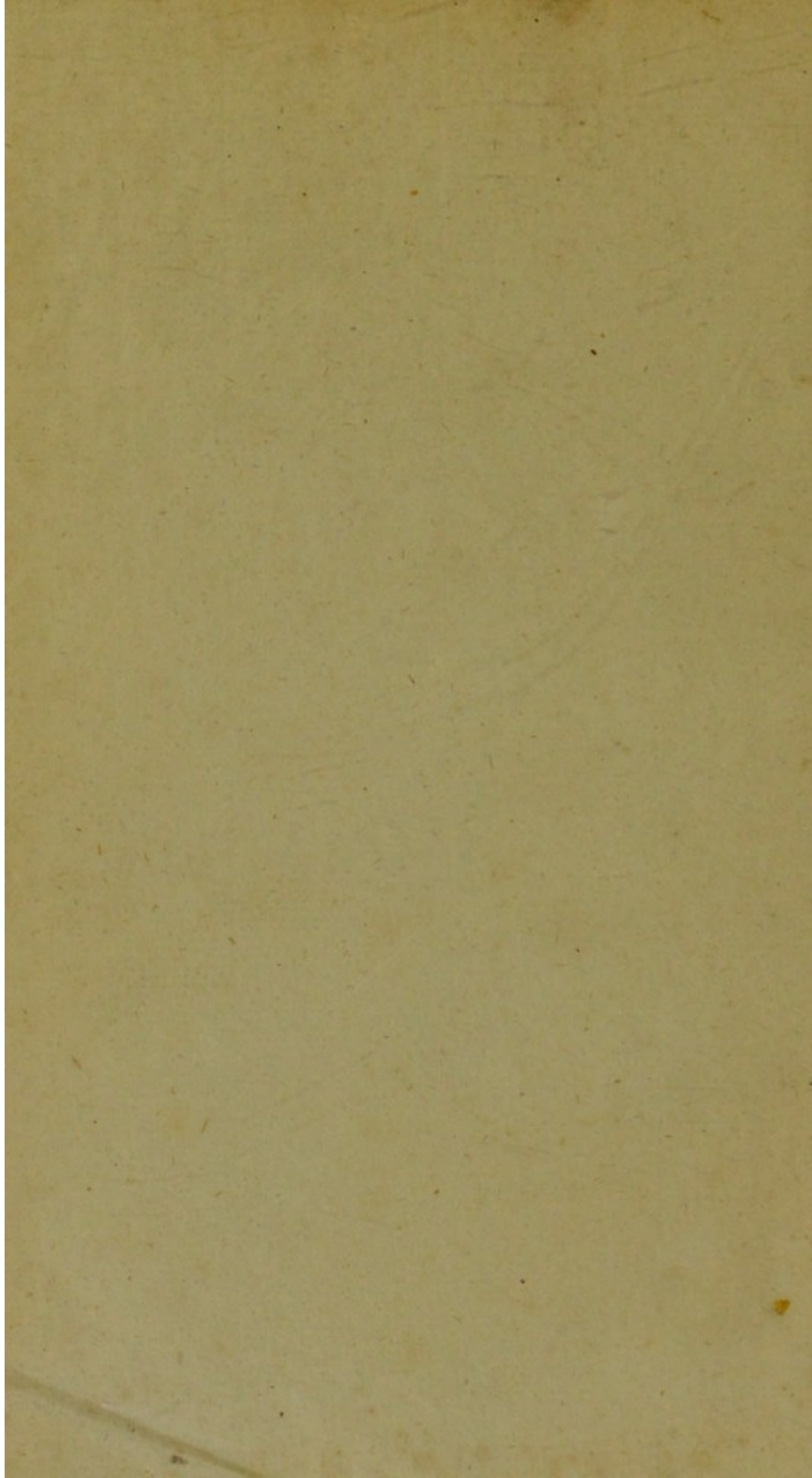

A160

